

עשיין

בשם ה'
נעשה
ונצליח

עמ"י

ספר

שבחי

הר"ן

המנוקד

הוצאת

קרו"ן ר' ישראל רב אודסר זצ"ל
להדפסת והפצת
ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א

אוצר החכמה

קרון ר' ישראל דב אודסר זצ"ל

להדפסת והפצת ספרי
רבי נחמן מברסלב זיע"א

ת.ד. 5805 ירושלים

לעי"נ הרה"ח ר' ישראל דב

ב"ר אייזיק שלמה זצ"ל

תלמיד הרב ישראל קרדונר זצ"ל

תלמידו של הרב משה ברסלבר זצ"ל

תלמיד מוהרנ"ת זי"ע ועכי"א

תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע ועכי"א

נלב"ע ח"י חשון תשנ"ה

ולע"נ זוגתו מרת אסתר מינדל

בת ר' פנחס הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ה תמוז תשכ"ה ת.נ.צ.ב.ה.

ההפצה היא לכל מאן דבעי במחיר הקרן

ללא מטרות רווח ובסיבסוד

לפרטים טל. 02-287628 פקס: 02-6260702

כל הזכויות שמורות

Printed In Israel

ספר

שבחי הר"ן

המנוקד

בו יספר מעט מזעיר קדשת רבנו הקדוש
והנורא, צדיק יסוד עולם, בוצינא עלאה רבא
ויקירא, אור הגנוז והנעלם, כבוד קדושת
מורנו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש
לברכה, וחסידותו ופרישותו והנהגותיו

הקדושות בעבודת השם:

גם סדר נסיעתו לארץ הקדושה

נכתב על ידי תלמידו הקדוש

מורנו הרב רבי נתן זכר צדיק וקדוש לברכה

**בְּתִמוּנַת הַשַּׁעַר — הַצְמַחֲיָה מִסְבִּיב בֵּית הַהֶכְנֶסֶת הָעֵתִיק שֶׁל רִשְׁב"י.
כְּשִׁמְתִּבּוֹנָנִים בְּתִמוּנָה מִבְּחִינִים בְּכֹתֵל מִבֵּיהֶכְנֶ"ס בְּרֻקֵּעַ.**

תָּנוּ רַבָּנָן:

כְּשִׁנְכַנְסוּ רַבּוֹתֵינוּ לַפָּרֶם בַּיְבֵנָה, אָמְרוּ: עֵתִידָה תִּזְרָה שְׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל,
שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֶאֱמַר ה' אֱלוֹקִים וְהִשְׁלַחְתִּי רָעַב בְּאֶרֶץ, לֹא רָעַב
לֶלֶחֶם וְלֹא צָמָא לָמַיִם כִּי אִם לְשִׁמוּעַ אֶת דְּבַרֵי ה' וּכְתִיב וְנָעוּ מַיִם עַד
יָם וּמִצְפּוֹן וְעַד מִזְרַח יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמְצְאוּ. דָּבַר ה' זֶה
הַלְכָה... וּמֵאֵי יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה'? אָמְרוּ עֵתִידָה אִשָּׁה שְׁתִּטּוֹל
כֶּכֶר שֶׁל תְּרוּמָה וְתַחֲזוֹר בְּבֵתִי כְּנִסְיוֹת וּבְבֵתִי מִדְּרָשׁוֹת לִידַע אִם טְמֵאָה
הִיא אוֹ טְהוֹרָה הִיא וְאִין מִבֵּין... תִּנְיָא ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי אוֹמֵר חֵס
וְשָׁלוֹם שְׁתִּשְׁתַּכַּח תִּזְרָה מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ.

(שְׁבַת קל"ח)

וְאָמַר רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב זִיע"א: רִשְׁב"י סָמַךְ עַצְמוֹ עַל זֶה הַפְּסוּקָה, כִּי
סוֹפֵי תִבּוֹת שֶׁל פְּסוּקָה זֶה: "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ" הֵם יוֹחָאֵי. כְּלוּמַר
שֶׁע"י זִרְעוֹ שֶׁל הַתְּנָא יוֹחָאֵי שֶׁהוּא רִשְׁב"י לֹא תִשְׁתַּכַּח הַתִּזְרָה מִיִּשְׂרָאֵל.

הַקְדָּמָה

רְאִיתִי לְבָאֵר וּלְסֵפֶר קִצָּת, מְעַט מְזִיעִיר, מְקַדְּשֵׁת הַנְּהַגַּת רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה
וְהַנּוֹרָא, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מִיּוֹם שֶׁעָמַד עַל דַּעְתּוֹ עַד הַיּוֹם
שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּשָׁלוֹם; קִצָּת — מֵה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוּשָׁה בְּעֶצְמוֹ, וּקִצָּת
— מֵאֲנָשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁהִכִּירוּ אוֹתוֹ מֵעוֹדוֹ, וּקִצָּת — מֵה שֶׁרְאִינוּ
בְּעֵינֵינוּ:

וְאִם אֲמַנָּם יִדְעֵתִי גַם יִדְעֵתִי, כִּי רַבִּים יִהְיוּ, אֲשֶׁר לֹא יֵאֱמִינוּ בְּדִבְרֵי
הָאֱלֹהִים, כִּי רַבִּים קָמוּ עָלָיו; עִם כָּל זֶה לֹא יִכְלֹתִי לְהִתְאַפֵּק,
מֵעֲצָם הַפְּצָרַת וְתִשׁוּקַת אֲנָשִׁים רַבִּים וְכֵן שְׁלָמִים, אֲשֶׁר הִפְצִירוּ עַד
בוֹשׁ לְהִדְפִּים קִצָּת מִזֶּה. גַּם סָעֲפִי יִשְׁיבּוּנִי וְכִלְיוֹתִי יַעֲצוּנִי (א), כִּי הֲלֹא
עַל-כָּל-פָּנִים הַהֲנַהְגוֹת הַמְּבֹאָרִים כָּאֵן הֵם הַנְּהַגוֹת קְדוּשׁוֹת וְטוֹבוֹת
מְאֹד, אֲשֶׁרֵי שְׁיֵאֲחֻזוּ בָּהֶם, וְרֵאוּיִים לְחֻקָּקָם עַל סֵפֶר הַנְּהַגוֹת אֱלֹהִים,
יִהְיֶה הָעוֹשֶׂה מִי שֶׁעָשָׂאן, עַל-כָּל-פָּנִים הַהֲנַהְגוֹת הַלְלוּ הֵם טוֹבִים
וְקְדוּשִׁים מְאֹד, וְאֵיכָבֵד אוֹכַל לְמַנְעַ הַטּוֹב מֵהוֹלְכִים בְּתַמִּים, אֲשֶׁר
נִפְשָׁם אוֹתָהּ לְמִצָּא בְּסֵפֶר דְּרָכִים יִשְׂרָאֵל הַלְלוּ. וְגַם הָאֵמֶת עַד לְעֶצְמוֹ,
וּמִי שֶׁיִּבִּיט בְּעֵין הָאֵמֶת בְּסֵפֶרֵי רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, יִבִּין בְּעֶצְמוֹ כִּי
דִּבְרֵי כָּאֵלּוֹ אֵי אֲפָשָׁר לְהַשְׁיֵג כָּלֵל בְּשִׁכְלֵי אֲנוּשֵׁי, כִּי-אִם לְקְדוּשָׁה
וְטָהוֹר בְּקְדוּשָׁה וְטָהָרָה יִתְרָה כְּמוֹתוֹ; וְאֵי אֲפָשָׁר לְהֵאָרִיךְ בָּזֶה, כִּי
הֵם אֵךְ לְמוֹתָר, כְּדָרְךְ שְׂאוֹמְרֵי הָעוֹלָם: אוֹ שְׁלֹא יוֹעִיל אוֹ שֶׁהֵם
שְׁלֹא לְצָרְךְ. עַל-כֵּן לְבִי הִלֵּךְ אַחַת הִנֵּה וְאַחַת הִנֵּה בְּעֵינַי זֶה, וְאִמְרֵתִי:
וַיְהִי מָה, אֲרִיצָה דְּבָרֵי אֱלֹהִים, לְמַעַן יִדְעוּ דוֹר אַחֲרוֹן, יְקוּמוּ וַיִּסְפְּרוּ

(א) היינו מחשבותי ישיבוני וכליותי יעצוני, ע"ש הכליות יועצות — ברכות סא.

לְבַנְיָהֶם, וּמִמֶּנּוּ יֵרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ, לִילֶךְ בְּנִתְיִבוֹת הַלָּלוּ וְלִדְרוֹךְ בְּעִקְבוֹתָיו,
 כִּי זֹאת אֵין צָרִיךְ לְפָנִים, שֶׁהִנְהַגְוֹת כָּאלוֹ הֵם הִנְהַגְוֹת קְדוּשׁוֹת וַיְקָרוֹת,
 וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהִתְקָרֵב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי הִנְהַגְוֹת כָּאלוֹ,
 כִּי הֵם דְּבָרִים הַשְּׂוִים לְכָל נֶפֶשׁ, כַּקָּטָן כַּגְּדוֹל, וְאֶפְלוּ הַפְּחוֹת שְׂבִישְׂרָאֵל,
 אִם יִרְצֶה לְחוּם עַל חַיּוֹ וְלַחֲשֹׁב עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִי, וַיִּרְגִּיל עַצְמוֹ
 לְלֶכֶת בְּנִתְיִבוֹת וּבִדְרָכִים הַלָּלוּ, הַמְּבֹאֲרִים פֹּה, בְּוִדְאֵי יִזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם,
 וַיּוֹכֵל לָבוֹא לְמַעְלוֹת גְּבוּהוֹת וְקְדוּשׁוֹת כְּחֵד מִבְּנֵי עֲלִיָּה, אִם יִהְיֶה
 חָזָק בְּדַעְתּוֹ, לְאַחֲזוֹ דְרָכּוֹ הַטּוֹב תָּמִיד כִּיִּתְד בַּל יִמָּט, כָּכֵל הַמְּבֹאֲרֵ
 פֹּה לְקָמֹן:

אֵךְ זֹאת לְדַעַת, כִּי כָּל הַמְּבֹאֲרֵ פֹה אֵינוֹ אֶפְלוּ כְּטַפָּה מִן הַיָּם הַגְּדוֹל
 מֵעַצָּם קְדוּשָׁתוֹ וְהַפְּלָגַת מַעְלָתוֹ, הָעוֹלָה לְמַעְלָה בְּמָקוֹם שָׂאִין יָד
 שֶׁכָּל אֲנוּשֵׁי שׁוֹלְטֵת שָׁם. וְגַם אֵין רְצוֹנָנוּ לְבֹאֲרֵ קִצַּת מוֹפְתִים נוֹרְאִים,
 שְׂדָאֵינוּ מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין אָנוּ עוֹסְקִים לְסַפֵּר בְּשִׁבְחֵי הַקְּדוּשִׁים, כִּי־אִם
 מֵה שְׁנוּגַע לִירְאֵת הַשֵּׁם. אָמַרְתִּי: אֵךְ יֵרְאוּ אוֹתָם הַדְּבָרִים, יִקְחוּ
 מוֹסֵר, כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים, הָרוּאִים דְּבָרִים הַלָּלוּ בְּכִתָּב אֶצְלָנוּ, כָּלָם יוֹדוּ
 וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ אוֹתָם, וְנוֹגַע בְּלִבָּם הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ,
 וְכָלָם מְבַקְשִׁים וּמַפְצִידִים בִּי לְהִבְיָאֵם לְדָפוּם. הֶעֱתִירוּ עָלַי דְּבַרְיָהֶם,
 עַד שֶׁהִכְרַחְתִּי לְמַלְאֵת רְצוֹנָם. וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עָלֵינוּ, שְׁנוּזָכָה לִילֶךְ
 בְּדְרָכֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאֵימָה וּבִירְאָה רְצוֹן קוֹנֵם, עַד יִבְנֶה צִיּוֹן
 וַיְרוּשָׁלַיִם, וַיִּשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל אֶל אֲרְבוֹתֵיהֶם כִּיּוֹנִים בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן:

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

א

בְּהִיּוֹתוֹ בְּיָמֵי קַטְנוּתוֹ, בָּא עַל דַּעְתּוֹ לְפָרֵשׁ מִהָעוֹלָם, וּרְצָה לְשַׁבֵּר
תַּאֲוֹת אֲכִילָה; אֲךָ עַדִּין הָיָה בְּשִׁכְלֵי קַטָּן, וְנִדְמָה לוֹ, שְׂוִיה
אִי אֶפְשָׁר, שְׂיִנִּיחַ מֵאֲכִילָתוֹ כְּפִי מֵה שֶׁהָיָה רָגִיל לֶאֱכֹל בְּבִקְרֹר וּבְצַהֲרִים
וְכו'. עַל־כֵּן יֵשֵׁב עֲצָמוֹ, שְׂיִהְיֶה בּוֹלֵעַ כָּל מֵה שְׂיֵאֱכַל, דְּהֵינּוּ שְׂלֵא
יְהִי לֹעֵם מֵה שְׂיֵאֱכַל, רַק יִבְלַע כְּמוֹ שֶׁהוּא, כִּדִּי שְׂלֵא יִרְגִישׁ שׁוֹם
מֵעַם בְּאֲכִילָתוֹ. וְעָשָׂה כֵּן, וְעָלָה גְפִיחוֹת בְּצֹאֲרוֹ, שְׂקוֹרִין "גִּישׁוּוֹאֵלִין";
וְאָמַר, שְׂהָיָה אֲזִי רַק בֵּן שְׂשָׂה שָׁנִים. וְהִנְהָגָה זֹו שְׂמַעְתִּי לְדַבֵּר גָּדוֹל
מִצַּדִּיק גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, שְׂנַהֲג כִּךָ, שְׂהָיָה בּוֹלֵעַ אֲכִילָתוֹ בְּלִי לְעִיסָה;
אֲךָ הוּא, וְכְרוֹנוֹ לְבִרְכָה, נֶהֱג כִּךָ בְּהִיּוֹתוֹ בֵּן שְׂשָׂה שָׁנִים:

ב

גַּם בְּהִיּוֹתוֹ יוֹשֵׁב לְפָנָיו רַבּוֹ לְלַמֵּד בְּיָמֵי קַטְנוּתוֹ, הָיָה רוֹצֵה תָּמִיד
לְקַיֵּם "שְׂוִיתִי ה' לְנַגְדֵי תָּמִיד" (ב), וְהָיָה מְתִינֵעַ לְצִיר נֶגֶד עֵינָיו
שֵׁם הוּי"ה, בְּרוּךְ הוּא, וּמְחַמֵּת שְׂהִיְתָה מִחֲשַׁבְתּוֹ מְרוֹדָה בְּזָה, לֵא
הָיָה יוֹדֵעַ מֵה שְׂלֹמֵד, וְהָיָה רַבּוֹ כּוֹעֵם עָלָיו, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן כָּל יָמָיו

(ב) תהלים טז. ח.

יְלֻדוּתוֹ הָיָה עוֹשֶׂה עֲנִיָּי מַעֲשֵׂה נַעֲרוֹת הַרְבֵּה מְאֹד, דְּהִינּוּ עֲנִיָּי שְׁחוֹק וְקַפִּיצוֹת וְטִיּוֹל, שְׁקוֹרִין "פֶּאֶר-שֵׁיט", וְהָיָה רָגִיל בְּזֶה מְאֹד:

ג

אֲחֵר-כֶּךְ נִתְגַּדֵּל יוֹתֵר, וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה בַר-מִצְוָה, קָרָא אוֹתוֹ דוֹדוֹ, הָרַב הַקְּדוֹשׁ, מוֹרְנוּ הָרַב אֶפְרַיִם, יִזְכֵּר צְדִיק לְבָרָכָה, אַבְבֵּית-דִּין דְּקַהֲלַת קֹדֶשׁ סִידִילְקוֹב, וְאָמַר לוֹ הַפְּסוּק (ג): אָנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ, (כִּי זֶה נֶאֱמַר עַל הַיּוֹם, שֶׁהָאָדָם נַעֲשֶׂה בַר-מִצְוָה, כְּמוֹכָא בַּסְּפָרִים (ד)), וְאָמַר לוֹ קִצַּת מְעַט דְּבַרֵי מוֹסֵר, וְהָיָה יָקָר בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד, כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב. אֲחֵר-כֶּךְ נִכְנָס לַחֲפָה, וְתַכְף בִּיציאתו מִן הַחֲפָה הָיָה מִתְלַהֵב ¹²³⁴⁵⁶⁷מְאֹד וּמִתְנַעֵנֵעַ מְאֹד לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִכְנָס בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם מִיּוֹם אֵל יוֹם:

לוצר החכמה

ד

גַּם בְּיָמֵי קִטְנוּתוֹ הִתְחִיל לְהִתְמַיֵּד מְאֹד מְאֹד בְּלַמּוּדוֹ, וְהָיָה מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד מְכִיסוֹ שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים (ד*) בְּעַד כָּל דָּף גְּמָרָא, שֶׁהָיָה לוֹמֵד עִמּוֹ, מְלַבֵּד הַשְּׂכָר-לַמּוֹד, שֶׁהָיָה אָבִיו מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד, הָיָה הוּא בְּעֵצְמוֹ, וְזָכְרוֹנוֹ לְבָרָכָה, נוֹתֵן לְהַמְלַמֵּד מְשָׁלוֹ שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים בְּעַד כָּל דָּף וְדָף, כִּדֵּי שֶׁהַמְלַמֵּד יִכְרִיחַ עֲצָמוֹ לְלַמֵּד עִמּוֹ הַרְבֵּה דִּפְיָן גְּמָרָא בְּכָל יוֹם. וְכֵן הָיָה הַמְלַמֵּד לוֹמֵד עִמּוֹ כְּפָה וְכַמָּה דִּפְיָן בְּכָל

(ג) שם ג, ז. (ד) זוהר משפטים דף צח. (ד*) מטבעות.

יום ויום, והוא הִיָּה מְשַׁלֵּם לוֹ כַּנֶּ"ל שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים בְּעַד כָּל דָּף
וְדָף, מְלַבֵּד הַשְּׂכָר־לְמוֹד:

ה

וְכֵן הָיָה נִכְנָס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְכָל עִבּוּדָתוֹ הָיָה בְּהֶצְנֵעַ גְּדוּל מְאֹד
מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא יָדַע שׁוֹם אָדָם מִמֶּנּוּ כָּלֵל, כִּי הָיָה סְתוּם וְגָנוּז
מְאֹד, וְכָל עִבּוּדָתוֹ הָיָה בְּסִתְרָ וּבְהֶצְנֵעַ גְּדוּל. וְעַקֵּר עִבּוּדָתוֹ בְּתַחֲלָה
הָיָה בְּפִשְׁיטוֹת גְּדוּל, כְּלִי שׁוֹם חֲכָמוֹת כָּלֵל, רַק בְּפִשְׁיטוֹת גָּמוּר, וְכָל
דָּבָר וְדָבָר שֶׁעָשָׂה, הַכֹּל הָיָה בִּיגִיעָה גְּדוּלָה וּבִכְחַ גְּדוּל וּבְמִסִּירוֹת־נַפְשׁ;
וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוֹם דָּבָר עִבּוּדָה שֶׁבָּא לוֹ בְּנִקְלָה, רַק כָּל דָּבָר וְדָבָר בָּא
לוֹ בִּיגִיעָה גְּדוּלָה מְאֹד, שֶׁהָיָה מִיִּגַע עֲצָמוֹ כַּמָּה זְמָנִים בְּשִׁבּוּל כָּל
דָּבָר וְדָבָר מִעִבּוּדַת הַשֵּׁם. וְהָיָה לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, אֲלָפִים
וּרְבֻבוֹת עַד אִין שְׁעוֹר וְעַרְדָּה; וְהָיָה קָשָׁה וְכִבְדָּה עָלָיו מְאֹד מְאֹד
לְהִתְחִיל לְכַנֵּס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, לְקַבֵּל עָלָיו עַל עִבּוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד; וְהָיָה
רְגִיל לְהִתְחִיל אֵיזָה יָמִים לַעֲסֹק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְאַחֲר־כֵּן נָפַל מִזֵּה,
וְחָזַר וְהִתְחִיל, וְחָזַר וְנָפַל; וְכֵן הָיָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁפָּעַם
אֶחָד נִתְחַזַּק אֲצִלוֹ, שִׁיְהִיָּה חֲזָק מְאֹד, שִׁיאַחֲזוּ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם לְעוֹלָם,
וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם דָּבָר בְּעוֹלָם, וּמֵאִזּוֹ וְהִלָּאָה נִתְחַזַּק לְבוֹ בְּה',
וְאַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם אַחֲר־כֵּן הָיָה לוֹ תְּמִיד עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת הַרְבֵּה מְאֹד
מְאֹד, רַק שְׁאַחֲר־כֵּן הָיָה חֲזָק, שֶׁלֹּא יִנְיַח עִבּוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד לְעוֹלָם,
אַף־עַל־פִּי שִׁישׁ לוֹ יְרִידָה לְפְעָמִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן יְהִיָּה מִתְחַזַּק עֲצָמוֹ
בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בְּכָל מָה שִׁיּוּכָל:

ז

וְהָיָה רָגִיל לְהִתְחִיל בְּכָל פֶּעַם מִחֲדָשׁ, דִּהְיִינוּ כְּשֶׁנֶּפֶל מִמְדַּרְגָּתוֹ
 לְפַעְמִים, לֹא הָיָה מִיָּאֵשׁ עֲצָמוֹ בְּשִׁבִיל זֶה, וְרַק אָמַר, שִׁיתְחִיל
 מִחֲדָשׁ כְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עַדִּין לְכַנֵּס בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְפָּרֵךְ, וְרַק עָתָה הוּא
 מִתְחִיל מִחֲדָשׁ; וְכֵן בְּכָל פֶּעַם וּפֶעַם, תָּמִיד הָיָה רָגִיל לְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ,
 וְהָיָה לוֹ כַּמָּה הִתְחִלוֹת בְּיוֹם אֶחָד, שָׁגַם בְּיוֹם אֶחָד לְפַעְמִים נֶפֶל
 מִעִבּוּדָתוֹ, וְהָיָה מִתְחִיל מִחֲדָשׁ, וְכֵן כַּמָּה פַּעְמִים בְּיוֹם אֶחָד:

ז

וְהָיָה מִתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ מְאֹד, וְלָמַד הַרְבֵּה מְאֹד שׁ"ס וּפּוֹסְקִים וְתַנ"ךְ
 וְ"עֵין־יַעֲקֹב" וְסִפְרֵי "הַזֹּהַר" וְ"תְקוּנִים" וְכָל כְּתָבֵי הָאֵר"י, וְזָכְרוּנוּ
 לְבִרְכָה, וְשָׂאֵר סִפְרֵים הַרְבֵּה מְאֹד וְסִפְרֵי מוֹסֵר הַרְבֵּה מְאֹד. וְאָמַר,
 שְׁכַל הַסִּפְרִים קִטְנִים, הַמְדַּבְּרִים מִמוֹסֵר, כֻּלָּם הָיוּ בְּבֵית אָבִיו, וְלָמַד
 מִכֻּלָּם. גַּם לָמַד הַרְבֵּה "רֵאשִׁית־חֲכָמָה", וְאָמַר בְּפִרוּשׁוֹ, שְׁלָמַד אֶת
 סֵפֶר "רֵאשִׁית־חֲכָמָה" פַּעְמִים אֵין מִסֵּפֶר, וְגִדַּל בְּקִיאוֹתוֹ בְּכָל הַסִּפְרִים,
 כְּפִי מַה שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ קִצָּת, הָיָה בְּלִי שְׁעוֹר, וּבְכַפְרֵט בְּסִפְרֵי תַנ"ךְ
 וְ"עֵין־יַעֲקֹב" וְכָל כְּתָבֵי הָאֵר"י וְסִפְרֵי "הַזֹּהַר" וְ"תְקוּנִים", לֹא נִמְצָא
 דְּגִמְתוֹ בְּעוֹלָם, כִּי כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה הִיָּתָה מוֹכֵנֶת לְפָנָיו וְשָׁגוֹר בְּפָיו
 כְּשֶׁלְּחַן הָעֶרוּךְ מִמֶּשׁ, כְּדָבָר הַמְנַח לְפָנֵי הָאָדָם לְפָנֵי עֵינָיו, שֶׁיִּכּוֹל
 לְקַח לְעֲצָמוֹ מַה שְׂרִדְצָה; בֵּן מִמֶּשׁ הָיוּ כָּל הַסִּפְרִים הַקְדוּשִׁים מוֹכֵנִים
 לְפָנֵי עֵינֵי שְׁכָלוֹ הַקְדוּשׁ בְּכָל עֵת שְׂרִדְצָה, וְקִצָּת מִזֶּה יְכוּלִים לְרְאוֹת
 וּלְהִבִּין בְּסִפְרֵי הַקְדוּשִׁים:

ח

507557

וּסְפֵר, שְׁכַל לְמוֹדוֹ בָּא לוֹ בִּיגִיעָה גְדוֹלָה, כִּי בַתְחִלָּה הָיָה לוֹמֵד
 מִשְׁנֵיּוֹת, וְלֹא הָיָה מִבֵּין לְמוֹדוֹ, וְהָיָה בּוֹכָה הַרְבֵּה לְפָנָי הַשָּׁמַיִם
 יִתְבָּרֵךְ, שְׂיֵאִיר עֵינָיו, וְהָיָה בּוֹכָה וּבּוֹכָה כָּל־כֶּף, עַד שְׁזָכָה, שְׂיִוְכַל
 לְלַמֹּד מִשְׁנֵיּוֹת. וְכֵן אַחֲר־כֶּף לָמַד שְׂאָר סְפָרִים, וְלֹא הָיָה מִבֵּין גַּם־כֵּן,
 וְהָיָה בּוֹכָה וּבּוֹכָה גַּם־כֵּן הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שְׁזָכָה לְהַבִּינָם; וְכֵן בְּלַמּוֹד
 זֶהָר וְכַתְּבֵי הָאֵר"י זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, הָיָה בּוֹכָה גַּם־כֵּן הַרְבֵּה, עַד שְׁזָכָה
 לְהַבִּין:

וְאָמַר, שְׁבַתְחִלָּה בְּכָל סֵפֶר וּסְפֵר שְׁלָמַד, לֹא הָיָה מִבֵּין, וְהָיָה קָשָׁה
 לוֹ הַרְבֵּה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים,
 וְהָיָה לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מְזֵה, וְהָיָה לְמוֹדוֹ בִּיגִיעָה גְדוֹלָה; וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן
 לָמַד הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הָיָה מְחֻזָּק עֲצָמוֹ מְאֹד — וְהַכֵּל זָכָה, עַל־יְדֵי
 תְּפִלָּתוֹ וּבְכִיתוֹ כַּנ"ל:

0134567

ט

וְהָיָה מְתַעֲנֶה הַרְבֵּה מְאֹד, וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְעַנָּה מִשְׁבֶּת לְשַׁבַּת,
 וְהַכֵּל — בְּיָמֵי גְעוּרָיו מִמָּוֶשׁ, קִדְּם הַיּוֹתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה.
 וּלְפְעָמִים הִתְעַנָּה שְׁנֵי פְּעָמִים מִשְׁבֶּת לְשַׁבַּת רְצוּפִים זֶה לָזֶה, וְאֶף־עַל־פִּי
 שְׁהָיָה יָלַד שְׁעִשׂוּעִים וּמְגִדָּל בַּת־פְּנוּק, וְהָיָה אָדָם דִּק מְאֹד, אֶף־עַל־פִּי־כֵן
 לֹא הָיָה חָס עַל עֲצָמוֹ כְּלָל, וְהִתְעַנָּה וְסָגַף עֲצָמוֹ מְאֹד, וְהִתְעַנָּה ח"י
 [שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה] פְּעָמִים מִשְׁבֶּת לְשַׁבַּת בְּשָׁנָה אַחַת:

אֵד עַקֵּר עֲבוֹדָתוֹ, אֲשֶׁר עַל־יְדֵה זָכָה לָמָּה שְׁזָכָה, הָיָה רַק רַבּוֹי
הַתְּפִלוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת וְהַרְצוּיִים וְהַפְּיוּסִים, שֶׁהָיָה רָגִיל
מְאֹד לְהַתְּפַלֵּל וּלְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו יְתַבְּרָךְ, וְהָיָה מְרַצָּה וּמְפִים אוֹתוֹ יְתַבְּרָךְ
בְּכַמָּה מִיַּי תְּחִנּוֹת וּבְקָשׁוֹת, שְׁיִזְכְּהוּ בְּרַחֲמָיו לְקָרְבוֹ לְעֲבוֹדָתוֹ יְתַבְּרָךְ.
וְעַקֵּר מֵה שֶׁהוֹעִיל לוֹ, הָיוּ הַתְּפִלוֹת, שֶׁהַתְּפִלָּל בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹ, שֶׁהָיָה
רָגִיל מְאֹד לִיְחַד לוֹ אֵיזָה מְקוֹם, שֶׁמִּצָּא שָׂאִין שֵׁם בְּנִי־אָדָם, וְהָיָה
מְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ בְּלִשׁוֹן שְׁמֵדְבָרִים בּוֹ, דִּהְיִנּוּ בְּלִשׁוֹן
אֲשַׁכְּנֹ, וְהָיָה מְרַצָּה וּמְפִים אוֹתוֹ יְתַבְּרָךְ, וּמְבַקֵּשׁ וּמְתַחַנֵּן לְפָנָיו יְתַבְּרָךְ
בְּכַמָּה וּכְמָה מִיַּי טְעָנוֹת וְאַמְתְּלָאוֹת, שֶׁרְאוּי לוֹ יְתַבְּרָךְ שִׁיקָרְבוֹ
לְעֲבוֹדָתוֹ, וְהָיָה רָגִיל בְּזָה מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מְבַלָּה יָמִים וְשָׁנִים עַל
זֶה. גַּם הָיָה מְטַמֵּיין עֲצָמוֹ עַל־גִּבֵּי בֵּית אָבִיו תַּחַת הַגַּג, שֶׁהָיָה שֵׁם
בְּמוֹ חֶדֶר בְּמַחְצָה שֶׁל קָנִים, שֶׁמְחֻזְיָקִין שֵׁם תְּבֵן וּמְסָפּוּא, וְשֵׁם הָיָה
מְטַמֵּיין עֲצָמוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר תְּהֵלִים, וְהָיָה צוֹעֵק בְּלַחֵשׁ לְהַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ,
שְׁיִזְכְּהוּ לְקָרְבוֹ אֵלָיו יְתַבְּרָךְ:

וְהַכֵּלָל — שֶׁכָּל מִיַּי הַבְּקָשׁוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, שֶׁנִּמְצְאוּ בְּאֵיזָה סֵפֶר
שִׁיְהִיָּה, הַמְּצוּי בִּינֵינוּ — הַכֵּל כֹּאֲשֶׁר לְכָל, לֹא הִנִּיחַ שׁוֹם
תְּחִנָּה וּבְקָשָׁה שְׁלֹא אָמְרָה בְּמָה וּכְמָה פְּעָמִים, הֵן תְּהֵלִים וְסֵפֶר
"שְׁעָרֵי־צִיּוֹן" וְהַבְּקָשׁוֹת הַנְּדַפְּסִים בְּהַסְדּוּרִים הַגְּדוֹלִים וְשֶׁאֵר מִיַּי בְּקָשׁוֹת
וְתַחֲנּוֹת, וְאֶפְלוּ הַתְּחִנּוֹת הַנְּדַפְּסִים בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹ, כֵּלָם לֹא הִנִּיחַ
מְלֶאכֶרֶם, וְהָיָה רָגִיל לוֹמֵר כָּל הַתְּחִנּוֹת שֶׁאַחֵר מְעַמְדוֹת, הַנְּדַפְּסִים
אַחֵר כָּל יוֹם וְיוֹם, וְהוּא הָיָה רָגִיל לוֹמֵר כָּל הַתְּחִנּוֹת כֵּלָם שֶׁל כָּל
הַיָּמִים בְּפֶעַם אֶחָד. גַּם הָיָה רָגִיל לְפַעְמִים לוֹמֵר בְּתֵהִלִּים רַק הַפְּסוּקִים,

הַמְדַבְּרִים מִתְחַנּוֹת וּבִקְשׁוֹת וְצַעֲקָה לַהֵשֶׁם יִתְבַּרֵךְ, וְהָיָה אוֹמֵר רַק פְּסוּקִים אֵלּוּ, וְהִשָּׁאֵר לֹא הָיָה אוֹמֵר, וְהָיָה אוֹמֵר כָּל הַפְּסוּקִים הָאֵלּוּ מִכָּל סֵפֶר תְּהִלִּים בְּפַעַם אֶחָד:

וּמִלְבָּד כָּל זֶה, הָעֵקֶר הָיָה מָה שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל מֵעֲצָמוֹ, דִּהְיִנוּ מָה שֶׁהָיָה רָגִיל לְדַבֵּר מִלְבּוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל וְטוֹעֵן לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּכַמָּה וּכְכַמָּה מֵיָנִי טְעֵנוֹת וּתְחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת, שֶׁאֵמֵר מִדַּעְתּוֹ וּמִלְבּוֹ כִּנ"ל, שְׂיִזְכְּהוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ לְעִבּוֹדָתוֹ, וְזֶהוּ הָעֵקֶר מָה שֶׁהוֹעִיל לוֹ לְזָכוֹת לְמָה שְׂיִזְכְּהָ — כִּי שָׁמַעְנוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ:

י"א

וּכְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה מְדַבֵּר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ דְּבָרֵי תְחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת מִלְבּוֹ, וְנִזְדַּמֵּן לוֹ בְּתוֹךְ דְּבוּרָיו טְעֵנוֹת יְפוֹת וּתְפִלוֹת נְכוֹנוֹת וּמְסֻדְרוֹת, וְהוֹטְבוּ בְּעֵינָיו, וְהָיָה פּוֹתְבָם אֲצִלוֹ לְזַכְרוֹן, לְמַעַן יִהְיֶה רָגִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָם גַּם אַחֲר־כֵּן. וְכֵן הָיָה רָגִיל בְּעֵנֵן זֶה, לְדַבֵּר בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵי הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, וְכָל תְּפִלוֹתָיו הָיוּ, שְׂיִזְכְּהָ לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבַּרֵךְ, וְהָיוּ לוֹ טְעֵנוֹת גְּדוֹלוֹת לַהֵשֶׁם יִתְבַּרֵךְ עַל זֶה:

יב

וְאַתָּה-עַל-פִּי-כֵן הָיָה נִדְמָה לוֹ תְּמִיד, שֶׁאֵין מִסְתַּפְּלִין עָלָיו כָּלֵל וְאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ כָּלֵל, רַק אֲדַרְבָּא, נִדְמָה לוֹ,

שְׁמַרְחִיקִין אוֹתוֹ מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבַרַךְ בְּכָל מִינֵי הַרְחָקוֹת, וּכְאֵלוֹ אֵין רוֹצִין
 בּוֹ כָּלֵל וּכְלָל, כִּי הָיָה רוֹאֶה, שְׁחוֹלְפִין וְעוֹבְרִין כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים
 וְשָׁנִים, וְעַדִּין הוּא רְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבַרַךְ, וְלֹא זָכָה עַדִּין לְשׁוֹם הַתְּקַרְבוֹת,
 עַל־כֵּן גִּדְמָה בְּעֵינָיו, שְׂאִין שׁוֹמְעִין דְּבַרְיוֹ כָּלֵל וְאֵין מְסַתְּפְלִין עָלָיו
 כָּלֵל, רַק אֲדַרְבָּא, מְרַחֲקִין אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי הַתְּרַחְקוֹת מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבַרַךְ,
 אֲדָּ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה מְחֻזַּק עֲצָמוֹ מְאֹד, וְלֹא הִנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ. וְכַמָּה
 פְּעָמִים הָיָה, שְׁהָיָה נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת זֶה, שְׂרָאָה שְׁהוּא מִתְּפַלֵּל
 וּמַעְתִּיר וּמְפַצִּיר כָּל־כַּף, שְׂיִתְקַרֵּב לְעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַרַךְ, וְאֵין מְסַתְּפְלִין
 עָלָיו כָּלֵל, וּמִחֲמַת זֶה נָפַל לְפַעְמִים בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר עוֹד
 כָּל־כַּף בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵי אֵיזָה יָמִים. אַחַר־כֵּךְ גִּזְרָה בְּעֲצָמוֹ, וְהַתְּבִישׁ
 בְּעֲצָמוֹ עַל שְׁהִרְהַר אַחַר מְדוּתָיו יִתְבַרַךְ, כִּי בְּאֶמֶת בּוֹדָאי הַשֵּׁם
 יִתְבַרַךְ חֲנוּן וְרַחוּם וְכוּ', וּבּוֹדָאי הוּא רוֹצֶה לְקַרְבוֹ וְכוּ', וְחֹזֵר וְנִתְחַזַּק
 בְּדַעְתּוֹ, וְהַתְּחִיל שׁוֹב לְהַעְתִּיר וּלְדַבֵּר לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַרַךְ כַּנֵּ"ל, וְכֵן
 הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים:

יג

וְהָיָה עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּלִי
 שׁוֹם חֲכָמוֹת, וְהַכֵּל בְּהַצְנַע גָּדוֹל, וְתַכְף בְּשִׁינְצָא לְחוּץ, הָיָה
 עוֹשֶׂה בְּכּוֹנָה כָּל מִינֵי מַעֲשֵׂה גַעְרוֹת, כָּל מִינֵי שְׁחוֹק וּקְפִיצוֹת
 וְשָׂאֵר עֲנִינִים כְּאֵלוֹ, שְׁקוֹרִין "פֶּאֶר שִׁיטְקִיט", עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל
 לָבוֹא עַל דַּעַת שׁוֹם אָדָם, שְׁהוּא רוֹצֶה בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם. וּבְתַחֲלָה,
 בִּימֵי יְלָדוֹתוֹ, הָיָה נוֹהֵג, שְׁהָיָה לוֹקַח אֵיזָה גְדוּלִים וְהַחֲלִיפֵם עַל

מַפְלִים (ה), וְנִכְנַם לְבֵית־הַפְּנֹסֶת בְּהִצְנֵעַ, דֶּרֶךְ חֲלוֹן וְכִיּוֹצֵא, וְלָקַח עִמּוֹ הַסֵּפֶר "שְׁעָרֵי־צִיּוֹן", וְאָמַר הַ"לְשֵׁם יְחִוּד" שֶׁל עֲשִׂית מִצְוָה, וְלָקַח טַפֵּל אֶחָד וְהִשְׁלִיכָה לְתוֹךְ הַ"מֶּתֵן בַּסֵּתֶר", וְאַחֲר־כֵּן חָזַר וְעָשָׂה עֲצֻמוֹ בְּאֵלוֹ הוּא מְסִיחַ דַּעְתּוֹ מִזֵּה, וְאַחֲר־כֵּן חָזַר וְאָמַר "לְשֵׁם יְחִוּד" הַנִּ"ל, וְחָזַר וְהִשְׁלִיךְ פְּרוּטָה אַחַת לְתוֹךְ הַ"מֶּתֵן בַּסֵּתֶר", וְחָזַר וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, וְחָזַר וְאָמַר הַ"לְשֵׁם יְחִוּד" הַנִּ"ל, וְהִשְׁלִיךְ עוֹד פְּרוּטָה אַחַת; וְכֵן חָזַר וְעָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁהִשְׁלִיךְ כָּל הַפְּרוּטוֹת לְתוֹךְ הַ"מֶּתֵן בַּסֵּתֶר", וְעַל כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה אָמַר הַ"לְשֵׁם יְחִוּד" הַנִּ"ל.

וְכִוְנַתּוֹ הָיָה, כִּי שִׁיעֲשֶׂה מִצְוֹת רַבּוֹת, כִּי עֲבוֹדָתוֹ הָיָה בְּפִשְׁיטוֹת גָּמוּר, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת כָּלָל. וְכֵן הָיָה עוֹשֶׂה וְעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל מִיּוֹ עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת לְגַמְרֵי, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת כָּלָל, אַף־עַל־פִּי שְׁבָאֵמֶת הָיָה חָכֵם גָּדוֹל וּמְפָלֵג בְּחֲכָמָה מְאֹד מְאֹד גַּם בִּימֵי קִטְנוֹתוֹ וּבִימֵי נְעוּרָיו, כַּאֲשֶׁר הָיָה מְפָרְסֵם לְכָל מַכְיָרָיו, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם חֲכָמָה כָּלָל בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, רַק הָיָה נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת כָּל הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, דִּהְיָנוּ לְמוֹד הַתּוֹרָה הַרְבֵּה, מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת וְרַבּוּי תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת וְרַבּוּי הַתְּבוֹדָדוֹת מְאֹד, לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ כַּנִּ"ל, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. וְזֶה הָיָה עֵקֶר חֲכָמָתוֹ הַגְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי מַעֲצָם הַפְּלִגָּת חֲכָמָתוֹ זָכָה תִּכְרַף לְחֲכָמָה זוֹ, שְׂאִין צְרִיכִים שׁוּם חֲכָמָה כָּלָל בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, כִּי זֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה, הַגְּדוֹלָה מִן הַכָּל (כַּמְבָּאָר בְּדַבְּרֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים (1)) — שְׁלֹא לְהִיּוֹת

(ה) היינו שפרט מטבעות גדולים למטבעות קטנים. (ו) ליקו"מ ח"ב סי' יט, מד, פג. ובשיחות הר"ן סעיף ט"ו ועוד.

שׁוּם חָכֶם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, רַק בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת
בְּלָל:

יד

וְכָל דְּבַר וְדַבָּר, שְׂרָצָה לַעֲשׂוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, הִיָּה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד
בְּכָל מִיָּנֵי כְּבִדּוֹת שְׂבָעוּלָם. וּבְתַחֲלָה הִיָּה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד לַיִּשָּׁב
יְחִידֵי בַבֵּית מִיָּחָד אִיזָה שְׁעוֹת רְצוּפִים לַעֲסֹק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְזֶה
הַדְּבַר הִיָּה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד בְּתַחֲלָה, אֲךָ הוּא, וְכַרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ, הִיָּה
מְכַרִּיחַ עֲצָמוֹ מְאֹד, וְשֹׁבֵר תְּאֻתּוֹ, וַיֵּשֶׁב בְּמָה וּכְמָה שְׁעוֹת בְּכָל יוֹם
בְּהַתְּבוּדָה בְּחֶדֶר מִיָּחָד. וְכֵן הִיָּה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד מְאֹד הָעִבּוּדָה,
שֶׁהִיָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּכָל יוֹם, וְכָל־כֶּךָ הִיָּה קָשָׁה עָלָיו, עַד שֶׁלֹּא הִיָּה
אֲפֹשֶׁר לְשֵׂא כָּל־הָעַל מִגְּדֹל הַכְּבִדּוֹת, שֶׁהִיָּה כְּבִדּוֹת וְקָשָׁה עָלָיו מְאֹד
מְאֹד, וְרַק עַל־יְדֵי עֲצָה זֹו נִשְׂאָ עָלָיו עַל הָעִבּוּדָה, הִיָּנוּ שְׂבָכָל יוֹם
הִיָּה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ, שְׂאִין לוֹ רַק זֶה הַיּוֹם בְּלִבְדָה, וְלֹא הִסְתַּכַּל עַל
יוֹם הַמַּחְרָת וְעַל זְמַן שְׁלֵהֲבָא כָּל־ל, רַק כְּאִלוֹ אֵין לוֹ רַק זֶה הַיּוֹם
לְבַד, וְעַל־כֵּן הִיָּה יָכוֹל לְשֵׂא עָלָיו עַל הָעִבּוּדָה שֶׁל זֶה הַיּוֹם לְבַד,
כִּי עַל יוֹם אֶחָד לְבַד יָכוֹל הָאָדָם לְקַבֵּל עָלָיו כָּל מִיָּנֵי עִבּוּדוֹת
שְׂבָעוּלָם, מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק לְיוֹם אֶחָד בְּלִבְדָה, וּכְשֶׁנֶּמֶר הָעִבּוּדָה שֶׁל
זֶה הַיּוֹם, אֲזִי בְּיוֹם הַמַּחְרָת חֲזֹר וְקַבֵּל עָלָיו הָעִבּוּדָה שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם
הַמַּחְרָת; וְכֵן נִהְיָ תָמִיד, שֶׁלֹּא הִיָּה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ כִּי־אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם
לְבַד, וְעַל־יְדֵי זֶה הִיָּה יָכוֹל לְשֵׂא עַל עֲצָמוֹ עַל עִבּוּדָתוֹ, שֶׁהִיָּתָה
כְּבִדָה עָלָיו מְאֹד, וּבְלֹא זֶה לֹא הִיָּה יָכוֹל לְשֵׂא עָלָיו כָּל־ל, מִחֲמַת
שֶׁהִיָּה מְרַבָּה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם מְאֹד בְּכְמָה מִיָּנֵי עִבּוּדוֹת בְּכָל יוֹם, וְהַכֵּל

בְּטִרְחָא וּבִיגִיעָה גְּדוּלָה וּבְכִבְדוֹת גְּדוּל מְאֹד, עַד שְׁלֵא הָיָה אֶפְשָׁר
לְשֵׂא עָלָיו עַל כֹּזָה פִּי־אִם עַל־יְדֵי עֲצָה הַנִּ"ל, שְׁלֵא הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ
רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּלִבְד בְּנִ"ל:

טו

וְהָיָה רְגִיל בְּגִדְרִים מְאֹד מְאֹד (ו), שְׁכַמָּה פְּעָמִים, כְּשֶׁבֵּא הַיּוֹם, קָבַל
עָלָיו בְּגִדְרֵי כָּל סֵדֶר הָעֲבוּדָה, שְׁהָיָה רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ
הַיּוֹם, וְאַחֲר־כֵּן, אֶפְ-עַל־פִּי שְׁהָיָה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד, הָיָה מְכַרְח לַעֲשׂוֹת
מַחֲמַת הַגִּדְרֵי, וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים. וְכֵן בְּכָל מִינֵי גִדְרִים
וּסְיָגִים שֶׁל פְּרִישׁוֹת מַאיִזָּה תַּאֲוָה וּמַאיִזָּה מְדָה הָיָה רְגִיל הַרְבֵּה
בְּגִדְרִים כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים נִשְׁבַּע עַל אִיזָּה
דְּבָרִים בְּנִקְיִטַת חֶפֶץ, כְּדִי שְׁיִהְיֶה חֲזָק לְפָרֵשׁ מֵאוֹתוֹ הַדְּבָר, שְׁהָיָה
רוֹצֵה לְפָרֵשׁ עֲצָמוֹ:

טז

וְגִדְל עֲצָם מַעֲלַת קִדְשָׁתוֹ בְּשִׁבְרֵת הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית, שְׁהִיא כּוֹלֶלֶת
כָּל הַתַּאֲוֹת רָעוֹת, שֶׁהוּא תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר
וּלְסַפֵּר. וְאָמַר, שְׁהָיוּ לוֹ גְּסִיוֹנוֹת אֵין מְסַפֵּר, רַק בְּאַמַּת אֵין זֶה גְּסִיוֹן
כְּלָל, כִּי אָמַר, שְׁאֵין זֶה תַּאֲוָה כְּלָל. וְאָמַר, שְׁמִי שֶׁהוּא רַק חֲכָם אָמַת,
אֶפְלוֹ עֲבוֹ"ם, מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק חֲכָם אָמַת, רָאוּי שְׁלֵא יִהְיֶה אֶצְלוֹ

(ז) עיין ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' נז-ב.

הַתְּאוּה הַזֹּה נַחֲשֶׁבֶת לַתְּאוּה כָּלֵל. וְאָמַר, כִּי מִי שֶׁהוּא חָכֵם בְּחִכְמַת הַנְּתוּחַ וְיִזְדַּע סֵדֶר הָאֵיבָרִים שֶׁל הָאָדָם כְּפִי חִכְמַת הַנְּתוּחַ, רְאוּי שִׁיְהִיָּה נִמְאָם אֲצִלּוֹ הַתְּאוּה הַזֹּאת בְּתַכְלִית הַמְּאוּם. וּבְעֵינַי מְאוּם תְּאוּה זֶה הַפְּלִיג לְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד בְּעֵינַי זֶה, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מִחִמַּת הַשְּׂכָחָה, וְהַכָּלָל — שֶׁהִיא מְמַאֵם מְאֹד תְּאוּה זֶה בְּתַכְלִית הַמְּאוּם, עַד שֶׁנֶּזְרַר וְאָמַר, שְׁמִי שֶׁהוּא חָכֵם אִמַּת קֶצֶת, אֵינן הַתְּאוּה הַזֹּאת נַחֲשֶׁבֶת לְנִסְיוֹן כָּלֵל:

אָבֵל גַּם קִדְּם שְׁזָכָה לָזֶה, שִׁיתְּבַטֵּל וְיִהְיֶה נִמְאָם אֲצִלּוֹ לְגַמְרֵי הַתְּאוּה הַזֹּאת, גַּם קִדְּם לָזֶה, גַּם אִזּוּ הָיוּ לוֹ כְּמָה וְכְמָה נִסְיוֹנוֹת גְּדוּלוֹת וְנִזְרָאוֹת מְאֹד בְּתְאוּה זֶה, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּפֶרֶט, כִּי בִימֵי נְעוּרָיו מִמָּוֶשׁ, בָּעֵת רְתִיחַת הַדָּמִים, הָיוּ לוֹ כְּמָה וְכְמָה נִסְיוֹנוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל תְּאוּה זֶה עַד אֵינן מְסֻפָּר, אֲשֶׁר הָיָה בְּיָדוֹ לְמַלְאֵת תְּאוּתוֹ, וְהָיָה בְּסַכְּנָה גְדוּלָה מְאֹד מְאֹד, אִךְ הָיָה גְּבוּר חֲזָק, וְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְכָפָה תְּאוּתוֹ כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מִתְּרַחֵק עֲצָמוֹ פְּעַם שְׁנִית לְבָרַח מִהַנְּסִיוֹן, רַק אֶדְרָבָא, הָיָה חָפֵץ בְּנִסְיוֹנוֹת, וְהָיָה מִתְּפַלֵּל לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיִּזְמִין לוֹ נִסְיוֹנוֹת, כִּי הָיָה חֲזָק בְּדַעְתּוֹ, שֶׁבּוֹדָאֵי לֹא יִמְרֹד כְּנֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אִיךְ אֶפְשָׁר שִׁיעֲשֶׂה עֲבָרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, וְיַעֲבֹר עַל רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִם לֹא שִׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה מְשַׁנֵּעַ, חֵם וְשָׁלוֹם, בָּעֵת הַזֹּאת, אָבֵל מֵאַחַר שִׁיְהִיָּה לוֹ אֵיזָה שְׂכָל בְּעֵלְמָא בָּעֵת הַנְּסִיוֹן, בּוֹדָאֵי יוֹכֵל לַעֲמֹד לְפִי גְדֹל חֲזָק לְבוֹ, שֶׁהִיא חֲזָק בְּה' מְאֹד; וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן בָּעֵת שֶׁבָּא עָלָיו הַנְּסִיוֹן, הָיָה בְּסַכְּנָה גְדוּלָה מְאֹד, וְהָיָה צוֹעֵק לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד, עַד שֶׁזָּכָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּלְהַנְצִיל, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִתְרַחֵק עֲצָמוֹ מִהַנְּסִיוֹן פְּעַם אַחֲרַת, אֶף־עַל־פִּי שֶׁבִשְׁעַת הַנְּסִיוֹן הָיָה

קָשָׁה עָלָיו מְאֹד כַּנִּ"ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, הִרְבֵּה מְאֹד עַד
אֵין שְׁעוֹר, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרוֹ, וְזָכָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּלְשַׁבֵּר
תְּבַעֲרַת הַמְדוּרָה שֶׁל הַתְּאֻוֶּה הַכְּלָלִית הַזֹּאת, וְהָיָה קָדוֹשׁ גָּדוֹל מְאֹד
מְאֹד בְּפִרְיָשׁוֹת תְּאֻוֶּה זוֹ בְּפִרְיָשׁוֹת גָּדוֹל וּבְקִדְשָׁה גָּדוֹלָה וְנוֹרָאָה מְאֹד.

וְאָמַר, שֶׁהַבַּעַל־דְּבָר רָצָה לְהַצִּיחַ לוֹ הַכֹּל, רַק שֶׁהוּא יוֹתֵר לוֹ דְּבָר
אֶחָד, וְהוּא אָמַר לְהַפּוֹד: שֶׁהוּא יַצִּיחַ הַכֹּל, רַק אוֹתוֹ הַדְּבָר
אֵינוֹ רוֹצֵה לְהַצִּיחַ מִלְּשַׁבְּרוֹ, דִּהְיִינוּ שֶׁהַבַּעַל־דְּבָר הָיָה מְרַצֵּה לְהַצִּיחַ לוֹ
שִׁישְׁבֵּר כָּל הַתְּאֻוֹת, רַק שֶׁהוּא יוֹתֵר לוֹ דְּבָר אֶחָד, מִן הַסֵּתֶם הֵינּוּ
הַתְּאֻוֶּה הַכְּלָלִית הַנִּ"ל, שֶׁעֵקֶר הַיִּצָּר הָרַע הוּא בְּתְאֻוֶּה זוֹ, אֲבָל הוּא,
זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, אָמַר לְהַפּוֹד — שֶׁהוּא יַצִּיחַ לוֹ הַכֹּל לְבָלִי לְשַׁבְּרוֹ, רַק
זֹאת הַתְּאֻוֶּה רוֹצֵה לְשַׁבְּרָה לְגַמְרִי.

וְכֵן הָיָה נוֹהֵג מִתְחִלָּה, שֶׁכָּל מְגַמְתּוֹ וְכָל יַגִּיעַתּוֹ הָיוּ רַק לְשַׁבֵּר
בְּרֵאשׁוֹנָה הַתְּאֻוֶּה הַכְּלָלִית הַזֹּאת, וְלֹא הָיָה מְשַׁנֵּי כָּלל בְּתְחִלָּה
לְשַׁבֵּר תְּאֻוֹת אֲכִילָה, רַק אֲדִרְבָּא, בְּתְחִלָּה הָיָה אוֹכֵל הִרְבֵּה מְאֹד מְאֹד,
הִרְבֵּה יוֹתֵר מִשָּׂאֵר בְּנֵי־אָדָם, וְאָמַר, שָׂאֵז הָיָה מִמְּשִׁיךְ כָּל הַתְּאֻוֹת
לְתוֹךְ תְּאֻוֹת אֲכִילָה, וְאַחֲר־כֵּן שַׁבֵּר גַּם זֹאת הַתְּאֻוֶּה שֶׁל אֲכִילָה. וְהָיוּ
לוֹ כַּמָּה מֵינֵי יַגִּיעוֹת וְעִבּוּדוֹת וּמְלַחְמוֹת וְנִסְיוֹנוֹת אֵין מְסַפֵּר קִדְם שֶׁשַׁבֵּר
הַתְּאֻוֶּה הַכְּלָלִית הַנִּ"ל, וְכַמָּה וְכַמָּה תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְכִיּוֹת וְשִׁיחוֹת,
שֶׁהָיָה מִתְּפַלֵּל וּמִתְחַנֵּן וְשׁוֹפֵךְ לִבּוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה וְכַמָּה מֵינֵי
תַחֲנוּנִים וְרִצּוּנִים וּפְיוּסִים, שֶׁיְהִיֶּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרוֹ לְהַנְצִיל מִתְּאֻוֶּה
זוֹ, עַד אֲשֶׁר זָכָה לַעֲמֹד בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת, וְקִדְשׁ עֲצֻמוֹ מְאֹד בְּפִרְיָשׁוֹת
תְּאֻוֶּה זוֹ עַד אֵין שְׁעוֹר וְעֵרָךְ, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְשַׁבֵּר תְּאֻוֶּה זוֹ לְגַמְרִי,
עַד אֲשֶׁר הָיָה לְפָלֵא אֲצִלוֹ עַל מִי שֶׁנִּדְמָה לוֹ, שֶׁקָּשָׁה לְשַׁבֵּר תְּאֻוֶּה זוֹ,

כִּי אָמַר, שְׂאִין זֶה תַּאֲוָה כָּלֵל, וְהָיָה מְרַבָּה לְדַבֵּר בְּעֵנִין זֶה, בְּעֵנִין בְּטוֹל
וּמְאוּם תַּאֲוָה זֶה.

וְאָמַר, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מְזֵה עִם אֲנָשִׁים, שְׂכֶכֶר נִתְנַשְׁמוּ בְּעֵנִין זֶה,
כִּי כֶּכֶר נִתְעַרְבוּ דְמֵיהֶם כָּל-כָּף, עַד שְׁנַתְעַרְב דַּעְתָּם, עַד
שְׂאִין יְכוּלִים לְהַבִּין כָּלֵל, וְאִין נִכְנָם בְּלִבָּם כָּלֵל, שְׂאֶפְשָׁר לְמֵאִם תַּאֲוָה
זֶה, עַל-כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בְּזֵה הַרְבֵּה. אֲבָל בְּאַמֶּת, מִי שֶׁהוּא חֶכֶם
אַמֶּת קֶצֶת, יְכוּל בְּקַל לְמֵאִם תַּאֲוָה זֶה לְגַמְרֵי, כִּי אָמַר, שְׂאִין זֶה גִּסְיוֹן
כָּלֵל לְמִי שֶׁהוּא רַק חֶכֶם אַמֶּת כַּנִּ"ל. וְאָמַר, שְׂבִהְכִרַח שְׂיִש כָּל זֶה
סוּד (ח), כִּי בְּאַמֶּת אִין זֶה תַּאֲוָה כָּלֵל. וְהַתְּפֹאֵר עֲצֻמוּ מְאֹד בְּגִדֵל חֲזָקוֹ
בְּשִׁבִירַת תַּאֲוָה זֶה, וְהָיָה קְדוֹשׁ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד בְּעֵנִין זֶה, וְאָמַר עַל
עֲצֻמוֹ, שְׂאִין לוֹ שׁוּם תַּאֲוָה כָּלֵל, וְאָמַר, שְׂאֶצְלוּ זְכָר וּנְקֵבָה שְׂוִים,
דְּהִינוּ שְׂאִין לוֹ שׁוּם מְלַחְמָה מִחֲמַת אֵיזָה צַד הַרְהוֹר כְּשֶׁרוּאָה אוֹ
כְּשֶׁמְדַבֵּר עִם אֵיזָה אִשָּׁה, כִּי הַכֵּל שְׂוָה אֶצְלוֹ:

יז

גַּם אָמַר, שְׂהַזוּג שֶׁל הַצְּדִיק הָאֵמֶת קָשָׁה עָלָיו עֵנִין זֶה; וְלֹא דִי,
שְׂאִין לוֹ שׁוּם תַּאֲוָה כָּלֵל, כִּי-אִם אֲדַרְבָּא, יֵשׁ לוֹ יְסוּרִין מְזֵה,
מִמָּשׁ כְּמוֹ יְסוּרֵי הַתִּינוֹק בְּשַׁעַת מִילָה, כִּי מִמָּשׁ יְסוּרִין אֵלוֹ יֵשׁ
לְהַצְּדִיק בְּשַׁעַת זְווג, וְיֹוֹתֵר מְזֵה, כִּי הַתִּינוֹק אִין לוֹ דַּעַת, עַל-כֵּן אִין
הַיְסוּרִים שְׂלוֹ גְדוּלִים כָּל-כָּף, אֲבָל הַצְּדִיק, שְׂיִש לוֹ דַּעַת, יְסוּרֵי
גְדוּלִים מִהַתִּינוֹק, וְזֵה הָיָה אֶצְלוֹ דְּבַר פְּשׁוּט. וְאָמַר, שְׂכָל אָדָם יְכוּל

(ח) עיין ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' עב.

לזכות לבוא למדרגה זו, וכפי הנראה מדבריו היה, שקדשתו של
עצמו גבוה עוד יותר ויותר:

יח

וְאָמַר, שְׁאֲצִלוּ אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁוִין, הִינוּ שְׂאִין מְגִיעַ לוֹ שׁוּם צַד
מִחֲשֵׁבָה בְּשִׂרְוָאָה אִשָּׁה, רַק הַכֹּל שְׁוָה אֲצִלוּ בְּעֵינָיו, כְּאֵלוֹ
רוֹאֶה אִישׁ. וְאָמַר פֶּעַם אַחַת, שְׂאִינוּ מִתְיָרָא לֹא מֵאִשָּׁה וְלֹא מִמְּלֶאךָ.
וּבְזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְבֵאֵר, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲדִין אִיזָה צַד פֶּחַד כָּל שֶׁהוּא
מִהֲרֵהוּרֵי אִשָּׁה, אֶפְלוֹ אִם הוּא נָקִי בְּזָה, רַק שְׂאִינוּ נָקִי בְּתַכְלִית
הַזְּכוּךְ, וְעֲדִין יֵשׁ לוֹ אִיזָה פֶּחַד כָּל שֶׁהוּא מְזָה, הוּא צָרִיךְ לְפַחַד
מִמְּלֶאךָ; אֲבָל הוּא הַתְּפֹאֵר, שְׂאִין לוֹ שׁוּם פֶּחַד מְזָה, עַל־כֵּן אִין לוֹ
פֶּחַד מִמְּלֶאךָ. וְזֶה מְרָמֵז קֶצֶת בְּדַבְּרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (ט): "אֲנָא
בְּשָׂרָא, וְאַנְתָּ אִשׁ — וְאֲנָא עַדִּיפְנָא מִנָּךְ", שְׂאֵמַר רַב עֲמֵרָם חֲסִידָא
אֶל הַמְּלֶאךָ, וּמוּבָא בְּדַבְּרֵיו, זִכְרוֹנוֹ לְבִרְכָה, בְּהַתּוֹרָה "תִּקְעוּ —
מִמְּשָׁלָה", סִימָן א' בְּלִקוּטֵי תַנְיָנָא, עֵין שֵׁם הַיֵּטֵב, וְהֵבִין:

יט

גַּם הָיָה רָגִיל מְאֹד בְּיָמֵי קְטָנוּתוֹ וּבְיָמֵי יְלָדוּתוֹ לְרוּץ בְּכָל פֶּעַם עַל
קֶבֶר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, זִכָּר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבִרְכָה, לְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ,
שִׁיעֲזָרוּ לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה רָגִיל לֵילֵךְ לְשֵׁם בְּלִילָה, וּבְזִמָּן

הַחֲרָף, בְּעֵת שֶׁהָיָה הַקְרִירוֹת גְּדוֹל מְאֹד, הָיָה הוֹלֵךְ לְשֵׁם בְּלִילָה, וּמִשָּׁם חָזַר וְהֵלֵךְ אֶל הַמְּקוֹה. וְהָיָה שָׁם מְקוֹה חוּץ לַמְּרַחֵץ וּמְקוֹה אֶחָד בְּתוֹךְ הַמְּרַחֵץ, וּבַחֵר לוֹ לִילֵךְ בְּהַמְּקוֹה שְׁחוּץ לַמְּרַחֵץ בְּעֵת הַקְרִירוֹת גְּדוֹל, וּכְבֵר הָיָה קָר לוֹ מְאֹד מִחַמַּת שָׁבָא מִהַקֶּבֶר הַנִּ"ל, כִּי הָיָה דְרָךְ רְחוֹק בֵּין בֵּיתוֹ לְהַבֵּית-עֶלְמִין וְכֵן מִהַבֵּית-עֶלְמִין לַמְּקוֹה, מְלַבֵּד הַשְּׁהִיּוֹת שֶׁנִּשְׁתָּהָה הַרְבֵּה עַל הַקֶּבֶר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אַחַר כָּל זֶה הָיָה הוֹלֵךְ דוֹקָא לְטַבֵּל בְּהַמְּקוֹה שֶׁהִיָּתָה עוֹמֶדֶת בַּחוּץ כְּדִי לְסַגֵּף עֲצָמוֹ — וְכֵל זֶה בְּהִצְנַע בְּלִילָה. וְשָׁמַעְתִּי מֵאַחַד, שֶׁאָמַר שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַקְדוֹשׁ, שֶׁבְּעֵת שֶׁעָשָׂה הַנְּהַגוֹת אֵלּוּ, לֹא הָיָה כִּי-אִם בֶּן שִׁשָּׁה שָׁנִים.

וְכַל-כֵּן הָיָה מִצְנַע בְּעַבּוּדָתוֹ מִבְּנֵי-אָדָם, עַד שֶׁפָּעַם אַחַת הֵלֵךְ לַמְּקוֹה בְּבִקְרַב בַּחֲרָף, וּבָא מִהַטְּבִילָה, וְהַפְּאוֹת הָיוּ לַחוֹת מִהַמַּיִם, וְתָמָהּוּ עֲלָיו הָעוֹלָם, שֶׁבַּחֲרָף יִהְיֶה הָאָדָם חוֹפֵף רֹאשׁוֹ, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁהָיָה בַּמְּקוֹה, רַק סָבְרוּ שֶׁחֲפָף רֹאשׁוֹ, וְתָמָהּוּ עֲלָיו עַל שֶׁחֲפָף רֹאשׁוֹ בַּקְרִירוֹת כְּזֹה, וְהָיוּ מַחְזִיקִים זֹאת לַמַּעֲשֵׂה נִעְרוֹת שָׁלוֹ, כִּי הָיָה מִצְנַע מְאֹד מְאֹד בְּעַבּוּדָתוֹ. גַּם כָּל הַתַּעֲנִיתִים הַרְבִּים מְאֹד שֶׁהִתְעַנָּה, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מֵהֶם שׁוֹם אָדָם בְּעוֹלָם, אִפְּלוּ אָבִיו וְאִמּוֹ וְקָרוֹבָיו, רַק אֲשֶׁתוֹ לָבַד הִיָּתָה יוֹדַעַת מְזֵה, וְהָיָה מִשְׁבִּיעָה, שֶׁלֹּא תִגְלֶה לְשׁוֹם אָדָם, וְהָיָה עוֹשֶׂה כַּמָּה וְכַמָּה תַּחְבּוּלוֹת לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר כָּל הַתַּעֲנִיתִים שֶׁהִתְעַנָּה, בְּאִפְּן שֶׁלֹּא יִדַע מֵהֶם אִישׁ:

כ

וּבְעֵת שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית חוֹתְנּוֹ, כְּשֶׁהָיָה חָפִץ לְדַבֵּר עִם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב

זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, דְּהִינוּ לִילָךְ עַל קְבוּרָו וּלְבִקְשׁ מֵאֵתוֹ אֵיזָה דְּבַר בְּקָשָׁה,
 הָיָה רָגִיל לְנִסְעַ לְקַהֲלַת סְמִילָא, שְׁהָיָה סְמוּךְ לְבֵית חוּתְנָנוּ, וְהִלָּךְ עַל
 קְבוּרַי הַצַּדִּיק הַמְּפָרָסִם, מוֹרְנוּ הָרַב יִשְׁעִיָּה מֵיֵאֲנוּב^(י), זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה,
 שְׁהָיָה מִנְּחָ שָׁם, וְעָשָׂה אֶת הַצַּדִּיק הַנִּ"ל לְשִׁלִּיחַ, שְׁיִלָּךְ וְיוֹדִיעַ
 לְהַבְעֵל-שָׁם-טוֹב זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אֶת בְּקָשְׁתוֹ מֵהַ שְׁהָיָה צָרִיךְ אָז:

כא

וּבְעֵינַיִן תְּאֹת אֲכִילָה הָיָה לוֹ גַם-כֵּן מְלַחְמָה גְּדוּלָה וַיִּגְיַעַה גְּדוּלָה
 מְאֹד קָדָם שְׁשִׁבְרָה, כִּי בְּתַחֲלָה לֹא הָיָה מִשְׁגִּיחַ כָּלֵל לְשִׁבְרָה
 תְּאֹת אֲכִילָה, כַּנּוֹכַח לְעִיל. אַחֲר־כֵּן רָצָה לְשִׁבְרָה תְּאֹת זֶה, וְהָיָה קָשָׁה
 וְכַבֵּד עָלָיו מְאֹד מְאֹד. וְכֹל-כֵּן הָיָה קָשָׁה עָלָיו שְׁבִירַת תְּאֹת אֲכִילָה,
 עַד שְׁנִדְמָה לוֹ, שֶׁכָּל הַתְּאֹת יוֹכֵל לְשִׁבְרָה, מְלַבֵּד תְּאֹת זֶה שֶׁל אֲכִילָה,
 וְנִדְמָה לוֹ, שֶׁתְּאֹת זֶה שֶׁל אֲכִילָה בְּהַכְרַח שְׁתִּשְׂאֵר, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
 לְשִׁבְרָה — כֹּל-כֵּן הָיָה חֹזֵק עָלָיו הַתְּנַבְּרוֹת תְּאֹת זֶה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵּן
 הַתְּנַבְּרָה עֲצָמוֹ וְכִפָּה אֶת יְצָרוֹ וְשִׁבְרָה גַם תְּאֹת זֶה שֶׁל אֲכִילָה לְגַמְרֵי.
 וְגַדֵּל קִדְשָׁתוֹ בְּפִרְיִשׁוֹת תְּאֹת אֲכִילָה הָיָה מְפָרָסִם לְעֵין כָּל, כִּי לֹא
 הָיָה אוֹכֵל כָּלֵל, וְגַם מְעַט שְׁהָיָה אוֹכֵל, הָיָה בְּהַכְרַח גְּדוּל מְאֹד,
 וְהַכְרַח לְהַכְרִיחַ עֲצָמוֹ בְּכָל הַפְּחוֹת כְּדֵי לֶאֱכֹל מְעַט, כְּדֵי שְׁיִהְיֶה לוֹ
 אֵיזָה כֹּחַ לַחַיּוֹת.

וְאָמַר, שְׁבִתְחִלָּה הַתְּחִיל לְשִׁבְרָה תְּאֹת אֲכִילָה, דְּהִינוּ שְׁהָיָה מְכַרִּיחַ
 עֲצָמוֹ וְהַרְגִּיל עֲצָמוֹ לֶאֱכֹל פְּחוֹת מִמֶּה שְׁהָיָה אוֹכֵל תְּחִלָּה,

(י) תלמיד הבעל-שם-טוב.

וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה רְגִיל בְּזֶה, שְׂיֵאכַל פְּחוֹת מִקֶּדֶם, רְאֵה שְׁגָם עֲדִין יֵשׁ לוֹ תַאֲוֶה בְּזֹאת הָאֲכִילָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא פְּחוֹתָה מִקֶּדֶם — וְהִתְחִיל שׁוֹב לְשִׁבֵּר תַאֲוֹתוֹ וּלְאָכַל עוֹד פְּחוֹת מִזֶּה, וְאַחֲר־כֵּן רְאֵה שְׁגָם זֶה תַאֲוֶה — וְאָכַל עוֹד יוֹתֵר פְּחוֹת, וְכֵן אַחֲר־כֵּן רְאֵה, שְׁגָם בְּזֶה יֵשׁ לוֹ תַאֲוֶה עֲדִין — וְאָכַל עוֹד יוֹתֵר פְּחוֹת; וּבְדַרְךָ זֶה נִהְגֵּ, עַד שֶׁהִיָּתָה אֲכִילָתוֹ פְּחוֹתָה וּמְעוֹטָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַצְּמִצּוֹם וְהַמְּעוֹט, אֲשֶׁר אֵי אֲפֹשֶׁר לְבַאֵר. וְאַחֲר־כֵּן יֵשֵׁב עֲצֻמוֹ, שְׂאֵף־עַל־פִּי שֶׁאֲכִילָתוֹ מְעוֹטָה מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדִין יֵשׁ לוֹ תַאֲוֶה בְּזֶה הַמְּעַט שְׂאוֹכֵל — וְהִתְנַבֵּר עֲצֻמוֹ וְשִׁבֵּר הַתַּאֲוֶה גַם בְּזֶה הַמְּעַט, עַד שֶׁשִׁבֵּר תַאֲוֹת אֲכִילָה לְגַמְרֵי, וַיֵּצֵא מִהַתַּאֲוֶה לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הַקִּדְשָׁה, עַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוֹם תַּאֲוֶה, כִּלְלֵ וּכְלָל לֹא. וּבֵין כֵּן וּבֵין כֵּן, שֶׁהָיָה פּוֹרֵשׁ עֲצֻמוֹ כִּלְכֵּן מִהָאֲכִילָה, מַחֲמַת זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל עוֹד לְאָכַל כִּלְלֵ, וּכְפִי הַנִּרְאָה מִדְּבָרָיו הָיָה, שְׂאֲחֲר־כֵּן הָיָה לוֹ כַּח לְאָכַל בְּקִדְשָׁה בְּלֵי תַאֲוֶה כִּלְלֵ, אֲפִלּוֹ אִם הָיָה אוֹכֵל הַרְבֵּה, אָבַל כָּבֵר לֹא הָיָה יָכוֹל לְאָכַל מַחֲמַת רְגִילוֹתוֹ, שֶׁהַרְגִיל עֲצֻמוֹ בְּאֲכִילָה פְּחוֹתָה וּמְעוֹטָה מְאֹד.

וְאָמַר, שְׂאֲחֲר־כֵּן עַל הַיָּם, בָּעֵת שֶׁנִּסַּע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ רְאֵה שְׂאִין לוֹ שׁוֹם חַיּוֹת מִשׁוֹם דְּבַר, אִזּוֹ הַכְּרִיחַ עֲצֻמוֹ לְאָכַל קֶצֶת, וּמֵאִזּוֹ וְהִלָּא הַרְגֵל לְאָכַל קֶצֶת; אָבַל קֶדֶם לָזֶה לֹא הָיָה אוֹכֵל אֲפִלּוֹ אֲכִילָה פְּחוֹתָה כְּזוֹ, כִּי בְּאֵמַת גַּם אַחֲר־כֵּן, אַחֲרֵ שֶׁהָיָה עַל הַיָּם, הִיָּתָה אֲכִילָתוֹ גַּם־כֵּן מְעוֹטָה מְאֹד מְאֹד, וּמִקֶּדֶם גַּם שְׁעוֹר פְּחוֹת בְּזֶה לֹא הָיָה אוֹכֵל:

וּבְעֵינַיִן הַגְּסִיעָה שֶׁלּוֹ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יֵשׁ הַרְבֵּה לְסִפְרֵ: גִדְל הַיִּסּוּרִים הָעֲצוּמִים וְהַקְּשִׁים מְאֹד מְאֹד, שֶׁהָיָה לוֹ בְּהַלִּיכָהּ וּבַחֲזָרָה,

וְגִדְל הַיְגִיעוֹת וְהַמְסִירוֹת־נַפֶּשׁ וְרַבּוּי הַמְנִיעוֹת, שֶׁהִיָּה לוֹ קֶדֶם שְׁזָכָה לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וַיִּבְאֵר כָּל זֶה בְּקוֹנְטֵרַם מִיַּחַד לְקַמּוֹן, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אַפֶּס קִצְהוּ וְלֹא בָּלוּ, כִּי אֵי אַפְשָׁר לְבֹאֵר הַכֹּל:

כב

וּבְעֵינַיִן שְׁבִירַת כָּל הַמְדוֹת רְעוֹת, הָיָה מִפְּלֶג בְּקִדְשָׁה מִפְּלֶגַת מְאֹד מְאֹד, וּקְצַת סֵפֶר מַעֲנִין שְׁבִירַת־כַּעַס וְאָמַר, שְׁמַתְחֵלָה הָיָה בְּעֵסֶן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְאַחֲר־כֵּן, מִחֲמַת שְׂרָצָה לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, הִתְחִיל לְשַׁבֵּר מְדָה זוֹ שֶׁל כַּעַס, עַד שְׁזָכָה לְשַׁבֵּר מְדָה זוֹ שֶׁל כַּעַס; אֲבָל תְּכִלִּית שְׁבִירַת מְדָה זוֹ מִהֶפְךָ אֶל הֶפְךָ, דִּהְיִנוּ לְהִתְהַפֵּךְ לְטוֹב גָּמוּר, שְׁלֹא יִכַּפֵּת לָהּ כָּלֵל וּכְלָל שׁוֹם דָּבָר, וַיְהִיָּה רַק טוֹב בְּלִי שׁוֹם צַד קְפִידָא בְּעוֹלָם — זֶה זָכָה רַק בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שָׁם זָכָה לָזֶה, שְׁנַתְּבַטֵּל הַכַּעַס בְּתִכְלִית הַבְּטוֹל, וְזָכָה וַנַּעֲשֶׂה טוֹב מִמָּשׁ, וְלֹא נִשְׂאָר בּוֹ שׁוֹם צַד קְפִידָא בְּעֵלְמָא, עַד שְׁאַחֲר־כֵּן, אֲפָלוּ מִי שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה לוֹ כָּל הָרְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, לֹא הָיָה בְּלָבוֹ שׁוֹם צַד שְׁנֵאָה וּקְפִידָא עָלָיו, אֲדַרְבָּא, הָיָה אוֹהֵבוֹ, וְלֹא הָיָה בְּלָבוֹ עָלָיו כָּלֵל, כִּי הָיָה רַק כָּלוּ טוֹב מִמָּשׁ. וְגִדְל עֵצֶם הַפְּלֶגַת מִדַּת טוֹבוֹ הָיָה מִפְּרָסֶם לְכָל מִבְּרִיו, כִּי הָיָה רַק כָּלוּ טוֹב בְּלִי שׁוֹם צַד קְפִידָא וְכַעַס כָּלֵל, רַק כָּלוּ טוֹב, וְזֶה זָכָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנִּל.

וּבְכַבֵּר מְבֹאֵר בְּסִפְרֵיו הַקְדוּשִׁים תּוֹרָה עַל זֶה (כ), שְׁדִיקָא בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל זֹכִינַן לְבַחֲיָנָה זוֹ, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת אֶרֶץ־אֲפִים, הֶפְךָ כַּעַס

(כ) ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' קנה.

וְחֵרוֹן־אֶפֶס, וְשִׁבְשִׁבִיל זֶה נִתְּאָוָה מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל וְכוּ', כְּמוֹ
שְׁכַתוֹב (ל): וַיְמַהֵר מִשֶּׁה וַיִּקְדֵּ אֶרְצָה; וַדְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (מ):
מָה רָאָה — אֶרְד־אֶפֶס רָאָה וְכוּ', עֵינֵי שָׁם.

וּבְמִדַּת עֲנָוָה הִתְפָּאֵר עֲצֻמוֹ מְאֹד, שֶׁהוּא עָנָו בְּתַכְלִית הָעֲנָוָה,
וְאָמַר, שְׂאִין מִי שְׁזוֹכָה לְעֲנָוָה בְּאַמֶּת, כִּי־אִם מִי שֶׁהוּא
בְּמִדְרָגָה זוֹ, שְׁיִכּוֹל לֹאמַר עַל עֲצֻמוֹ, שֶׁהוּא עָנָו כְּמוֹ מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם, שְׁכַתְּבֵנו עַל עֲצֻמוֹ (ג): וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עָנָו מְאֹד מְכַל הָאָדָם וְכוּ',
וְכְמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (ס), שְׂאָמַר רַב יוֹסֵף: אֵל
תִּתֵּנִי עֲנָוָה, דְּאִיכָּא אָנָּא; וְהוּא זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה הִיא בְּבַחֲינָה זוֹ, וְהִתְפָּאֵר
עֲצֻמוֹ בְּעֵצִים מֵעֲלָתוֹ בְּמִדַּת עֲנָוָה בְּתַכְלִית הַבְּטוּל לְגַמְרֵי:

כג

וְאָמַר, שֶׁהוּא עָנָו בְּתַכְלִית הָעֲנִיוּת בְּכָל הָאִיבָרִים; כִּי יֵשׁ אֶחָד,
שֶׁהוּא עָנָו, וְאִין הָעֲנָוָה בְּלֵב, וַיֵּשׁ — שֶׁהוּא עָנָו, וְאִין
הָעֲנָוָה מִגִּיעַ בְּאִיזָה אִיבָר; אֲבָל אֶצְלוֹ הָעֲנָוָה בְּתַכְלִית בְּכָל הָאִיבָרִים,
כִּי לְבוֹ וְכָל אִיבָרָיו הֵם בְּתַכְלִית הַבְּטוּל:

כד

גַּם הִבְנוּ מִדְּבָרָיו, שֶׁהִיא מְסַפֵּר עִמָּנוּ, שְׁבִימֵי נְעוּרָיו, בְּעֵת שְׁיָגַע

(ל) שמות לד, ח. (מ) סנהדרין קיא. (ג) במדבר יב, ג. (ס) סוטה מט: ועיין כל זה בליקו"מ ח"א
סי' קמז.

וְטַרַח בְּשִׁבִיל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, הָיוּ לוֹ פֶּמָה וְכַמָּה מִיַּי סְגוּפִים, וְכַפֵּי הַנְּשָׁמָע וּמוֹבֵן מִדְּבָרָיו, שֶׁהָיוּ לוֹ כָּל מִיַּי סְגוּפִים שֶׁבְּעוֹלָם, הֵן גְּלָגוּל שְׁלֵג וְכוּ' וְכִיּוֹצֵא. וְאָמַר, שֶׁהַסְּגוּף לְאַחַז עֲצָמוּ לְבָלֵי לְחֶפֶךְ עֲצָמוּ כָּלֵל, זֶהוּ הַסְּגוּף הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, דִּהְיֵנוּ כְּשִׁמְנֵשְׁכִים לְאָדָם הַדְּבָרִים הַשְּׂכִיחִים סָמוּךְ לַבָּשָׂר, וְדַרְךְ כָּל אָדָם לְחֶפֶךְ עֲצָמוּ בְּכָל עֵת שֶׁמְרַגֵּישׁ אִיזָה נְשִׁיכָה; וְהָיָה מְקַבֵּל זֹאת לְסְגוּף, לְאַנֵּם אֶת עֲצָמוּ לְבָלֵי לַעֲשׂוֹת שׁוּם חֲבוּבָה, לֹא בִיד וְלֹא בַגּוּף וְלֹא בְשׁוּם אֵיבָר, וְאָמַר, שֶׁזֶּהוּ סְגוּף גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הָאָדָם מֵנַח, וְהַנְּשִׁיכוֹת מִתְּנַבְּרִים אֲזִי בְּיוֹתֵר, וְהוּא אֲסוּר לוֹ לְזוּז בְּיָדָיו וְלֹא בְשׁוּם אֵיבָר, רַק מְרַגֵּישׁ כָּל נְשִׁיכָה בְּמַח, וְהוּא סְגוּף גָּדוֹל מְאֹד. (וְכִבֵּר שָׁמַעְתִּי זֹאת גַּם מִשְׂאֵר אַנְשִׁים, שֶׁזֶּהוּ סְגוּף גָּדוֹל מְאֹד.) וְהוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה עֲשֵׂה הַכֵּל, כָּל מִיַּי סְגוּפִים שֶׁבְּעוֹלָם, וְהַכֵּל — בְּתַמִּימוֹת וּבְאַמֶּת, עַד שְׁזֻכָּה לְמָה שְׁזֻכָּה, אֲשֶׁרֵי לוֹ.

גַּם בְּעֵינַי יִסּוּרִים, שֵׁישׁ עַל רֵב הַצְּדִיקִים, מִמָּשׁ לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה בְּעַל יִסּוּרֵינִי כְּמוֹתוֹ, וְאֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְבַאֵר. וְהָיָה מְלֵא יִסּוּרִים מִבֵּית וּמְחוּץ. וּבְתַחֲלָה, קִדְּם סוּף יָמָיו, הָיָה לוֹ יִסּוּרִים עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים, אֲשֶׁר לֹא הָיוּ יִסּוּרִים דְּגִמְתָּם בְּעוֹלָם. וְסַפֵּר, שֶׁהַיִּסּוּרִים שָׁלוּ הֵם בְּיָדוֹ; בְּכָל עֵת שְׁרוּצָה — הוּא מְקַבֵּל עַל עֲצָמוּ וּבָאִים עָלָיו הַיִּסּוּרִים הַלָּלוּ, וּבֵעֵת שְׁרוּצָה לְסִלְקָם — נִסְתַּלְקִים מֵעָלָיו. וְעַצֵּם קָשִׁי וְכִבֵּד הַיִּסּוּרִים הַלָּלוּ הָיָה בְּלִי שְׁעוֹר.

וְאָמְרוּ בְּשָׁמוּ שֶׁאָמַר, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁבָּאוּ עָלָיו הַיִּסּוּרִים, מֵעֲצָם הַפְּלָגַת הַצֶּעַר וְהַכָּאֵב הַמְּפִלֵּג מְאֹד מְאֹד, הָיָה כְּמַעַט יָכוֹל לְנַשֵּׁךְ עֵץ בְּשֵׁנָיו מֵעֲצָם הַכָּאֵב (כְּדַרְךְ הָאָדָם שֵׁישׁ לוֹ יִסּוּרִים מְפִלְגִים, שֶׁמֵּעֲצָם הַיִּסּוּרִים הוּא חוֹרֵק בְּשֵׁנָיו; וְעָלָיו זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה הָיוּ יִסּוּרִים כְּבִדִּים וְקָשִׁים כְּלֶכֶד, עַד שֶׁבְּשָׁעַת

היסורים הִיהוּ אִפְשָׁר, שְׁיִחַתְדוּ עֲצִים בְּשָׁנָיו מֵעַצֵּם הַצֶּעֶר). אוֹלָם גָּדֹל וְרַבּוּי הַיְסוּרִים הַקָּשִׁים וְהָעֲצוּמִים, שֶׁהָיוּ לוֹ בְּסוֹף יָמָיו שְׁלֹשָׁה שָׁנִים רְצוּפִים, הָיוּ גְדוֹלִים וְקָשִׁים עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכַפְלֵי-כַפְלָיִם, אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר וּלְהַעֲרִיד כָּלָל. וְקָצַת מְזִה יִבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (ע), אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אָפֶס קָצָהוּ. וַיֵּשׁ עוֹד הַרְבֵּה בְּזֶה לְסִפְרָא, אֲךָ הַשְׁמַטְנוּ הָרַב, אֲפֹלוּ מִהַמְעַט שְׁאֵנוּ יוֹדְעִים, כִּי גַם זֶה הַמְעַט הוּא רַב לְסִפְרָא, וְלֹא יִסְפִּיקוּ הַרְבֵּה יְרִיעוֹת, וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד לְבִאֵר יוֹתֵר, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

כה

כָּלֵל הַדְּבָרִים — שֶׁכָּבֵל עֲנִינֵי קִדְשָׁה וּפְרִישוֹת, הֵן בְּתַאֲוֹת וְהֵן בְּמַדוֹת וְהֵן בְּעֲנִינֵי יְגִיעוֹת וְעִבּוּדוֹת וּמְרַחוֹת וַיְסוּרִים וְכוּ' בְּשִׁבְלֵי יִתְבָּרַךְ, הַכֹּל בְּאֲשֶׁר לְכֹל הָיָה חֲדוּשׁ גִּפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, וְהָיָה מִפְּשֵׁט מְכֹל הַתַּאֲוֹת וּמְכֹל הַמַּדוֹת בְּתַכְלִית, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לוֹ מְשׁוֹם תַּאֲוָה וּמַדָּה שׁוֹם שְׁמֵץ בְּעֵלְמָא, וְזָכָה לְמַעְלָה נוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַמַּעְלָה, וְאִי אִפְשָׁר לְדַבֵּר כָּלֵל בְּעַצֵּם הַפְּלָגַת מַעְלָתוֹ, כִּי כָּל הַמוֹסִיף — גּוֹרֵעַ; וְכֹל מֵה שֶׁסִּפְרָנוּ עַד הֵנָּה, אִם אֲמַנָּם כְּגִנּוֹת נַחֲשָׁבוּ כָּל הַסְּפוּרִים הַנִּ"ל לְנִגְדוֹ לְפִי עַצֵּם מַעְלָתוֹ שְׁזָכָה אַחֲר־כֵּן, עִם כָּל זֶה סִפְרָנוּ כָּל זֶה מֵעַנִּין עִבּוּדָתוֹ וְדַרְכּוֹ בִּימֵי יְלָדוּתוֹ, לְמַעַן גִּדַּע וְנִשְׁכִּיל אִיךָ הַבְּחִירָה חֲפְשִׁית, וְכֹל אָדָם יוֹכֵל לְזַכּוֹת, אִם יִרְצֶה, לְמַעְלָה מִפְּלָגַת מְאֹד, אִף-עַל-פִּי שְׁנִדְמָה לוֹ, שֶׁקָּשָׁה וְכִבֵּד עָלָיו הָעִבּוּדָה מְאֹד, וְאֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ לְכַנֵּם כָּלֵל בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַתַּאֲוֹת וְהַמַּדוֹת

(ע) עֵינֵי חַיֵּי מוֹהַרְ"ן חֶלֶק נְסִיעַתוֹ לְלַמְבְּרַג וְחֶלֶק נְסִיעַתוֹ וַיִּשְׁיבְתוּ בְּאוּמָאן, וּבִימֵי מוֹהַרְנִ"ת.

רוֹדְפֵינּוּ אַחֲרָיו מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה עֲקָשָׁן בְּעִבּוּדָתוֹ, וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה, כִּי בַסְּפוּרִים הִלְלוּ יְבִין הַחֲכָם מִדַּעְתּוֹ אִיךְ גַּם עַל רַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, יִזְכֵּר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרָכָה, עֹבֵר גַּם־כֵּן כָּל הַמְּגִיעוֹת וְהַתְּכִידוֹת הַנִּ"ל, וְעֹבֵר בְּכָל זֶה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכָה לְשִׁבְרֵי הַכֹּל, מִחַמַּת שְׂרָצָה בְּאֶמֶת בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד, וּבַחֲרֵר בְּחַיִּים בְּאֶמֶת, עַד שְׂזוּכָה לְמָה שְׂזוּכָה. וְאָמַר, שְׂאֲפִלוֹ לֹא הָיָה מְזַרְעֵי הָאֱלֹקִי, הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, יִזְכֵּר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרָכָה, רַק אֲפִלוֹ אִם הָיָה מִמְּשַׁפְּחָה הַיְרֻדָה שְׂבִישְׂרָאֵל, הָיָה זוּכָה גַם־כֵּן לְמָה שְׂזוּכָה עַל־יְדֵי עֵצָם עִבּוּדָתוֹ וַיְגִיעָתוֹ, שְׂיִגַע וְטָרַח מְאֹד מְאֹד בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד:

כז

וְהַקְּפִיד מְאֹד עַל אֵלוֹ הָאֲנָשִׁים שְׂסוֹבְרִים, שְׂעַקְר מַעֲלַת הַצְּדִיק וְהַלְּטָתוֹ שְׂזוּכָה הוּא מְצַד הַנְּשָׂמָה לְבַד, מִחַמַּת שְׂיִישׁ לוֹ נְשָׂמָה גְבוּוָה מְאֹד, וְאָמַר, שְׂלֹא כֵּן הַדְּבַר, רַק הָעַקְר תְּלוּי בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים וַיְגִיעוֹת וְעִבּוּדוֹת. וְאָמַר בְּפִרוּשׁ, שְׂכָל אָדָם שְׂכָעוּלָם יְכוּל לְזוֹכוֹת לְמַדְרָגָה הַגְּבוּוָה בְּיוֹתֵר, כִּי אִין הַדְּבַר תְּלוּי אֵלֹא בְּבַחֲרִית הָאָדָם לְבַד, אִם יִרְצָה לְרַחֵם עַל עֵצְמוֹ וּלְיִשָּׁב עֵצְמוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב מַה שְׂטוֹב לְפָנָיו בְּאֶמֶת וְכוּ', וְהַכֹּל — לְפִי רַב הַמַּעֲשֵׂה:

כז

וְעַל־כֵּן אֲפִלוֹ הַמּוֹפְתִים הַנּוֹרָאִים, שְׂרָאִינוֹ מִרַבְּנוֹ וְזָכְרָנוֹ לְבָרָכָה, אִין אָנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה לְסַפָּרָם, כִּי אִין זֶה שְׂבַח אֲצִלוֹ כָּלֵל לְפִי עֵצָם הַפְּלָגַת מַעֲלָתוֹ, רַק סַפָּרָנוֹ מַה שְׂנוֹגַע לְעִבּוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד,

למען יתעורר המשכיל החפץ באמת, כי אין שום תרוץ בעולם, וכל אדם יכול לזכות למעלות גבוהות, אם ילך ויתנהג בדרכי רבנו זכרונו לברכה, שמבארים פאן בספר זה. והעקר — להיות רגיל מאד בתפלות ובקשות הרבה מאד, ובפרט לדבר בינו לבין קונו בלשון שמדברים בו, להרבות בשיחה לפניו יתברך, לרצותו ולפייסו יתברך ולהתחנן לפניו, שיקרבו לעבודתו באמת. ודי בהערה זו לכל החפץ באמת:

סדר הנסיעה שלו לארץ-ישראל

א

קודם שנסע לארץ-ישראל הִיָּה בקאמיניץ. והנסיעה שלו לקאמיניץ היתה פליאה גדולה, כי פתאם נסע מביתו ואמר, שיש לו דרך לפניו לנסע, ונסע מביתו על הדרך שנוסעין למז'יבז'. ואמר, שהוא בעצמו אינו יודע עדין להיכן הוא נוסע. ונסע למז'יבז', ובמז'יבז' נתודע לו מן השמים, שהוא צריך לנסע לקאמיניץ, ונסע לקאמיניץ. וכל נסיעותיו היו בפשיטות, בדרך אנשים פשוטים, בלי שום התנשאות ובלי שום פרסום, אף-על-פי שאז כבר היה מפרסם בעולם, אף-על-פי-כן הזהיר מאד לאנשיו שנסעו עמו, שיזהרו בלי להודיע בשום מקום שהוא נוסע, ולא ידעו בשום מקום שהיה, שהוא נמצא שם, כי נסע בהעלם בדרך הסוחרים. והיה בקאמיניץ. ואז, באותו העת, לא היה רשאי שום יהודי לדור בקאמיניץ ולא ללון שם בתוך העיר, רק כל היהודים היו דרים חוץ לעיר,

וְכָל מִי שֶׁהָיָה לוֹ אֵיזָה עֶסֶק בְּתוֹךְ הָעִיר, הָיָה נִכְנָס לְתוֹךְ הָעִיר
 בַּיּוֹם, וְהָיָה רִשְׁאֵי לְהִיּוֹת שָׁם כָּל הַיּוֹם, וּבְלֵילָה הַכְּרָחוּ כָּל הַיְהוּדִים
 לְצֵאת מִן הָעִיר, כִּי לֹא הָיָה רִשְׁאֵי שׁוּם יְהוּדִי לָלוֹן שָׁם, כַּמְּפָרְסָם.
 וְנִכְנָס רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה לְתוֹךְ הָעִיר עִם אִישׁ אֶחָד, שֶׁהָיָה עִמּוֹ
 אָז, וְהָיָה שָׁם עַד הַלַּיְלָה, וּבְלֵילָה צְוָה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, שְׂיֵצֵא מִן
 הָעִיר, וְהוּא זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה גִּשְׂאֵר שָׁם לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר, וְצְוָה עַל
 הָאִישׁ הַזֶּה, שֶׁבַּיּוֹם הַמַּחֲרָת יָבֹא לְתוֹךְ הָעִיר וְיִמְצָאֵנוּ שָׁם. וְהוּא
 זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה לָן שָׁם לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר, וְאִין שׁוּם בְּרִיָּה יוֹדֵעַ מָה
 עָשָׂה שָׁם.

וּבַיּוֹם הַמַּחֲרָת נִכְנָס הָאִישׁ הַזֶּה לְתוֹךְ הָעִיר, וְיִמְצָאוּ שָׁם, וְאַחֲר־כֵּן
 נִכְנָס הוּא זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה עִם הָאִישׁ הַזֶּה לְתוֹךְ פְּמָה וּכְמָה
 בְּתֵימִים, וְעָשׂוּ לָהֶם אֵיזָה שְׂיִכּוֹת לְכַנֵּס שָׁם, וּבִקְצַת בְּתֵימִים צְוּוּ לְתַן
 לָהֶם יַיִן-שָׂרָף וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, וְהָיוּ בְּתוֹךְ הַרְבֵּה בְּתֵימִים מְאֹד, וְאִין שׁוּם
 אָדָם בְּעוֹלָם יוֹדֵעַ כּוֹנֵנְתוֹ מָה עָשָׂה שָׁם; וְאַחֲר־כֵּן גָּסַע מִשָּׁם לְבֵיתוֹ,
 וְאַחֲר־כֵּן, אַחֲר־שָׁלֵן שָׁם רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, מֵאוֹתוֹ הָעֵת וְהַלָּאָה
 נִתַּן רִשׁוֹת לְאַנְשֵׁי קְאָמִינִין לְדוֹר בְּתוֹךְ הָעִיר:

ב

וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה: מִי שִׁיּוֹדֵעַ מִפְּנֵי מָה הָיְתָה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל
 תְּחִלָּה בְּיַד כְּנַעַן וְאַחֲר־כֵּן בְּיַד יִשְׂרָאֵל, הוּא יוֹדֵעַ מִפְּנֵי
 מָה הוּא הָיָה תְּחִלָּה בְּקָאָמִינִין וְאַחֲר־כֵּן בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל:

ג

וְהַנְּסִיעָה לְקַאֲמִינִיץ הַיְתָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכָל הָעוֹלָם אָמְרוּ
פְּרוֹשִׁים עַל זֶה: קֶצֶת דּוֹרֶשִׁין לְשַׁבַּח, וְקֶצֶת וְכוּ' —
אֲבָל כָּלָם טָעוּ. אֲפֹלוֹ אוֹתָן שְׁאָמְרוּ לְשַׁבַּח, לֹא כִּוְנוּ כְּפִנְתּוֹ כְּלָל,
וְאֲפֹלוֹ אוֹתָן שִׁדְּעוּ קֶצֶת, מִחֲמַת שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ גָּלָה לָהֶם אִיזָה רְמִזָּה,
אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָדְעוּ כְּפִנְתּוֹ בְּשִׁלְמוֹת. וְכִבֵּר אָמַר דְּבַר נְאֻה עַל זֶה,
עַל מֵה שֶׁהָעוֹלָם טוֹעִין עֲצָמָן בּוֹ תָּמִיד בְּכָל מֵה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְכוּ' (א):

ד

קֶצֶת אָמְרוּ, שְׁנַסַּע כִּדֵּי לְמִצָּא שָׁם אֶת הַכְּתָבִים שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב,
שֶׁסָּגְרָם בְּאֶבֶן, וְאוֹמְרִים קֶצֶת שֶׁהֵם טְמוּנִים שָׁם בְּקַאֲמִינִיץ,
וְאָמְרוּ, שְׁנַסַּע לְשָׁם בְּשִׁבִיל זֶה. וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הַתְּלוּצִץ מִזֵּה
וְאָמַר, שְׁלֹא נָסַע כְּלָל בְּשִׁבִיל זֶה, כִּי אֵינּוּ צָרִיךְ לָהֶם כְּלָל, וְאָמַר,
אֵלוֹ הָיָה רוֹצֵה אוֹתָן הַכְּתָבִים, הָיוּ מְבִיאִין אוֹתָם לְבֵיתוֹ, אֵךְ הוּא
אֵין צָרִיךְ לָהֶם כְּלָל:

ה

בְּעֶרְב־חַג־הַפֶּסַח שְׁנַת תְּקנ"ח לַפ"ק יָצָא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ,
זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מִהַמְּקוֹה, וְאָמַר לָזֶה שֶׁהֲלֵךְ עִמּוֹ,
שְׁבֹזַת הַשָּׁנָה יְהִי בְּיָדָי בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. וּבְחַג־הַפֶּסַח אָמַר תּוֹרָה
עַל פְּסוּק (ב): וְשִׁבִילְךָ בְּמִים רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדְעוּ, וְהִקְשָׁה מִרִישָׁא

(א) חיי מוהר"ן סי' ר. (ב) תהלים עז, ב.

לְסִיפָא, וְאָמַר תּוֹרָה עַל זֶה בְּתַרוּיִן קִשְׂיָא זֹו, וּמִתּוֹךְ דְּבִרֵי תּוֹרָתוֹ
הַקְדוּשָׁה נִתְּוֹדַע לְכָל בָּאֵי אֱלֹוֹ, שְׁבוּדָאֵי יִסַּע לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל:

ז

וּכְאֲשֶׁר שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ זֹאת, שָׁלְחָה בְּתָה אֱלֹוֹ לְשָׂאֵל אוֹתוֹ, אֵיךְ
אֶפְשָׁר לוֹ לְהַצִּיחַ אוֹתָם, מִי יִפְרָנְסֵם. וְהִשִּׁיב בָּךְ: אֵת תַּסְעֵי
לְמַחְתָּנְךָ, אַחֲוֹתְךָ הַגְּדוֹלָה — יִקַּח אֶחָד אוֹתָהּ לְהִיזֹת בְּבֵיתוֹ מְשָׁרְתַת
קַטְמָנָה, שְׁקוֹרִין גִּיאַנְקַע, אַחֲוֹתְךָ הַקַּטְמָנָה — יִקַּח אֶחָד אוֹתָהּ לְבֵיתוֹ
מִצַּד רַחֲמָנוֹת, וְאָמַךְ תְּהִיָּה מְשָׁרְתַת קַעֲכִין (ג), וְכָל מַה שְׁבַבִּיתִי, אֶמְכַּר
הַכֹּל עַל הוֹצָאת הַדֶּרֶךְ. וּכְאֲשֶׁר שָׁמְעוּ זֹאת בְּנֵי־בֵיתוֹ, גָּעוּ בְּכַבְיָהּ,
וּבְכוּ כַּמָּה יָמִים, וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם רַחֲמָנוֹת עֲלֵיהֶם, וְאָמַר, כִּי לֹא
סָגִי בְּלֹאוֹ הַכִּי (ד), יִהְיֶה אֵיךְ שְׁיִהְיָה, הוּא יִסַּע בְּוֹדָאֵי, כִּי רַבּוּ כְּבָר
הוּא שָׁם, וּמַעֲוֹטָא בְּתַר רַבָּא אֲזֹלָא (ה). (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: וּוּאֲרִין דִּי
גִּרְעַסְמִי הָעֵלְפֵט אִיז שׁוִין דָּאֲרַט וְכוּ' (ו)). וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֶה לְנַסֵּעַ
לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, וְאֲנִי יוֹדַע גְּדֹל הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲכֹוּבִים, שְׁיִהְיוּ לִי עַל זֶה
בְּלִי שְׁעוֹר וְעַרְךָ, אֵיךְ כָּל זְמַן שְׁהַנְשָׁמָה בְּקַרְבִּי, כָּל זְמַן שְׁיִהְיָה לִי
רוּחַ חַיִּים בְּאַפִּי, אֶמְסַר נַפְשִׁי וְאֶסַּע בְּכָל כַּחֲסִי לְשָׁם, וְכָל עוֹד נַפְשִׁי
כִּי אֶסַּע לְשָׁם, וְה' — הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:

ז

וְאָמַר: עַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שֶׁל נְסִיעַת אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה לִי

(ג) טבחיית. (ד) לא שייך בלא זה. (ה) והמיעוט הולך אחר הרוב. (ו) היות שהחצי הגדול כבר שם.

מְסִירַת-נַפֶּשׁ. וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֵה לְגַסֵּעַ מִיָּד, אִיךְ שְׂיִהְיֶה, אֲפֹלוּ בְּלִי
מַעוֹת, אִיךְ מִי שְׂיִרְצֶה לְרַחֵם עָלַי, יִתֵּן לִי מַעוֹת עַל הוֹצָאוֹת. וְתִכְרַף
נִסְעוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵירוֹת הַסְּמוּכִים, וְקִבְּצוּ מִיָּד אֵיזָה סֶדֶךְ, לְמַעַן
יִהְיֶה לוֹ עַל-כָּל-פָּנִים עַל הוֹצָאוֹת לְגַסֵּעַ מִבֵּיתוֹ, כִּי הִנְסִיעָה הַיְּתֵה
בְּנַחֲיִצוֹת גְּדוֹלָה, וְרָאוּ שְׂאֵי אֲפֶשֶׁר לְעִכְבוּ בְּשׁוּם אֲפֵן אֵיזָה זְמַן כָּלָל.
וְגַסֵּעַ מִיָּד בְּזַרְזוֹת מִבֵּיתוֹ בְּח"י אֵיר, וְהִמְתִּיק סוּד יַחֲדוּ עִם אִישׁ
אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו, שְׂיִסַּע עִמּוֹ בְּצוֹתָא חֲדָא:

ח

וּבְח"י אֵיר גַּסֵּעַ מִבֵּיתוֹ, מִקְהֵלֶת קֹדֶשׁ מְדוּדִיוֹקָא לְעִיר נִיקוּלַיִיב,
וְשֵׁם הָיָה סְפִינָה עֶבּוֹר חֲטָיִים, וְגַסֵּעַ עִם אוֹתָהּ הַסְּפִינָה דְרָךְ
אָדָם, כִּי מִקְדָּם הָיוּ הַמְשַׁלְּחִים וְשָׂאֵר אֲנָשִׁים יִרְאִים לְגַסֵּעַ דְרָךְ אָדָם,
כִּי אָמְרוּ, שְׂהֵיִם מְסַכְּן דְרָךְ שָׁם, וְהוּא בְּחִכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַבֵּין תִּכְרַף,
שְׂטוֹב יוֹתֵר מִכַּמָּה טַעְמִים לְגַסֵּעַ עַל הַסְּפִינָה מֵאָדָם, כִּי מְקַצְרִים אֶת
הַדְרָךְ הַרְבֵּה, שְׂיִישׁ מִמְדִּינָתָנוּ לְגַלְצָא (*), גַּם יוֹצְאִים מִן הַסְּפִינָה שְׂיִישׁ
כְּשֵׁנוֹסְעִים מִגַּלְצָא, שְׂיִישׁ סְפִינָה גְּדוֹלָה כְּשִׁיזְרִידִים מִהִנְהַר טוֹנָא עַל הַיָּם,
כְּמִפְרָסָם, עַל-כֵּן לֹא הִשְׁגִּיחַ כָּלָל עַל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְגַסֵּעַ מִנִּיקוּלַיִיב
דְרָךְ אָדָם לְסַטְנֵבּוּל:

ט

וְצוֹתָא לְהָאִישׁ שְׂהָיָה עִמּוֹ לְקִנּוֹת נִיר הַרְבֵּה וְדִיו, וּמִיָּד בְּבוֹאָם עַל

(*1) שם החוף ברומניה.

הַסְפִּינָה הַתְּחִיל לְכַתֵּב תּוֹרָה. וְהִזְהִיר אֶת הָאִישׁ הַנֵּ"ל לְבַל יַעֲיִן בְּלֵל בְּכַתְּבֵיו, וְהִכְרַח הָאִישׁ לְהִבְטִיחַ לוֹ בְּהֵן שְׁלוֹ, וְאָז הָאֱמִין לוֹ, וְנָתַן לוֹ הַמַּפְתָּח מִהַתְּבָה. וּבִיצִיאַתְּם מֵאָדָם, שָׁם לוֹו אוֹתוֹ הִרְבֵּה אֲנָשִׁים מְאֹד בְּכַבוֹד גָּדוֹל, וְנָסְעוּ אַחֲרָיו כַּמָּה עֲגָלוֹת, וְלוֹו אוֹתוֹ בְּשִׁיר, בְּמִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה גְדוֹלָה מְאֹד. וּבְבוֹאֵם לַסְפִּינָה, וְהִתְחִילוּ לִילֵךְ עַל הַיָּם הַשְּׁחֹר, תִּקַּף בְּמַעַת-לַעַת הָרֵאשׁוֹן הָיָה פְּרִטִינֵעַ גְּדוֹלָה, דְּהִינּוּ רוּח־סְעָרָה, עַד שֶׁהַגָּלִים קָפְצוּ עַל הַסְפִּינָה, וְהִכְרַחוּ לְהִיּוֹת בְּחֶדֶר סָגוּר וּמְסֻגָּר מִחַמַּת הַמַּיִם, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ עֲלֵיהֶם, וְהָיוּ בְּרַקִּים וְרַעְמִים וְרוּחוֹת גְּדוֹלוֹת בְּלִי עֶרֶךְ, וְהָיָה פֶּחַד גְּדוֹל מֵרַעַשׂ הָרַעְמִים וְהַנְּשָׁמִים וְשִׁאוֹן הַגָּלִים, וּמִחַמַּת פֶּחַד לֹא הָיָה בְּאִפְשָׁרֵי לִישָׁן בְּלִילָה וְכוּ'.

וְאַחֲרֵי אַרְבָּעָה יָמִים בָּאוּ לְסַטְנֵבּוֹל וַיֵּשְׁבוּ עַל הַסֶּפֶר, כִּי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בְּאִיזָה בֵּית לְכַנּוּם, כִּי לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַפִּיר בֵּין יִשְׁמַעְאֵל לְיִהוּדִי, וְלֹא יָכְלוּ לְשָׁאֵל, מִחַמַּת שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִים לְשׁוֹנָם. וּבְרֵאוֹתָם שָׁם, שָׁהִם יוֹשְׁבִים עַל הַסֶּפֶר, הָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ אֶחָד מִתְּרַגְּמָן, שִׁיּוֹדֵעַ גַּם לְשׁוֹנָנוּ, וְהָיָה מְלִיץ בֵּינוֹתָם, וּמְיָד שָׁכְרוּ לָהֶם אַכְסֵינְיָ טוֹבָה בַּחֲלֵק הַנִּקְרָא גְּאֵלִיטָא. וְכֹאֲשֶׁר נִכְנְסוּ לְשָׁם, אַחֲרֵי שֶׁעָשָׂה אוֹ שִׁתִּים, אָמַר, שְׁאִין רְצוֹנוֹ לַעֲמֹד שָׁם. וְשָׁאֵל אוֹתוֹ הַמְּלִיץ: אִפְשָׁר טוֹב לְפָנֶיכֶם לְהִיּוֹת בְּעֶקֶר סַטְנֵבּוֹל, דְּהִינּוּ בְּעִיר הַמְּלוּכָה, שִׁשָּׁם דִּירַת הַתּוֹגֵר (1), וְשָׁם אֵין שׁוּם זוּג רִשָּׁאֵי לְבוֹא לְשָׁם, כִּי-אִם זְכָרִים לְבַד. וְהַשִּׁיב, שִׁשָּׁם בּוֹדְאֵי טוֹב לְפָנָיו. וְגָלָה לוֹ, שִׁישׁ שָׁם שְׁד"ר [שְׁלוּחָא דְרַבְנָן] מֵאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל, וְעַמָּם עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִמְּדִינַתְנוּ, שֶׁהָיוּ בְּאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁו הֵם חוֹזְרִים לְבֵיתָם, וְנוֹסְעִים מֵאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל

(1) כְּנוֹי לְמוֹשֶׁל הַתּוֹרָכִי.

לְחוּץ-לְאֶרֶץ; וּבְאִשֶׁר שָׁמַע זֹאת, אָמַר הוּא זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְהָאִישׁ
הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה עִמּוֹ: אֲנִי מְזַהֵר אוֹתְךָ, לְבַל תִּגְלֶה אוֹתִי כָּלֵל, וְלֹא
תִּגִּיד כָּלֵל מִי אֲנֹכִי, אִם יִשְׁאַלוּ עָלַי.

וַיֵּצֵאוּ מִשָּׁם לְעִיר הַנַּ"ל, וּבְבוֹאָם לְשָׁם, מִיַּד הַכִּיר אֶחָד מִשְׁנֵי
הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, שֶׁנִּסְעוּ מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְבֵיתָם, אֶת הָאִישׁ
שֶׁנִּסַּע עִם רַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כָּאֵן.
הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי נוֹסֵעַ עִם זֶה הָרֶדֶךְ בְּשָׁנִים לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ:
מִי הוּא זֶה. וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּילְעָט מִהַקְּרֹדָן שֶׁל הַקִּיר"ה
מְאוֹסְטְרִיַךְ (ח), וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת לוֹ מִי הוּא בְּעֶצְמוֹ, כְּאִשֶׁר הִזְהִיר
אוֹתוֹ רַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה כַּנַּ"ל. וְנִכְנְסוּ בְּלִבָּם עַל רַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה,
שֶׁהוּא נוֹסֵעַ מִהַקְּרֹדָן לְחֶלֶק עַל הַחֲסִיד הַמְּפָרָסִם, בּוֹצִינָא קְדִישָׁא,
מִזְרְנוֹ אֲבָרְהָם קְלִיסְקֹר (ט), זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְהַנְּלוּיִם אֱלֹוִי, וְנִכְנְסוּ בְּטָעוֹת
זֶה, עַד שֶׁהָיָה לָהֶם הוֹכָחוֹת גְּדוֹלוֹת עַל זֶה לְפִי טָעוֹתָם, וְנִדְמָה לָהֶם
כְּאִלוֹ הוּא זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה הוּא מְשַׁלַּח מֵאֲנָשִׁים רַבִּים בְּשָׁבִיל לְחֶלֶק
עָלָיו.

וְהַתְּחִילוּ לְחַקֵּר אֵצֶל הָאִישׁ הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה עִם רַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה,
אִם יֵשׁ לוֹ אֲנָרֵת, וְהֵשִׁיב, שֶׁאֵין לוֹ. וְשָׂאֵלוּ אוֹתוֹ: מָה
כּוֹנְנָתוֹ בְּנִסְיָעָה זֹו לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וְהֵשִׁיב, שֶׁאֵינּוּ יוֹדַע כּוֹנְנָתוֹ. וְלֹא רָצוּ
עוֹד לְסַמֵּךְ עַל הָאִישׁ הַנַּ"ל וְאָמְרוּ, שֶׁגַּם הוּא מְרַמֶּה אוֹתָם, וְאָמְרוּ:
אֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּכְבָּר אָנוּ מְכִירִים אוֹתְךָ לְאִישׁ כָּשֵׁר, אֲבָל עֲכָשׁוּ שׁוֹב
אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם עוֹדְךָ מְחֻזַּק בְּתַמְתְּךָ. וְשָׂאֵלוּ אוֹתוֹ: שְׂאֵלְתָּ אֶת

(ח) רשיון מהממונה של המלך האוסטרי. (ט) תלמידו המובהק של ר' מנחם מנדיל מויטפסק —
מחמת המחלוקת שהיתה בין הצדיקים בענין מעות צדקה לארץ-ישראל.

רַבִּי, רַבִּי נַחֲמָן מִמְּעַדְוֵי דְבִקְאָא אִם לְנִסְעָ עִם הָאִישׁ הַזֶּה. אָמַר לָהֶם:
 הֵן. אֲבָל הֵם לֹא סָמְכוּ עוֹד עַל דְּבָרָיו כַּנִּל, כִּי גִדְמָה לָהֶם בְּבִרְוֹר
 עַל רַפְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה כְּאֵלוֹ הוּא אִישׁ מִרְמָה, חֵם וְשָׁלוֹם, וְנוֹסֵעַ
 לְחַלֵּק עַל אַנְשֵׁי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל.

וְהִלְכוּ אֲצִלוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בְּעֵצְמוֹ לְחַקֵּר אֲצִלוּ מִי הוּא וּמֵאִיזָה
 מְקוֹם הוּא וּמֵאִיזָה מִשְׁפָּחָה — וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת כָּלֵל.
 וּדְבָרוּ אִתּוֹ בְּחִכְמָתָם וְרָצוּ לְחַקֵּר בְּכַמָּה אַפְּנִים כִּדְרֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ
 אִיזָה דְּבוֹר לְהִבִּין מִמֶּנּוּ עַל-יְדֵי זֶה מִי הוּא, וְהוּא הִשִּׁיב לָהֶם עַל
 כָּל שְׁאֵלוֹתָם בְּחִכְמָתוֹ, וְלֹא יָכְלוּ לְהִבִּין כָּלֵל, וּבִלְבָב דְּעֵתָם מְאֹד
 מְאֹד, וְרָמָה אוֹתָם וְעַקְּסוּ אֶת מַחֵם, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ לַעֲמֹד עָלָיו כָּלֵל
 לְהִבִּין מִמֶּנּוּ לֹא דְבָר וְלֹא חֲצִי דְּבָר, וּבְכָל פַּעַם גִּדְמָה לָהֶם לְאִישׁ
 אַחֵר. לְמִשְׁלַל, שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם הוּא כַּהֵן. הִשִּׁיב: הֵן. אַחֲר־כֵּן, בְּיוֹם
 שֶׁאַחֲרֵי זֶה, שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ פְּתָאִם אִם הוּא יִשְׂרָאֵל. הִשִּׁיב: הֵן. שָׁאֲלוּ
 אוֹתוֹ: אֶתְמוּל אֲמַרְתָּ, שֶׁאַתָּה כַּהֵן, וְעַכְשָׁו אַתָּה אוֹמֵר, שֶׁאַתָּה יִשְׂרָאֵל.
 וְהִשִּׁיב: כַּהֵן — זֶה מִדַּת חֶסֶד^(י), וְיִשְׂרָאֵל — מִדַּת אַחֲרָת, וּבְרוּךְ
 הַשֵּׁם, שֶׁיֵּשׁ בִּי מִדַּת זֹאת וְגַם מִדַּת זֹאת. וְאָמְרוּ לוֹ: גִּבֵּר אַתָּה,
 שֶׁאַתָּה מֵהַחוֹלְקִים בְּיִדְאֵי, וְאֵינְךָ רוֹצֵה לְגַלוֹת.

וְהִתְחִילוּ לְשַׁנֵּא אוֹתוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׁנֵאָה, וּבְזוּ אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי
 בְּזִיווּנוֹת, וְקָלְלוּ אוֹתוֹ בְּקָלְלוֹת גְּמִרְצוֹת בְּלֵי שְׁעוֹר וְעֶרְךָ
 כַּמָּה יָמִים, וְרַב הַבְּזִיווּנוֹת הָיָה מֵאַחַד מִשְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנִּל, וְהוּא
 זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ אוֹתָם וְאָמַר לָהֶם: זֹאת תִּדְעוּ, שֶׁבְּיִדְאֵי

(י) זוהר ח"א רנז: ויקרא קמה:

לא אַגְלָה עֵקֶר פְּנוֹת נְסִיעֵתִי לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי מִלְבִּי לְפֹמִי לֹא גְלִיתִי,
 וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן מַה טוֹב וּמַה נְעִים שָׁבַת אַחִים גַּם יַחַד, אֶף־עַל־פִּי שְׁלֹא
 יֵדַע אֶחָד עֵקֶר פְּנוֹת חֲבֵרוֹ. וְהִשִּׁיבוּ לוֹ: אִם אַתָּה תִּגְלָה לָנוּ פְּנוֹתְךָ,
 בְּיָדָי יִגִּיעַ לְךָ טוֹבָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד. וְהִשִּׁיב לָהֶם: אֲנִי אֵינִי רוֹצֵה
 לְקַבֵּל טוֹבָה מִכֶּם, וְלֹא אַגְלָה לָכֶם עֵקֶר פְּנוֹתִי בְּשׁוּם אִפֹּן, אֲדַרְבָּא,
 אַתֶּם תּוֹכְלוּ לְקַבֵּל טוֹבָה מֵאֵתִי, אִם תִּרְצוּ. הִשִּׁיבוּ לוֹ: נִרְאָה בְּלִשׁוֹנְךָ,
 שְׂאֵתָה מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹנוֹת הַמַּפְרָסְמִים הַגְּדוֹלִים, כְּמוֹ רַבִּי פְּרוּךְ (כ) וְרַבִּי
 שְׁלוֹם (ל) וְרַבִּי נַחֲמָן (מ) וְכוּ', שְׂדֵרְכֶם לְדַבֵּר גְּדוֹלוֹת בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר, אֵךְ
 בְּיָדָי אֵין אַתָּה אֶחָד מֵהֶם, כִּי נִרְאָה שְׂאֵתָה בְּיָדָי מֵהַחֹלְקִים עַל
 הַצַּדִּיק הַגִּזְלִי, וְאָמְרוּ לוֹ, שְׂקַדֵּם שְׂיָבֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, יִהְיֶה שֵׁם אַנְתָּר
 בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא מֵהַחֹלְקִים וְהַמְרַגְּלִים, לְבַל יוֹכַל לְהַטְעוֹת אוֹתָם.

גַּם הִלְכוּ לְהַפְרָסוֹר מֵהַסְּפִינּוֹת, וְהוּא מֵאֲנָשֵׁי פוֹלִין, וְנִשְׂא אִשָּׁה
 מֵהַפְּרָעֵנְקֵעֵן (נ), וְחֲמוֹתוֹ הִיא יוֹצֵאת וְנִכְנָסֶת בְּבֵית הַתּוֹגֵר,
 וְהָאִישׁ הַהוּא הוּא אִישׁ גְּדוֹל שֵׁם; וְהִלְכוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים הַגִּזְלִי אֶל זֶה
 הַפְּרָסוֹר, וּבִקְשׁוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ: לְמַעַן הַשֵּׁם, לְבַל תַּנִּיחַ אֶת הָאִישׁ
 הַזֶּה לְנִסֵּעַ לְהֵתֵם, כִּי הוּא מֵהַחֹלְקִים, וְרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת גְּרוֹשׁ שֵׁם, חֵם
 וְשְׁלוֹם, וְאִם תּוֹכַל לַעֲשׂוֹת לוֹ אִיזָה רָעָה, שְׂכַרְךָ כְּפוֹל מִן הַשָּׁמַיִם.
 וְרַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה וְהָאִישׁ שֶׁהִיא עִמּוֹ לֹא יֵדְעוּ מִזֶּה:

כָּלֵל הַדָּבָר, כִּי אֵלָיו שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַגִּזְלִי בָּזוּ אוֹתוֹ, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה,

(כ) הוּא רַבִּי בְרוּךְ מִמְזִיכּוֹז' נִכְד הַבַּעַשׁ"ט. (ל) הוּא ר' שְׁלוֹם מִפְּרוּבִישֵׁט נִכְד הַרַב הַמְּגִיד. (מ) הוּא רַבְּנֵנוּ. (נ) מֵהַסְּפִינּוֹת.

בְּכָל מִינֵי בְּזִיוּנוֹת וְכוּ', וְהוּא סֶבֶל הַכֹּל, וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת לָהֶם בְּשׁוֹם אִפְּן מִי הוּא, וְרָמָה אוֹתָם בְּכַוְנָה וּבְלִבָּל דַּעְתָּם מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁהָיוּ מִבְּזִים אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם עַל שֶׁבְּכָל פַּעַם הוּא מְשַׁנֶּה עֲנִינָיו. פַּעַם אַחַת דִּבֶּר עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם בְּבִרְוֹר שֶׁהוּא מְלַגְזֵרְנָא וְכוּ' (ס), וְאַחֲר־כֵּן רָאוּ שֶׁלֹּא בֵּן הוּא, וּבְזִי אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד; וּפַעַם אֶחָד דִּבֶּר עִמָּהֶם, וְנִדְמָה לָהֶם, שֶׁהוּא בֵּן הַקְּאִמְרָנֶעֶר, דִּהְיָנוּ בֵּן הַמַּגִּיד מְקַאִמְרָנָא, שֶׁהָיָה אִזּוֹ מִחֲלַקַּת גְּדוֹל עֲמוֹ, כְּמִפְרָסָם, וְאַחֲר־כֵּן, בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים, הִתְחִיל הוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה לְקַלֵּל אֶת הַקְּאִמְרָנֶעֶר. וְנִגְעְרוּ בּוֹ: הֲלֹא הוּא אָבִיךָ! וְרָאוּ שֶׁעַדִּין לֹא עָמְדוּ עָלָיו. וּבְכָל פַּעַם הָיָה לוֹ שֵׁם אַחֵר, וּבְכָל שֵׁם שֶׁקָּרְאוּ אוֹתוֹ, נִגְעְנָה לָהֶם וּבָא אֲלֵיהֶם. פִּתְאֵם יֵצֵא מִפִּיהֶם וְקָרְאוּ: יִשְׁעִיָּה, כִּדֵּי לְנִסּוֹתָיו אִם הוּא בֵּן הַקְּאִמְרָנֶעֶר, שֶׁשְּׁמוֹ יִשְׁעִיָּה, וּבָא הוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה תִּכְרַף וּמִיד אֲלֵיהֶם, וְנִדְמָה לָהֶם בְּיִדְאֵי שֶׁהוּא בֵּן הַקְּאִמְרָנֶעֶר, וְאָמְרוּ לוֹ: אַתָּה הוּא בְּיִדְאֵי בֵּן הַנַּ"ל, וְהַשִּׁיב לָהֶם וְהוֹכִיחַ לָהֶם, שֶׁאֵינּוּ בְּנוֹ.

בְּתוֹךְ כֵּן הִתְחִילוּ לְדַבֵּר מִהַמְתָּנָה, שֶׁשָּׁלַח הַקְּאִמְרָנֶעֶר לְבְנוֹ, וְהִתְחִיל הוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה תִּכְרַף לְבַקֵּשׁם וּלְהַפְצִיר אוֹתָם, שֶׁיְהִיוּ מְרִאִין לוֹ אֶת הַמְתָּנָה שְׁלוֹ, וְרָאוּ שׁוֹב שֶׁהוּא בְּנוֹ, וְאַחֲר־כֵּן דִּבְרוּ עֲמוֹ עוֹד, וְקָלְלוּ אוֹתוֹ, וְנִבְהָלוּ מְאֹד מְאֹד, וּבָאוּ בְּכַעַס גְּדוֹל, וּבְזִי אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד; וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה אוֹמֵר עִבְשׁוֹ, שֶׁשְּׁמִךְ כֵּן, וְאַחֲר־כֵּן — שֵׁם אַחֵר, וְכֵן בְּשֵׁם מְקוֹמְךָ, הַשִּׁיב לָהֶם גַּם־כֵּן, שֶׁכָּל שֵׁם וְשֵׁם הוּא כְּפִי הַמַּדָּה וְהַסְפִּירָה שֶׁנֶּאֱחָזוּ בּוֹ וְכוּ', וְאֲנִי, בְּרוּךְ הַשֵּׁם, כָּלוּל מִכָּלֶם.

שְׁבַחֵי

הַרְ"ן

וְכָל מֵה שֶׁעָבַר בְּעֵינַי זֶה, יִקְצְרוּ הַמוֹן יְרִיעוֹת לְסִפְרֵי. וְהוּא זְכוּרוֹנוֹ
 לְבָרָכָה הָיָה מְעוֹרָר אוֹתָם לְפַעֲמִים מִהַשְׁנָה, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר
 עִמָּהֶם, עַד שֶׁבָּאוּ בְּכַעַס גָּדוֹל, וְהִתְחִילוּ עוֹד לְקַלֵּל וּלְבַזוֹת אוֹתוֹ
 מְאֹד. וּבְעָרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ בָּאוּ הֵם מִבֵּית הַטְּבִילָה, וְהוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבָרָכָה
 הָיָה שׁוֹכֵב עַל הַדְּרָגָשׁ יַחַף, בְּלִי חֲגוּרָה וּבְלִי פּוֹכַע עֲלִיוֹן, וְשָׂאֵל
 אוֹתָם: מִפְּנֵי מָה בְּכָל הַשְּׁבוּעַ הַגּוֹף שְׁלִי קָל וְאִין לִי כְּבֻדוֹת, וְעַכְשָׁו
 יֵשׁ לִי כְּבֻדוֹת גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁכִּמְעַט אֵינִי יָכוֹל לַעֲמֹד מִמָּקוֹם זֶה.
 וְהִשִּׁיבוּ לוֹ: מִחֲמַת שֶׁבְּכָל עָרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ הַנְּשַׁמָּה זֶה עוֹלָה לְמַעְלָה,
 וְנִשְׁמָה הִיתְרָה בָּאָה לְמַטָּה, וְאַצְלָךְ הִלְכָה הַנְּשַׁמָּה שְׁלָךְ, וְנִשְׁמָה יִתְרָה
 אֵינְךָ זוֹכָה לְקַבֵּל, עַל־כֵּן נִשְׁאַר גּוֹפֶךָ בְּאֶבֶן. וְהִשִּׁיב לָהֶם: אוֹי לָכֶם!
 וְאַפְלוּ בְּדַבַּר קָל כְּזֶה אֵינְכֶם יוֹדְעִים מֵה לְהִשִּׁיב. וּבִקְשׁ אוֹתָם, שִׁיקְבְּלוּ
 אוֹתוֹ עַל שַׁבַּת אֶצְלָם, וְלֹא רָצוּ. וּבְשַׁבַּת קִבְּלוּ אֶת הָאִישׁ, שֶׁהָיָה
 עִמוֹ, אֶצְלָם עַל שַׁבַּת, וְאוֹתוֹ לֹא רָצוּ לְקַבֵּל, וְהִכְרַח לֶאֱכַל מֵאֲכָלִי
 חֶלֶב, כִּי לֹא רָצוּ לֶאֱכַל שֵׁם בְּשָׂר; וְרַק הֵם, הָיָה לָהֶם אֵיזָה שׁוֹחֵט.
 וְגַם בְּשַׁבַּת הָיָה לָהֶם מַחְלֶקֶת גָּדוֹל מְאֹד עִמוֹ, וְרָצוּ לְדַחֲפוֹ לַחוּץ,
 כִּי הוּא נִכְנָס אֶצְלָם אַף־עַל־פִּי שְׁלֹא אָכַל עִמָּהֶם, וְהֵם הִתְחִילוּ לָרִיב
 עִמוֹ, עַד שֶׁרָצוּ לְדַחֲפוֹ לַחוּץ, וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל שָׁם; וְכֵן בִּפְקָר, הָיָה
 גַּם־כֵּן בְּךָ:

כָּלֵל הַדְּבָר, כִּי הוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבָרָכָה עֲשֵׂה בְּכוּנָה, וְהַנִּיחַ עֲצָמוֹ לְבַזוֹת
 בְּכָל מֵינֵי בְּזִיוּנוֹת, וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמוֹ, שִׂאֵלוֹ הַבְּזִיוּנוֹת
 יְהִיוּ לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה בְּהִלִּיכָה וּבַחֲזָרָה, כִּי גָדַל עֲצָם הַמְּנִיעוֹת הַגְּדוֹלוֹת,
 שֶׁהָיָה לוֹ לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְהַעֲרִיד וּלְסַפֵּר, וְלֹא
 הָיָה בְּאֶפְשָׁרֵי לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּי־אִם עַל־יְדֵי קַטְנוֹת

זאת, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע אַחֲר־כֵּךְ מִפִּי בְּפִרוּשׁ. וְאָמַר, שָׁאֵם לֹא הָיוּ לוֹ אֵלֹה הַבְּזִיוֹנוֹת וְהַקְטָנוֹת, לֹא הָיָה לוֹ בְּאִפְשָׁרֵי לָבוֹא לְשֵׁם בְּשׁוֹם אִפְּן; וְאָמַר, שְׂרָאָה שֶׁהוּא מְכַרַח לְשֵׁאֵר שֵׁם בְּסִטְנָבוֹל, דְּהִינּוּ לְמוֹת שֵׁם, אַךְ זֹאת הַקְטָנוֹת וְהַבְּזִיוֹנוֹת הִצִּילוּ אוֹתוֹ, כִּי קִדְּם שְׁבַאִין לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל וְכו' פַּנ"ל.

אַחֲר־כֵּךְ צוּה רַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְהֵאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, שְׂיִתֵּן לְהֵאֲנָשִׁים הַנ"ל, שְׁבִזוּ אוֹתוֹ פַּנ"ל, מִהַמְּאֻכָּלִים וּמִשְׁקָאוֹת וּמִינֵי מְרַקְחַת שְׁלָהֶם, שֶׁהָיָה עִמָּהֶם, לְתֵן לָהֶם מִהַכֹּל. וְנִסְעוּ אֵלֹה הֵאֲנָשִׁים לְבֵיתָם, וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל אֲנָרַת מִרַבְּנֵנוּ לְבֵיתוֹ, רַק מִהֵאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ קִבְּלוּ אֲנָרַת, וְרַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הִנִּיחַ אֲנָרַת שְׁלוֹ בְּתוֹךְ אֲנָרַת שֶׁל הֵאִישׁ הַנ"ל, וְאֵלֹה הֵאֲנָשִׁים הָיוּ רוֹצִים לְפָתַח אֶת הָאֲנָרַת שֶׁל הֵאִישׁ הַנ"ל, אוֹלֵי יוֹכְלוּ לְהַבִּין מִמֶּנּוּ אֵיזָה דְּבַר מִרַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מִי הוּא וּמֵאִין הוּא, אֲבָל לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְמַצֵּא הָאֲנָרַת אֲצֵלָם, כִּי נֶעְלַם מֵהֶם הֵיכֵן שֶׁהִנִּיחוּ אֶת הָאֲנָרַת, וְלֹא בָּא לְיָדָם הָאֲנָרַת, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַקָּמָר בְּוֹלִיחָאֵי (ע), אָז מָצְאוּ הָאֲנָרַת אֲצֵלָם, וְרָאוּ מִן הָאֲנָרַת, שְׁוִיהָ הָיָה רַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. הִמָּה רָאוּ, כִּן תְּמָהוּ, וְנִבְהָלוּ מְאֹד; וְהֵאִישׁ הַהוּא, שֶׁבָּזָה אוֹתוֹ הִרְבֵּה פַּנ"ל, בָּא לְבֵיתוֹ, וְנִפְטָר בְּסִמוּךְ לְבִיאָתוֹ מִמֶּשׁ:

יא

וּמִיָּד אַחֲרֵי נִסְיַעְתֶּם מִסִּטְנָבוֹל בָּא אֵלָיו הַפְּרָסוֹר הַנ"ל, וְהִרְאָה לוֹ

(ע) חדר הבדיקות בעיר ואלִיחָאֵי שֶׁכַּבּוֹל רוֹמְנִיָה.

אֲגָרוֹת הַרְבֵּה מִצְדִּיקֵי דוֹרְנוֹ, שִׁשְׁלָחוּ אֵלָיו בְּקִשְׁתֶּם לְהִיּוֹת לְעֹזֵר
 לְאֲנָשִׁים הַנוֹסְעִים מִהֶבֶא לְהֶתֶם, כִּי הוּא חָשׁוּב בְּעֵינֵי הַשָּׂרִי־מְלוֹכָה.
 בְּכֵן תִּדְעוּ: אִם תִּגְלוּ לִי מִי אַתֶּם וּמֵאִיזָה מִשְׁפָּחָה אַתֶּם — הָרִי
 טוֹב, וְאִם לֹא — יֵשׁ לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָעָה, אֲשֶׁר לֹא תוּכְלוּ
 בְּפָרָה, וְלֹא יוֹעִיל הוֹן לְשַׁחַד בְּמִמּוֹן; וְלֹא דֵי, שְׁלֹא תִסְעוּ לְאַרְץ
 הַקֹּדֶשׁ, גַּם תִּהְיוּ בְּבֵית־הָאֲסוּרִים, וְכִיּוֹצֵא בְּדַבָּרִים אֱלֹהִים.

וְכִאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, מִיַּד אָמַר לוֹ הָאֲמֵת, שִׁשְׁמוּ
 רַבִּי נַחֲמָן, וְהוּא נֶכֶד לְהַבְעֵל־שֵׁם־טוֹב, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, וְלַרַבִּי
 נַחֲמָן מִהַרְיָדְעֵנְקָא, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה. מִיַּד גַּסּוּג אַחֲזֹר הַפְּרָסוּר הַנִּזְ"ל
 וְהִלְךְ מֵאֲתוֹ, וְלִיּוֹם הַמַּחֲרָת כָּא הַפְּרָסוּר בְּהַכְנָעָה אֵלָיו, וְאָמַר לְרַבְּנוּ
 זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בְּלִשׁוֹן אֲהַבָּה וְחַבָּה: רַבִּי, ה' עִמָּכֶם! תִּדְעוּ, שְׁכָל
 הַטּוֹבוֹת תִּקְבְּלוּ מֵאֲתֵי, וּשְׁכַרְכֶּם יִהְיֶה כְּפוּל עַל זֶה, שְׁגָלִיתֶם לִי
 הָאֲמֵת, כִּי אִם לֹא הֵייתֶם מוֹדִים לִי, הֵייתִי מוֹסֵר אֶתְכֶם לְבֵית־הַסֵּהר,
 וְהֵייתִי נֶעֱנָשׁ בְּעֶלְמָא דִּין וּבְעֶלְמָא דְאֲתֵי; וּבְקִשְׁתֵּי אֶתְכֶם לְקַבֵּל טוֹב
 מֵאֲתֵי, הֵן בְּשִׁכְרֵי־הַסְּפִינָה, הֵן בְּשָׂאֵר דְּבָרִים, כִּי אֲנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן
 לְשֵׁרֵת אֶתְכֶם:

יב

וּבְיּוֹם מָחָר כָּא וְאָמַר, שְׁבָא סְפִינָה מִחוּץ־לְאַרְץ עִם יְהוּדִים, וַיֵּשׁ
 לָהֶם גַּם־כֵּן שׁוֹחֵט מִבְּהֵקָה, וְשֵׁם, בְּאוֹתָהּ סְפִינָה, הָיָה הָרַב
 הַחֲסִיד הַמְּפָרָסִם, מוֹרְגוֹ הָרַב זֵאב וְלָף, גֵּרוּ יְאִיר, מִטְּשָׁרְגֵי־אוּסְטְרָהָא
 וְשָׂאֵר אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים, וְשָׂאֵלוּ עַל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, וְגָלָה לָהֶם

הָאִישׁ, שְׁהִיָּה עִם רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, הָאֲמֵת, וְתִכְף שְׁלַח רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל אַחֲרֵי רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁיָבוֹא אֵלָיו לְאַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ וְיִקְבְּלוּ בְּאַהֲבָה לְהִתְאַרַח עִמּוֹ יַחַד, וְלֹא רָצָה רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְלַכֵּת אֶצְלוֹ, כִּי אָמַר: כָּאֵן טוֹב לְפָנַי, כִּי הִיָּה עוֹשֶׂה בְּסִטְנַבּוּל כָּל מִינֵי קַטְנֹת, וְהִיָּה הוֹלֵךְ יַחַף וּבְלֵי חֲגוּרָה וּבְלֵי כּוֹבַע עֲלוּיָן, וְהִיָּה מְלַבֵּשׁ רַק בֶּה"אִינְטֵעֶר-שְׁלֵאק" (פ) שְׁהִיָּה לוֹ מְאִיזָה מְלַבּוּשׁ, וְהִיָּה הוֹלֵךְ בְּשׁוּק בְּדֶרֶךְ בְּנֵי-הַנְּעוּרִים, הַרְצִים בְּשׁוּק וּמְצַחֲקִים, וְהִיָּה עוֹשֶׂה מְלַחְמוֹת בְּדֶרֶךְ צְחוּק בְּדֶרֶךְ בְּנֵי-הַנְּעוּרִים, וְהִיָּה מְכַנֵּים אֶחָד בְּשֵׁם הַצְּרַפֶּת, וְאֶחָד — בְּשֵׁם אַחֵר, וְעָשׂוּ מְלַחְמָה, וְהִיָּה כְּעֵין תַּכְסִּימֵי מְלַחְמָה מְמוּשׁ, וְהִיָּה עוֹשֶׂה עֲנִינֵי קַטְנֹת הַרְבֵּה מְאֹד שֵׁם בְּסִטְנַבּוּל. אַחֲרֵכֶךְ נָפַל הַדְּבָר, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כְּחֵאן זֶה, הִיָּנוּ חָצֵר, וְהִיָּה מְכַרַח לְבִרְחַ מְשָׁם, וְהִכְרַח לְכַנְסַם בְּאַכְסֵנְיָא שְׁל רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל, וְעָשָׂה עֲבוּרוֹ סְעֻדָה גְּדוּלָה, וְהִיָּה הַרְבֵּי זְאֵב הַנַּ"ל נוֹהֵג בּוֹ כְּבוֹד גְּדוּל מְאֹד מְאֹד בְּלֵי עֶרְךָ, וְרַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה עָשָׂה כְּפֹה דְּבָרִים אֲזוּ, שְׁהִיָּה כְּנֶגֶד רְצוֹן רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל, אֵךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן — אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת הַשׁוּרָה (צ), וּמְעַצֵּם הָאַהֲבָה לֹא הִסְתַּכֵּל עַל זֶה כָּלָל, אֶף-עַל-פִּי שְׁהִיָּה בְּעֵינָיו פְּלִיאוֹת גְּדוּלוֹת, כִּי בְּכָל עֵת שְׁהִיָּה רַבִּי זְאֵב מְתַפְּלֵל לְפָנָי הָעֵמוּד בְּשַׁבַּת, בְּדֶרֶךְ הַמְּפָרְסָמִים, הִיָּה רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אוֹכֵל בְּאוֹתוֹ הָעֵת, כִּי הִיָּה מְתַפְּלֵל מִקְדָּם, עַד שְׁבִיעַת תְּפִלָּתוֹ שְׁל רַבִּי זְאֵב הִיָּה הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אוֹכֵל סְעֻדָתוֹ.

וְכֵן הִיָּה בְּלִיל-שַׁבַּת וּבְשַׁבַּת בְּשַׁחֲרִית וּבְסְעֻדָה שְׁלִישִׁית, וּבְעֵת שְׁיָשֵׁב רַבִּי זְאֵב לְסְעֻדָה הַשְּׁלִישִׁית, כְּכָר בְּרַךְ רַבְּנֵי בְּרַפְתֵּי-הַמְּזוּן,

(פ) האריג שתופרים אותו בחלק הפנימי של בגד. (צ) בראשית רבה נה-יא.

וְצוּה לְהַאִישׁ שֶׁהִיא עִמּוֹ, שְׂיִסְתַּכֵּל אִם יֵשׁ כּוֹכְבִים, וְהִתְפַּלֵּל תִּכְרַף
 עֲרֵבִית, וְהַבְּדִיל, וְלִקַּח הַלּוּלָקֶע (ק) וְנִכְנַם לְבֵית רַבִּי זָאב, וְהוּא הִתְחִיל
 בְּסִמּוּךְ הַסְּעָדָה הַשְּׁלִישִׁית, בְּדֶרֶךְ הַמְּפָרְסָמִים. וְתִכְרַף כְּשֶׁנִּכְנַם רַבֵּנוּ
 לְשֵׁם בְּלִי כּוֹבַע עֲלִיּוֹן וּבְלִי חֲגוּרָה וְהַלּוּלָקֶע בְּיָדוֹ, תִּכְרַף קִבְלוּ בְּכַבּוּד
 גְּדוֹל רַבִּי זָאב הַנַּ"ל, וּבִרְךְ בְּרֶפֶת־הַמְּזוּן מִיָּד, וְהִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית, וְהַבְּדִיל,
 וְדַבֵּר עִם רַבֵּנוּ וּזְכְּרוּנוּ לְבִרְכָה כְּמַעַט כָּל הַלַּיְלָה, וְהִיְתָה אֲהָבָה גְּדוּלָה
 בֵּינֵיהֶם. וְרַבֵּנוּ וּזְכְּרוּנוּ לְבִרְכָה עֲשֵׂה שֵׁם כָּל מִיּוֹי קִטְנוֹת פְּנִ"ל, וְהִיא
 שֵׁם עַל קֶבֶר שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי וּזְכְּרוּנוּ לְבִרְכָה (ר).

וְכָל מַה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּסִטְנָבוֹל בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת, תִּקְצַר הַמּוֹן
 יְרִיעוֹת לְסֵפֶר, וּכְפִי הַמּוֹכֵן מִדְּבָרָיו, שֶׁהִיא שֵׁם בְּסִפְנֵי גְּדוּלָה
 וְעִצּוּמָה, וְהִיא סְבוּר שְׁבוּדָאֵי יְהִיָּה נִשְׁאָר שֵׁם, וְהֵינּוּ שְׂיִסְתַּלַּק שֵׁם,
 אֲךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲשֵׂה עִמּוֹ נְפִים הַרְבֵּה, וְעָבַר עַל הַכֹּל, וְהַקְטָנוֹת
 הַנַּ"ל הוֹעִיל לוֹ מְאֹד. גַּם כְּשֶׁבָּא מִהַקֶּבֶר שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי, נָפַל פֶּתָאם
 עַל הָאָרֶץ, וְשָׁכַב כָּךְ כַּמָּה שָׁעוֹת, וְאַחֲר־כֵּן הִנִּיחוּ אוֹתוֹ עַל הַמַּטָּה,
 וְשָׁכַב שֵׁם כָּל הַלַּיְלָה עַד לַמַּחְרָת חֲצֵי הַיּוֹם, וְהִיא שׁוֹכֵב כְּמוֹ שְׁנַגּוּעַ,
 עַד שֶׁעָזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שָׁקַם מִמַּטָּתוֹ וְחָזַר לְאִיתָנוּ. וְהִיא לוֹ סִפְנוֹת
 גְּדוּלוֹת, רַבּוֹת וְעִצּוּמוֹת, וּמְנִיעוֹת אֵין מִסֵּפֶר בְּכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע שֵׁם,
 וְאָמַר, שֶׁתְּבַזְיוֹנוֹת וְהַקְטָנוֹת הַנַּ"ל הוֹעִיל לוֹ מְאֹד, כְּנֹזֵר לְעִיל:

יג

וְאָמַר רַבֵּנוּ וּזְכְּרוּנוּ לְבִרְכָה, שְׁכַל־כֵּךְ נִכְנַם בְּהַקְטָנוֹת, וְנַעֲשֵׂה רַגְלִי

(ק) קנה המקטרת. (ר) הוא ר' נפתלי כץ, בעל סמיכת חכמים, זצ"ל.

בְּעֵינַי קִטְנוֹת כָּל־כֶּךָ, עַד שְׁאַחֲר־כֶּךָ, כְּשָׁבָא לְאַרְץ־יִשְׂרָאֵל וְרָצָה לְהַשְׁלִיךְ זֹאת, הֲיָה מִכְרַח לְהַכְרִיחַ עֲצָמוֹ בְּכַחוֹת לְשִׁבְר וּלְהַשְׁלִיךְ אֶת עֵינַי קִטְנוֹת הַנַּ"ל, כִּי כָּבֵד הָיָה קָשָׁה עָלָיו לְהַשְׁלִיךְ זֹאת מִחֲמַת גְּדֹל הַרְגִילוֹת — כָּל־כֶּךָ הָיָה נִכְנָס בְּהַקְטָנוֹת בְּתַחֲלָה. גַּם אַחֲר־כֶּךָ, כְּשָׁבָא מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל, הָיָה חֲדוּשׁ גִּפְלָא בְּעֵינָיו זֶה, וְעֵצָם הַפְּלִגַת גְּדֹלַת חֲכָמָתוֹ בְּעֵינָיו זֶה — עֲמַק עֲמַק, לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה כְּזֹאת, כִּי זֶה יָדוּעַ, שְׁקָדָם שְׁיוּצָאִין מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה יְרִידָה קָדָם הָעֲלִיָּה וְכוּ', וְאִז צָרִיכִין לְעֵינַי קִטְנוֹת, לְהִיזוֹת אִישׁ פְּשׁוּט לְגַמְרֵי וְכוּ'; וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מִחֲמַת שְׁכָל יָמָיו לֹא הָיָה עוֹמֵד בְּשׁוּם פֶּעַם עַל מִדְּרָגָה אַחַת, רַק בְּכָל פֶּעַם, בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, הָיָה עוֹלָה תָּמִיד מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַל־כֵּן הִיָּתָה חֲכָמָתוֹ בְּעֵינָיו אֵלּוֹ גְּבוּהָ וְעֲמַק מְאֹד; עֲמַק עֲמַק, מִי יִמְצְאָנוּ:

יד

וְאִז, בְּאוֹתוֹ הָעֵת, הִיָּתָה הַמְּלַחְמָה שֶׁל הַצְּרִפַּת (ש), שֶׁהִלֵּךְ הַצְּרִפַּת לְאַרְץ הַתּוֹגֵר, לְמִצְרַיִם וּלְאַרְץ־יִשְׂרָאֵל וּכְיוּצָא, כְּמִפְרָסָם, וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאַנְשֵׁי סְטַנְבוּל, שֶׁהַמְּלַחְמָה הַנַּ"ל מִתְּעוֹרְרַת, וְהַצְּרִפַּת הוֹלֵךְ וְכֹא עַל הַיָּם, אִזִּי לֹא רָצוּ קַהֲלָה קַדִּישָׁא שֶׁל סְטַנְבוּל לְהַנִּיחַ שׁוּם יְהוּדֵי לְצֵאת מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה לְפָרֵשׁ עַל הַיָּם, וְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה, וְרָצָה לְהַפְקִיר אֶת עֲצָמוֹ, וְאָמַר לְהֵאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: תִּדְעַ, שְׁאִנִּי רוּצָה לְסַכֵּן אֶת עֲצָמִי אִפְלוּ בְּסַכְּנוֹת גְּדוּלוֹת וְעֲצוּמוֹת,

(ש) היא מלחמת נפוליון.

אך את נפשך איני רוצה להפקיר; בכך, אם תרצה, קח לך מעות על הוצאות, ושוב בשלום לביתך, ואני אסע לבדי בהעלם ובהסתתר מאנשי סטנבול, כי את עצמי אני מפקיר, יהיה אידך שיהיה וכו'. והאיש הנ"ל מאן בזה ואמר: במקום אשר יהיה שם אדוני, אם לפנות אם לחיים, שם יהיה עבדך; ובאשר תלך, אלך גם-כן.

והשם יתברך ברחמיו הוא מסבות מתהפך, וסבב ברחמיו, שאחר יום או יומים נשמע: היות שיושב שם בסטנבול חכם הגדול מירושלים, אשר קבץ על-יד גדבות עבוד עניי ירושלים עיר הקדש, והיה בדעתו להתעכב שם עוד שנה אחת, ופתאם נתעורר ואמר לאנשי סטנבול: תדעו, שנתגלה לי, שאני מכרח מיד לנסע לירושלים, כי אני רואה, שהימים ממשמשין ובאין להסתלק מן העולם, ואתם אל תיראו את עם הפרנצויז(ת), ואין לכם לדאג עבוד ישראל שילכו להתם, כי בודאי לא יאנה להם שום הזק, בעזרת השם, וה' ישמרם ברחמיו עד פואם לשם, כי כבר נרשם מקום קבורתי בירושלים. ומיד שמעו לדבריו, והלכו ושכרו מיד ספינה גדולה והכריזו: מי שרוצה לילך על הספינה — ילך. והלכו הרבה אנשים ונשים וטף, הן מאנשי ספרד והן מאנשי אשכנז, ונסע רבנו זכרוננו לברכה גם-כן על ספינה זו לארץ הקדש, ודבר רבנו זכרוננו לברכה עם החכם מירושלים הנ"ל, שיקח אותו לירושלים, כי אמר, שאינו רוצה להיות לא בצפת ולא בטבריה, וכן המתיקו סוד ביניהם.

וּבְלִבְתָּם עַל-הַיָּם הָיָה רוּח־סְעָרָה גְדוֹלָה מְאֹד, שְׁקוֹרִין "אֲפִירְטִינֶע גְדוֹלָה מְאֹד", וְהִיְתָה הַסְּפִינָה בְּסַכָּנָה גְדוֹלָה; יַעֲלוּ שָׁמַיִם, יִרְדּוּ תְּהוֹמוֹת וְכוּ', וְלֹא הָיָה עוֹד בְּלֵב אִישׁ מֵהֶם לְהִנָּצֵל מִן הַמִּיתָה, וְהָיוּ צוֹעְקִים בְּלֵם אֵל ה'; וְהִיְתָה לִילָה אַחַת כְּמוֹ יוֹם-הַכַּפּוּרִים מִמָּשׁ, שֶׁהַכֹּל בּוֹכִים וּמְתוּדִים וּמְבַקְשִׁים כַּפָּרָה עַל גַּפְשָׁם, וְאָמְרוּ סְלִיחוֹת וּשְׂאֵר דְּבָרֵי תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים; וְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה הָיָה יוֹשֵׁב דוֹמָם. וְהִתְחִילוּ כַּמָּה אַנְשִׁים לֹאמַר לוֹ, מִפְּנֵי מָה הוּא שׁוֹתֵק בְּעֵת צָרָה כְּזֹאת, וְלֹא הֵשִׁיב; אֲךָ אִשֶׁת הָרַב דִּקְהֶל־תִּקְדֵּשׁ חָאטִין, שֶׁהִיְתָה מְלַמֶּדֶת, וּבְכַתָּה וְצַעֲקָה כָּל הַלַּיְלָה, וְהִתְחִילָה הִיא גַם-כֵּן לֹאמַר לוֹ כַּאֲלֵה, מִפְּנֵי מָה הוּא דוֹמָם — וּכְמִדְּמָה, שֶׁקָּלַל אוֹתָהּ וְאָמַר לָהּ: הֲלוֹאִי הֵייתֶם שׁוֹתְקִים גַּם אַתֶּם, הָיָה טוֹב לְפָנֵיכֶם; וּכְזֹאת תִּפְחָנוּ: אִם אַתֶּם תִּשְׁתְּקוּ — יִשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם גַּם-כֵּן. וְכֵן הָיָה, וּפְסָקוּ מִלְּצַעֲקַ וּשְׁתְּקוּ, וְאִזִּי מִיַּד כִּשְׁהָאִיר הַיּוֹם — יָקָם סְעָרָה לְדַמְמָה, וַיִּחַשׁוּ גְלִיהֶם, וַיִּשְׁמְחוּ וְכוּ' (ת*):

טו

וְאַחֲרַי יוֹם אִזִּי יוֹמִים גִּשְׁאָרָה הַסְּפִינָה בְּלֵי מַיִם שְׂרָאוּיִין לְשִׁתְיָהּ, כִּי פָּסְקוּ אֲצֵלֶם הַמַּיִם שֶׁל שִׁתְיָהּ, שֶׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה, וְלֹא גִשְׁאֵר לָהֶם כִּי-אִם בְּלֵי אַחַת שָׁל מַיִם סְרוּחִים וְעֵכוּרִים, וְתוֹלְעִים הָיוּ מְרַחֲשִׁין בָּהֶם, וְאֵלוּ הַמַּיִם חִלְּקוּ לְאֲנָשֵׁי הַסְּפִינָה בַּמִּדָּה, לְאִישׁ — אֲקִי (א) אַחַת, וְהָיָה לָהֶם סַכָּנָה גְדוֹלָה מֵהַצְּמָאוֹן יוֹתֵר מִכָּל הַסַּכָּנוֹת, וְאִזִּי

(ת*) תהלים פרק קז. (א) שם מדה קטנה.

התפללו אנשים ונשים וטף מקירות לבם, ונתעורר עוד הפעם רוח־סערה גדולה, והביא הספינה אחר שני מעת־לעת לארץ הקדושה, לספר ירושלים, לעיר הקדש יפו. ורצה רבנו זכרוננו לברכה לירד שם מהספינה ללכת אל ירושלים עם החכם הנ"ל בצותא חדא פנ"ל, ומאת ה' היתה סבה, ולא הניחוהו הישמעאלים שיכנס אליהם, כי הסתכלו על מלבושיו ועל תאר פניו, שיש לו פאות ארכים, פנהוג במדינתנו, ושאינו יודע לשונם וכיוצא בזה, ואמרו, שהוא בודאי אחד מהמרגלים של הצרפת, ולא הועילו שום פיוס ובקשות, ונשאר רבנו זכרוננו לברכה על הספינה.

והיה בדעת הקפיטן (ב) להתעכב שם עם הספינה, להיות עומד לפוש איזה ימים, ואז היה שני ימים קדם ראש־השנה, אך הספינה לא יכלה לעמד שם, מחמת גלי הים שרצו להפכה, ולא הועיל שום עצה ותחבולה לזה. והיה הדבר לפלא גדול בעיני הקפיטן, ושאל: מה זה, ועל מה זה. והשיבו החכמים של הספרדים, שקבלה בידם איש מפי איש, שבזה המקום נשלך יונה בן אמתו הנביא. ולא יכלה הספינה לעמד שם אותה הלילה, והכרתו לזוז עם הספינה משם, והלכו משם, ובאו בערב, ליל "זכור ברית", לעיר הקדש חיפה, ועמדו אצל הר הפרמל נגד מערת אליהו, ובאשמרת הבקר אמרו כל העם סליחות בשמחה גדולה, ואחר־כך התפללו תפלת שחרית, ואחר־כך הלכו כלם לעיר הקדש חיפה, אנשים נשים וטף.

וְאִזּוּ נִכְנַם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה, לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וּבֵא אֶל
הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר נִכְסַף אֵלָיו וְהַשְׁתַּוְּקָה אֵלָיו בְּהַשְׁתַּוְּקוֹת וְכַסּוּפִין
וְגַעְגּוּעִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד, וּמִסַּר נַפְשׁוֹ אֲלֵפִים וְרַבּוֹת פְּעָמִים
בְּשִׁבִיל זֶה, וְהַשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנְּגִיד עֵבוֹר זֶה. וְגִדַּל עֵצִים הַשְּׂמֹחָה, שֶׁהָיָה
לוֹ בְּאוֹתוֹ הַרְגַע, שֶׁנִּכְנַם וְעָמַד עַל אַדְמַת הַקְּדֵשׁ, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר
בְּמַח; אֱלוֹ כָּל הַיָּמִים — דִּין וְכוּ' לֹא יִסְפִּיקוּ לְבֵאֵר אֶפְסֵם קֶצֶה מִזֶּה,
כִּי תִתְּכֶם וּמִיד הַשִּׁיג מַה שֶׁהַשִּׁיג, כִּי אָמַר, שֶׁתִּתְּכֶם כְּשֶׁהֲלַךְ אַרְבַּע
אַמּוֹת בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, פָּעַל מִיד מַה שֶׁרָצָה לְהַשִּׁיג.

וְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם הָלְכוּ לַמְּקוֹה, וְאַחֲרֵיכֶן — לְבֵית-הַכְּנֶסֶת,
וְנִתְמַהְמְהוּ עַד הַלַּיְלָה, וּכְשֶׁבֵּא רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה לְבֵיתוֹ,
אֶל הָאֲכַסְנֵיָא שָׁלוֹ, הָיָה לוֹ שְׂמֹחָה גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה עַד מְאֹד, וּבְכָל
רְגַע וְרְגַע אָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: אֲשֶׁרִיד, שְׂזוּכִית לְכֹךְ לְהִיּוֹת עִמִּי
כָּאֵן. וְצוּהָ לוֹ לְקָרוֹת וּלְהַזְכִּיר לְפָנָיו מִהַצֵּעֵטִיל (ג) כָּל הַגְּרָשָׁמִים שָׁם,
דְּהֵינּוּ כָּל הַנְּלוּיִם אֵלָיו, שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ צֵעֵטִילִךְ מִשְׂמוֹתֵיהֶם, וְאָכְלוּ שָׁם
סְעֻדַת הַלַּיְלָה שֶׁל רֵאשֵׁה-הַשָּׁנָה, וְהַכֹּל — בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד אַחַר
הַסְּעֻדָה, עַד שֶׁשָּׁכְבוּ שָׁם לִישׁוֹן. וּבִבְקָר הָלְכוּ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְאַחַר
שָׁבְאוּ מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת, נִתְעוֹרַר בּוֹ דְּאָגָה וְלֵב גִּשְׁבָּר מְאֹד בְּלִי עֶרֶךְ,
וְלֹא דִבֵּר מְאוּמָה עִם שׁוֹם בֶּן-אָדָם:

טז

וְתִתְּכֶם אַחֲרֵי רֵאשֵׁה-הַשָּׁנָה הָיָה רְצוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה לְחִזּוֹר תִּתְּכֶם

לְבֵיתוֹ, וְלֹא הָיָה רוּצָה לְנִסְעַ כָּלֵל לְשׁוּם מְקוֹם, לֹא לְצַפַּת וְלֹא לְטַבְרֵיהָ, אֲךָ הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, הָיָה כָּסְפוֹ חֲזָק מְאֹד לְזוּן עֵינָיו בְּמִקּוֹמוֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וּבָא אֶל רַבְּנֵנוּ וּזְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ וְאָמַר לוֹ, שִׁישׁ שִׁירָה לִילְךָ עִמָּם לְטַבְרֵיהָ. וְהַשִּׁיב לוֹ: יֵשׁ לְךָ כְּסוּפִים לְטַבְרֵיהָ — לְךָ שְׂכָר חֲמוּרִים. וְעָשָׂה כֵּן, וּנְתַן לָהֶם אֲדָרוּף (ד), וּבְחִזְרָתוֹ מִהַבְּעַל־חֲמוּרִים אָמַר לוֹ תִּכְרָךְ: שְׂכַרְתָּ חֲמוּרִים. הַשִּׁיב לוֹ: הֵן. אָמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ וּזְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ: תִּכְרָךְ וּמִיד תִּלְךָ וְתִקַּח מֵהֶם הָאֲדָרוּף, וְאִם לֹא יִרְצוּ לְהַחְזִיר לְךָ, אֲזִי תַנִּיחַ לְאֲבוּד הָאֲדָרוּף, כִּי אֵינִי רוּצָה לִילְךָ לְשָׁם; וְאַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת אִו שָׁלַשׁ נָפַל הָאִישׁ הַזֶּה ל, שֶׁהָיָה עִמּוֹ, בַּחֲלָשָׁה גְּדוּלָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְאִזּוּ נָתַן שְׂבַח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מָנְעוּ לְלַכֵּת עִם הַשִּׁירָה הַזֶּה ל:

יז

אֲךָ תִּכְרָךְ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאֲנָשֵׁי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹשְׁבִים בְּצַפַּת וּבְטַבְרֵיהָ, שֶׁרַבְּנֵנוּ וּזְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ הוּא בְּחִיפָה, שָׁלְחוּ הַגְּדוֹלִים וְהַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר שָׁם לְבַקֵּשׁ אֶת רַבְּנֵנוּ וּזְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ, שְׂיַסַּע אֵלֵיהֶם; וּבָאוּ אֲנָשֵׁי מְבָרְיָה עַל יוֹם־כְּפוּר אֵלָיו וְהִבִּיאוּ לוֹ אֲנָרוֹת מְגֹדוּלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּלֵם מְבַקְשִׁים אוֹתוֹ לָבוֹא לְטַבְרֵיהָ עַל חַג־הַסְּכּוֹת, וְהוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה. וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לְקַנּוֹת לוֹ אֶתְרוּגִים, וְהִלְךְ אֶל הַחֲכָם הַחוּנָה שָׁם וּנְתַן לוֹ עֵשָׂרִים פָּאָרְעִים (ה), וְהִלְךְ אֶל שָׂדֵה יִשְׁמַעְאֵל, וְהִבִּיא לוֹ שְׁלֹשָׁה אֶתְרוּגִים מִבְּחָרִים וַיִּפִּים מְאֹד:

(ד) דמי קדימה. (ה) שם מטבע.

בְּתוֹךְ כֶּךָ, שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב שָׁם בְּחִיפָה, בָּא יִשְׁמַעְאֵל אֶחָד רַךְ בְּשָׁנִים,
 וַיֵּשֶׁב אֶצְלוֹ, וְדַבֵּר אֵלָיו דְּבוּרִים הַרְבֵּה, וְלֹא יָדַע מַה הוּא
 אוֹמֵר, וְכֵן הָיָה אֶצֶל כָּל סְעֻדָּה וְסְעֻדָּה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְהָיָה מְחַבֵּב
 אוֹתוֹ מְאֹד. וּפְעַם אַחַת בָּא אֵלָיו בְּכָל־יְזִין בְּכַעַס גָּדוֹל וְהִתְחִיל לְזַעַק
 וּלְזַעַק עָלָיו, וְהוּא לֹא יָדַע מַה הוּא מְדַבֵּר, אֲךָ אִשָּׁה אַחַת מִמְּדִינַת
 וְאֵלִיחָאִי (ו) הִיָּתָה שָׁם, וְתַכְּף בְּשֵׁהֲלֶךְ הַיִּשְׁמַעְאֵל, אָמְרָה אֵל רַבְּנֵנוּ
 זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה, לְמַעַן הַשֵּׁם, שְׂיִבְרַח מִבֵּית זֶה, כִּי זֶה הַיִּשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר,
 שֶׁהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה יֵלֶךְ עִמּוֹ לְלֶחֶם, שְׁקוֹרִין "פְּעֻכְטִין".

וְתַכְּף בְּרַח הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה לְבֵית הַחֲסִיד הַמְּפָרָס, מוֹרְנוּ הָרַב
 זֵאֵב מְטִישָׁאֲרֵנִי-אוֹסְטְרָהָא הַנַּ"ל, וְהַצְּנִיעוּ אוֹתוֹ בְּחִדְרֵי-חִדְרִים,
 וְאַחֲר־כֶּךָ בָּא הַיִּשְׁמַעְאֵל הַנַּ"ל עוֹד הַפְּעַם לְבֵית אַכְסֵנְיָא שֶׁל רַבְּנֵנוּ
 זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה וְאָמַר: הֵיכֵן הָאִישׁ הַלֵּז; יָדִיעַ לְהוֹי לֵהּ, שְׂאֲנִי אוֹהֵב
 אוֹתוֹ מְאֹד; אֲנִי אֶתֵּן לוֹ הַחֲמוּרִים וְגַם הַסּוּם שְׁלִי, שְׂיֵלֶךְ עִם הַשִּׁירָה
 לְטַבְרִיָּה, וְשׁוֹב אֵין לוֹ לְהִתְפַּחַד מִמְּנִי כָּלֵל מֵעַתָּה. וְכֵן הָיָה, שְׂפָא
 רַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה אֵל אַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וּבָא הַיִּשְׁמַעְאֵל, וְלֹא דִבֵּר לוֹ
 כְּלוּם, רַק שָׁתַק וְשָׁחַק, וְאַחֲר־כֶּךָ חֲבַב אוֹתוֹ זֶה הַיִּשְׁמַעְאֵל מְאֹד
 בְּאַהֲבָה יִתְרָה. וְעַנֵּן זֶה שֶׁל הַיִּשְׁמַעְאֵל הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה, וְאָמַר
 רַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה, שְׁהִיָּה לוֹ יְסוּרִים מִהָאֲהָבָה שֶׁל הַיִּשְׁמַעְאֵל יוֹתֵר
 מִן הַשְּׁנֵאָה וְהַכַּעַס שְׁלוֹ; וּכְפִי הַנְּשָׁמַע מִפִּיו הַקְּדוּשׁ, שְׁהִיָּה בְּעַנֵּן
 מַעֲשֵׂה זֶה, שְׁהִיָּה לוֹ עִם הַיִּשְׁמַעְאֵל, סְכָנָה גְּדוֹלָה, וּכְמִדְּמָה, שְׁנִשְׁמַע
 מִפִּיו הַקְּדוּשׁ שְׂאֲמַר, שְׁזִיָּה הַיִּשְׁמַעְאֵל הָיָה הַסְּמִךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ, וּבְרוּךְ
 הַשֵּׁם, שְׁנִצֵּל מִמֶּנּוּ בְּשָׁלוֹם בְּחֲסִדֵי הַשֵּׁם:

וּבַחֲלֵה־הַמוֹעֵד־סְכוּפֹת הִלְכוּ כָּל הָעוֹלָם, וְגַם רַבְּנֵינוּ הִלְךְ עִמָּהֶם, לְמַעַרְהָ שֶׁל אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא, וְשֵׁם עָשׂוּ כָּל הָעוֹלָם שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וְרִקּוּדִין וּמְחֹלוֹת, וְהוּא לֹא הָיָה שְׂמִיחַ כְּלָל, רַק יָשָׁב שֵׁם בְּהִכְנָעָה גְדוֹלָה וּבִלְבַב נִשְׁפָּר. וְשָׂאֵל הַרְבֵּי רַבֵּי זְאֵב הַנַּ"ל אֶת הָאִישׁ שְׁהָיָה עִמּוֹ: מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, שֶׁהוּא בְּעֶצְבוֹת מִן רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה עַד עַתָּה? ה' יוֹדֵעַ אִם טוֹב הַדְּבָר! וְגַם בְּשִׂמְחַת־תּוֹרָה עָשׂוּ הַקְּפוֹת בְּרִקּוּדִין וְשִׂמְחָה, כַּנְּהוּג, בְּפָרֹט שְׁהָיוּ שֵׁם אַנְשִׁים חֲסִידִים. וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הָיָה גַם־כֵּן בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת שׁוּם הַקְּפָה, רַק יָשָׁב שֵׁם בְּהִכְנָעָה וּבְכַפִּיפַת־רֵאשׁ (כַּאֲשֶׁר דִּרְכוּ הָיָה כֵּן עַל־פִּי הַרְבֵּי קִדְּם שְׁזֻכָּה לְפַעַל מַה שְׁהָיָה רוֹצֵה, בְּכָל יַעַת וּבְכָל שְׁעָה שְׁהָיָה לוֹ יָב נִשְׁפָּר מְאֹד, בְּכָל פַּעַם וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יִבְאֵר לְקַמֵּן (ז)).

וְאַחֲרַי שְׂמִיחַת־תּוֹרָה אָמַר לְהָאִישׁ שְׁהָיָה עִמּוֹ: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, פְּעַלְתִּי מַה שְׁרָצִיתִי עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וְנָכוֹן, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה בְּדַעַתִּי לְהַתְמַהֵמָה כָּאֵן מִחֲמַת חֲבוּב אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁיו בְּרָצוֹנִי לְנִהְגַּנְּסִיעוֹת לְבַתִּינוּ לְחוּץ־לְאֶרֶץ, עַל־כֵּן לָךְ וְשִׁכְרַי הַסְּפִינָה לְסַטְנֵפוֹל; וְלֹא אָבָה הָאִישׁ שְׁהָיָה עִמּוֹ לְשִׁמְעַי אֱלֹהֵי, וּמֵאֵן לְנִסֵּעַ לְבֵיתוֹ, כִּי אָמַר, שְׁרָצוֹנִי לְהִיּוֹת בְּטַבְּרִיָּה וְכוּ'. וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה: מֵאַחֲרַי שְׂאִתָּה מִתְאַוָּה לְהִיּוֹת בְּטַבְּרִיָּה, לָךְ וְשִׁכְרַי חֲמוּרִים לְשֵׁם, כִּי דִרְכוּ הָיָה לְבָלִי לְהַתְעַקֵּשׁ הַרְבֵּה עַל שׁוּם דְּבָר וְכוּ'. וְשִׁכְרַי חֲמוּרִים, וְהִלְכוּ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ טַבְּרִיָּה, וּבָאוּ לְשֵׁם לְעַת עָרְב; וְכָל הַלֵּילָה הִלְכוּ אַנְשֵׁי

(ז) ע"י לקמן סימן לג.

טְבִירָה לְקַבֵּל פְּנֵיו; זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא, וְהִרְבֵּה הִלְבִּישׁוּ עֲצָמָם
 בְּבִגְדֵי־שַׁבַּת לְכְבוֹדוֹ, וְלֹא הָיָה יָשֵׁן כָּל הַלַּיְלָה מִחַמַּת זֶה. וּבַתְּחִלָּה
 נִתְאַכְסֵן בְּבֵית שְׂאֵר־פְּשָׁרוֹ, נִין וְנֶכֶד שֶׁל הָרַב הַקְדוּשׁ, מוֹרְנוּ הָרַב
 נֶחֱמָן מֵהַרְיֵדֶעֶנְקָא, וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה, אֵךְ רַבִּים אָמְרוּ, שְׁצַר־יָכִין לְרֵאוֹת
 בְּשִׁבְלֵי בֵּית גָּדוֹל, שְׁיִהְיֶה לוֹ הֶרְחַבַת הַדַּעַת, וּמִיד הַסְּפִימוֹ שְׁיִתְאַכְסֵן
 בְּבֵית הָרַבְנֵי הַמְּפָרָסִים, הַוְתִּיק וְהַחֲסִיד, מוֹרְנוּ הָרַב צְבִי הַרְקָעֵר, וְנִכְנָס
 לְשָׁם:

וְשַׁלַּח אֵלָיו הָרַב הַקְדוּשׁ הַמְּפָרָסִים, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם קְלִיסְקֵר (ח),
 וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה: בְּאֲשֶׁר שָׂיוֹם הִקְזָה הוּא אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן הוּא
 מִן הַנִּמְנָע שְׂיִלַךְ אֶצְלוֹ לְתֵן לוֹ שְׁלוֹם. וְהִשִּׁיב רַבְנֵינוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה,
 שְׁבִלָא זֶה הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִילַךְ אֵלָיו. וּמִיד הִלַּךְ לְהַצְדִּיק הַנִּ"ל, וְקַבְּלוֹ
 בְּכְבוֹד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד וּבְאַהֲבָה יִתְרָה וּבְחַפְזָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד.
 וְגַדֵּל הָאֲהָבָה וְהַחֲבוּב, שְׁהָיָה לְהָרַב הַקְדוּשׁ, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּ"ל,
 עִם כְּבוֹד רַבְנֵינוּ הַקְדוּשׁ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה, אִי אֶפְשָׁר לְבַאֵר וּלְסַפֵּר. וְשַׁחַר
 פְּנֵיו שְׁיִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ, וְהִשִּׁיב רַבְנֵינוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה, שְׁזֵה אִי אֶפְשָׁר,
 שְׁיַעֲמֹד בְּקַבִּיעוֹת אֶצְלוֹ, אֵךְ עַל שַׁבַּת אַחַת יִהְיֶה אֶצְלוֹ. וּבִיּוֹם מִחָר
 שַׁלַּח בְּשִׁבְלֵיו, וְקַבְּלוֹ עַל שַׁבַּת הָרֵאשׁוֹן, פְּרִשְׁתָּ נַח, וּבְלֵיל־שַׁבַּת כְּפָף
 רַבְנֵינוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה אֵת רֵאשׁוֹ, שְׁיִבְרַךְ אוֹתוֹ, וְקַפֵּן אַרְבַּע אַמּוֹת מִמֶּנּוּ
 לְאַחֲזָרְיוֹ בְּרַעְדָה גְּדוֹלָה, וְדַבֵּר בְּהַתְּלַהּבוֹת גְּדוֹל, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר
 לְהִבִּין מֵה שְׁאָמַר, אֵךְ בְּסוֹף דְּבָרָיו שָׁמְעוּ שְׁאָמַר: אֵיךְ אָנוּ מְתַבְּיָשִׁים
 בְּפָנֵי זֶרַע הַבַּעַל־שָׁם־טוֹב וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה. וְלֹא רָצָה לְבְרַךְ אוֹתוֹ, אֵךְ
 אֵת הָאִישׁ, שְׁהָיָה עִם רַבְנֵינוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה, בְּרַךְ מִיד כְּשֶׁכְּפָף רֵאשׁוֹ.

(ח) תלמידו המובהק של ר' מנחם מנדל מויטפסק.

וְהָיָה שֵׁם בְּשַׁעַת הַסְּעָדָה שְׂמֻחָה גְדוֹלָה, וּבִקְשׁ הַצְּדִיק הַנִּ"ל אֶת רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרָכָה, שְׂיֵאמַר תּוֹרָה, וְלֹא רָצָה בְּשׁוֹם אַפְּנוּ. וְאָמַר הַצְּדִיק הַנִּ"ל בְּעֶצְמוֹ תּוֹרָה; וְכֵן הָיָה בַּסְּעָדָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית. וְאָמִירַת הַתּוֹרָה שֶׁל הַצְּדִיק, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּ"ל, הָיָה בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל וּבְצַעֲקָה גְדוֹלָה, וְלֹא נִשְׁמַע שׁוֹם דְּבוּר, רַק לְבִסּוֹף סִיּוֹם: כִּי הוּא עֶקֶר עֲבוֹדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ. וְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרָכָה הָיָה מְשַׁבַּח וּמְפָאֵר הַתּוֹרָה שְׁלוֹ בְּלִי עֵרָה, כְּמַעַט שְׂאִין דְּגִמְתּוֹ. גַּם אֲנֹכִי שְׂמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׂאֵמַר, שִׁשְׁלֵמוֹת הָיָה רַק לְהַצְּדִיק, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּ"ל. וְאָמַר לִי: הֲלֹא רָאִיתִי בְּפֹה צְדִיקִים, אֲבָל שְׁלֵמוֹת הוּא רַק אֶצֶל הַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ הַנִּ"ל:

יט

וְאַחַר שַׁבַּת, בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, בָּא הַצְּדִיק, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּ"ל, אֶל רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרָכָה לְאַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וְדִבְרוּ בִּיחּוּד שְׁנִיָּהֶם. וְאַחַר יוֹם אֶחָד יוֹמִים נָפַל רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרָכָה עַל עֶרְשֵׁדֵיּוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְשָׁלַח עַל פְּדִיוֹן לְהַצְּדִיק הַנִּ"ל, וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם הָיָה הוֹלֵךְ הָרַב, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּ"ל, לְבַקְרוֹ:

אַחֲרֵי-כֵן הָיָה שֵׁם הַמַּעֲשָׂה הַמְּפָרָסִם שֶׁל הַמְּסוֹר, שֶׁהָיָה שֵׁם. וְהַמְּסוֹר הָיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי חוּץ-לָאָרֶץ שָׁבְאוּ לְשֵׁם, וְנַעֲשָׂה מְסוֹר אֶצֶל הַפְּעֻשָׁא (ט), וַעֲשָׂה רְעוֹת גְּדוֹלוֹת לְאַנְשֵׁי טְבַרְיָה, וְתַפֵּס אֶת גְּדוּלֵי הָעִיר בְּשַׁבְיָה, וְתַפֵּס אוֹתָם בְּבוֹר תְּשַׁעָה שָׁבוּעוֹת,

וְאַחֲר־כֵּן נִסְעוּ אֲנָשֵׁי "פְּרַעַנְקֵעֵן" (י) אֶל הַפְּעֻשָׁא, וְנָתְנוּ לוֹ הוֹן רַב, וּפְטָר אֹתָם. וְהִלְכוּ וְתַפְסוּ אֶת הַמָּסוֹר, וְרָצוּ לַחֲנֹק אֹתוֹ, וְעָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ כֶּבֶד גִּגּוּעַ וּמֵת, וְאַחֲר־כֵּן נִתְעוֹרַר וְהִלֵּךְ וּמָסַר אֹתָם, עַד שֶׁנָּתַן לוֹ הַפְּעֻשָׁא רְשׁוּת, שִׁיעֵשָׂה עִם כָּל הָעִיר כְּרָצוֹנוֹ, וְעָשָׂה אֹתוֹ לְפִקִּיד, וּבָא אֶל הָעִיר בְּכָבוֹד גָּדוֹל עִם אֲנָשֵׁי-חֵיל יִשְׁמַעְאֵלִים בְּגִדְלָה וּכְבוֹד, וְאִזּוֹ, תִּקְרָף וּמִיד בְּרַחוּ כָּל הָעִיר, וְלֹא נִשְׁאַר כִּי-אִם נָשִׁים וְטָף, וְהָיָה בְּכִיּוֹת גְּדוּלוֹת בְּכָל הָעִיר, וְהָיְתָה צְעָקָה גְּדוּלָה וּבְכִיּוֹת רַבּוֹת בְּכָל בֵּית וּבֵית.

וְגַם רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה רָצָה לְבָרַח, אֲךָ לֹא יָכַל מִחֲמַת חֲלָשְׁתּוֹ, וּכְבָר הִתְחִיל לְצֵאת מִן הָעִיר, אֲךָ חָזַר אַחֲר־כֵּן. וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, כִּי עַל-יְדֵי רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה חָזְרוּ בָּלָם לְתוֹךְ הָעִיר, כִּי הַמָּסוֹר הִכְנִיעַ עֲצָמוֹ מְאֹד תַּחַת רַגְלֵי רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, וְהִלֵּךְ רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה וְהִכְנִיעַ עֲצָמוֹ מְאֹד תַּחְתּוֹ. וְעַנֵּן הַהִנְהָגָה, שֶׁנֶּהֱגַה עִם הַמָּסוֹר הַנַּ"ל, תִּקְצַר הַיְרִיעָה לְסִפְרָה, כִּי נֶהֱגַ עִמּוֹ בְּחֻכְמָה נִפְלְאוֹת, עַד שֶׁהַמָּסוֹר נִתְפַּטַּל נִגְדּוֹ, וְצִוָּה לְהֵאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, שִׁיעֵשָׂה כְּרוֹז, שִׁיחֲזְרוּ כָּל הַבוֹרְחִים, וְחָזְרוּ בָּלָם עַל-יְדֵי זֶה לְתוֹךְ הָעִיר.

וְרַבֵּנוּ דִּבֵּר עִמּוֹ בְּחֻכְמָה וְאָמַר לוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר וַיִּפֶּה לְפִקִּיד, שִׁיתְפַּלֵּל עַל צָרַת יִשְׂרָאֵל וְשִׁיְהִיָּה חָסִיד וְעַנּוּ, כִּי הַמָּסוֹר הַנַּ"ל הָיָה צְבוּעַ, וְדָמָה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא חָסִיד, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה עַנֵּינִי חֲסִידוֹת, וְהוּא זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה עָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאֵל יָדַע, עַד

שְׁנַדְמָה לְהַמְסוֹר כְּאֵלוֹ הוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה מְחֻזֵק אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לְחֶסֶד,
וְדַבֵּר עִמּוֹ בְּחִכְמָה וְעִרְמָה, וְדַבֵּר עַל לְבוֹ, שִׁירְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ לֹמֵר
תְּהִלִּים, עַד שֶׁאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה: בְּזֹאת אִדַּע, שְׂאִין בְּךָ
גְּאוֹת, אִם תּוֹכַל לֹמֵר תְּהִלִּים בְּבֵיתִי לְפָנַי בְּנֵי־הַנְּעוּרִים בְּבִכְיָה גְּדוּלָה.
וְכֵן הָיָה, וְהִתְחִיל מִיַּד לֹמֵר תְּהִלִּים בְּבִכְיָה גְּדוּלָה, וְדַמְעָתוֹ עַל לְחָיו.

וְאַחֲר־כֵּן גָּפַל הַמְסוֹר לְחֻלְשָׁה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיוּ שׁוֹמְרִים עַל כָּל
הַשְּׁעָרִים לְשָׁמֵר אִם יָבוֹאוּ מְשֻׁלְּחִים, כִּי זֶה הָיָה מְסִירָתוֹ,
שֶׁאָמַר שָׁבָא הוּן רַב מְכָאן לְהַתָּם, אֵךְ ה' הָיָה בְּעוֹרָם, וְהַעֲלִימוֹ
הַדְּבָר מֵהַמְסוֹר הַנִּ"ל, וְשָׁלְחוּ אֶת הָאִישׁ, שֶׁהָיָה עִם רַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ
לְבִרְכָה, לְחִיפָה, וְקִבֵּל הוּא אֶת הַמְּעוֹת מֵהַמְּשֻׁלְּחִים, וְהוֹלִיכֶם לְטַבְּרִיָּה,
וּנְתָנֶם לְרַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְהוּא נָתַן לָהֶם, וְחֻלְקוֹ. וְכַאֲשֶׁר עָמַד
הַמְסוֹר מִחֻלְשָׁתוֹ, הִתְפָּאֵר אֶת עֲצֻמוֹ, שִׁיעֲשֶׂה לָהֶם עוֹד רְעוֹת, וְהָיָה
סוּפוֹ — שֶׁנֶּפֶל עוֹד הַפַּעַם לְחֻלְשָׁה וְמַת. וְהָיָה לְרַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה
שֶׁמָּחָה גְּדוּלָה עַל שְׁנַתְּגַלְגַּל עַל־יָדוֹ זְכוּת כְּזֶה, כִּי עַל־יָדוֹ חָזְרוּ כָּל־
לְתוֹךְ הָעִיר, וּבְחִזִּירָתָם לְשֵׁם שְׁמָחוֹ עִמּוֹ כָּל־מִיָּד:

וְהַלֵּךְ רַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שָׁם עַל קֶבֶר זְקֵנוֹ, רַבִּי נַחֲמָן זְכוּרוֹנוֹ
לְבִרְכָה, וְגַם שָׁכְרוּ חֲמוּזִים וְנָסְעוּ עַל כָּל הַמְּעָרוֹת, וּכְבוֹאִם
לְמַעַרְת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, אֲזַי בְּנֵי־הַנְּעוּרִים עָסְקוּ בַתְּפִלָּה וּבְלַמּוּד
"זֵה־ר", כַּאֲשֶׁר פָּקַד עֲלֵיהֶם הוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וּמִמֶּנּוּ לֹא רָאוּ שׁוֹם
דְּבָר, רַק הָיָה שְׁמַח עַד מְאֹד, וּבְכָל עֵת בָּא אֶצֶל הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ
וְאָמַר לוֹ: אֲשֶׁרִיךְ וְכו'. וּבְלִילָה הַלֵּךְ מִחֶדֶר לְחֶדֶר וְהִזְהִיר אוֹתָם לֹמֵר
"זֵה־ר" וְכו' וְכוּיֹצֵא, וְהוּא בְּעֲצֻמוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם, רַק הָיָה הוֹלֵךְ וּמְגַנֵּן

בְּעֲצֻמוֹ, וְהָיָה בְּשִׁמְחָה גְּדוֹלָה עַד אֹר הַיּוֹם; וּכְשֶׁהָאִיר הַיּוֹם, עָמַד
בְּטָלִית וּתְפִלִּין וְהִתְפַּלֵּל כְּמָה שְׁעוֹת.

וּמִשֵּׁם נִסַּע עִמָּהֶם לְמַעַרְת הַלַּל, וְשֵׁם אָמַר גַּם הוּא קִפִּיטָל לֵג
וְ-לֵד, וְשֵׁם גַּם-כֵּן הָיָה בְּשִׁמְחָה גְּדוֹלָה. וּמִשֵּׁם הִלְכוּ לְקַבֵּר
שְׁמַאי, שָׁם נָפַל עָלָיו עֲצָבוֹת, וְאָמַר, שְׁתַּמְיָה גְּדוֹלָה אֲצִלוּ זֹאת,
וְאַחֲרֵיכֶן אָמַר, שֵׁישׁ תֵּרוּץ עַל זֶה, וְלֹא גָלָה הַתֵּרוּץ.

וּמִשֵּׁם נִסְעוּ לְשָׂאֵר מְעָרוֹת, וּבְכוּאָם לָהֵר הַגְּדוֹל, שֵׁישׁ שָׁם עַל
רֹאשׁ הָהָר מְעָרַת הַתַּנָּא רַבִּי פְּרוֹסְפַּדְאִי, וְלֹא הָיָה בְּאִפְשָׁרִי
לֵילֵךְ עִם הַחֲמוֹר לְשָׁם, וְקַפֵּץ מֵעַל הַחֲמוֹר, וְהִלֵּךְ הוּא בְּעֲצֻמוֹ עִם
הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, וְהִלֵּךְ כְּמַעֲט עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו, עַד בּוֹאוֹ לְמַעְרָה
זוֹ, וְשֵׁם נִשְׁתַּתְּהָה קֶצֶת, וְחִזְרוּ מִשֵּׁם לְמַעְרָה אַחֲרֵת. וְהָיוּ עַל מְעָרָה
שֶׁל יְנוּקָא אַחַד, וּבְאוֹתָהּ הַמְּעָרָה הָיוּ הַכֹּל יִרְאִים לְכֹנֶם, כִּי אָמְרוּ,
שֶׁנֶּחֱשׁ כְּרוּךְ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה; גַּם אֵילָן גְּדוֹל הָיָה עַל הַמְּעָרָה
הַזֹּאת, וְרַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ הָיָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם, וְלֹא הָיָה שָׁם
נֶחֱשׁ כְּלָל, וּמֵאִזּוֹ וְהִלָּאָה הַתְּחִילוֹ כֻּלָּם לֵילֵךְ בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה, וְאַחֲרֵיכֶן
הִלְכוּ עַל שְׂאֵר מְעָרוֹת, עַד שֶׁחִזְרוּ לְטַבְּרִיָּה, וְאִזּוֹ צִוָּה רַבְּנֵנוּ לְהָאִישׁ
שֶׁהָיָה עִמּוֹ, שֵׁישֵׁע לְחִיפָה לְשֹׁכֵר סְפִינָה לְחוּץ-לְאָרֶץ:

וּבְבוֹאוֹ לְשָׁם לְשֹׁכֵר, בְּתוֹךְ כֶּךָ בָּא סְפִינָה עִם הָרַב הַגָּאוֹן, הַחֲסִיד
הַמְּפָרְסֵם דְּקַהֲלַת שְׁפִיטוּבְקַע, וְגַם שֵׁד"ר, וְאִזּוֹ הָיְתָה הַמְּעָשָׂה,
שֶׁהָיוּ יִרְאִים לְקַבֵּל בְּעֲצָמָם הַמְּעוֹת מִחֲמַת הַמְּסוֹר הַנְּזָכֵר לְעֵיל, וְהַכְּרָחוּ
לְמִסֵּר הַמְּעוֹת הַכֹּל לְיַד הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבְּנֵנוּ וְכוּ', כְּנִזְכָּר לְעֵיל;
אִזּוֹ הַכְּרַח הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְחִזּוֹר לְטַבְּרִיָּה עִם הַמְּעוֹת, וּבְבוֹאוֹ לְטַבְּרִיָּה

אָמַר רַבֵּנוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה: מִן הַסֶּתֶם רְצוֹן הַשָּׁם, שְׁנֵהִיָּה בְּאַרְיֵי־יִשְׂרָאֵל
 עוֹד אֵיזָה זְמַן. וְאָמַר רַבֵּנוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה, שִׁישְׁכְּרוּ לוֹ חַמּוּדִים לִילָךְ
 לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ, וּבְשִׁשְׁמַע זֹאת הַצְּדִיק הַקְּלִיֶּסֶקֶר, בְּקֶשׁ מֵאֲתוֹ
 שְׁלֵא יֵלֶךְ. וּכְאֲשֶׁר בָּא הַצְּדִיק הַשְּׁפִיטוּבְקַעַר לְמַטְבְּרִיָּה, עָשָׂה סְעֻדָּה
 גְּדוֹלָה בְּלֵילָה עֶבֶר רַבֵּנוּ וְזָכְרוּנוּ לְבִרְכָה, וַחֲבַב אוֹתוֹ מְאֹד, וְדִבְרוּ
 בְּיַחֲוֹד, וְלֹא שָׁמַע שׁוֹם אָדָם מֵה שֶׁדִּבְרוּ יַחַד; וְעָשָׂה רַבֵּנוּ וְזָכְרוּנוּ
 לְבִרְכָה שְׁלוֹם בֵּין הָרַב הַקְּדוֹשׁ דְּשְׁפִיטוּבְקַעַקַע וּבֵין הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַקְּלִיֶּסֶקֶר:

וְאַחֵר זְמַן קָצֵר גָּפַל שָׁם דָּבָר בְּעִיר, וְהִכְרַח לְבָרַח מֵאַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ
 לְאַכְסֵנְיָא אַחֲרַת, וְאַחֲר־כֵּן גָּפַל שָׁם הַדְּבָר גַּם־כֵּן, וְהִכְרַח
 לְבָרַח מִמַּטְבְּרִיָּה. וּבְרִיחַתוֹ מִמַּטְבְּרִיָּה בְּעֵת הַדְּבָר, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הָיָה
 בְּסַפְנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי הַשַּׁעַר שֶׁל הַחוּמָה הָיָה סָגוּר, וְהָיָה מְכַרְח
 לְבָרַח דְּרָךְ הַמְּעָרָה, עַד שֶׁבָּא אֶל הַחוּמָה אֶצֶל שְׁפַת כְּנַרְת, וְרָצָה
 לְעֵלוֹת עַל הַחוּמָה וְלִירֵד מִשָּׁם בְּדִי לְצֵאת עַל־יְדֵי זֶה מִן הָעִיר. וַיְהִי
 בְּאֲשֶׁר עָלָה עַל הַחוּמָה וְעָבַר וּבָא עַל צֵד הַשְּׁנֵי כְּלָפֵי חוּץ, הִסְתַּכַּל
 — וְהִנֵּה הַיָּם תַּחְתָּיו, וְהוּא הָיָה תָלוּי וְעוֹמֵד עַל יְדָיו וְעַל רַגְלָיו
 עַל הַחוּמָה לְמַעְלָה, וְתַחְתָּיו הָיָה הַיָּם, וְנִשָּׂא לְבוֹ לְהַשָּׁם יַתְפָּרֵד,
 וְהִצִּילוּ בְּרַחֲמָיו, וַיֵּצֵא מִשָּׁם בְּשְׁלוֹם, עַד שֶׁבָּא לְעִיר הַקְּדוֹשָׁה צְפַת,
 וַיֵּשְׁבוּ שָׁם יָמִים אַחֲדִים, עַד שֶׁשָּׁמַע, שֶׁהִצְרַפְת יְבוֹא בְּקָרוֹב לְעַכּוֹ:

ב

וּבְשִׁשְׁמַע זֹאת, שָׁלַח שְׁלִיחַ לְעַכּוֹ לְשֹׁכְרֵי הַסְּפִינָה מֵרְגָאוֹ (כ), שֶׁהִיא

(כ) כִּינוּי לַמְּדִינָה שֶׁהִיא בְּשְׁלוֹם עִם כָּל הָאוֹמוֹת.

בְּשָׁלוֹם עִם כָּל הָאֲמוֹת, הֵינּוּ כִּי יֵשׁ מְדִינַת רְגָאוּ, וַיֵּשׁ לָהֶם שָׁלוֹם
 עִם כָּל הַמְּלָכִים, וּכְשֵׁאוֹתָהּ הַסְּפִינָה מוֹצִיָּאָה דְגָל שְׁלָה, אַזֵּי אֵין
 לוֹקְחִין לְתוֹךְ הַפְּלָעוֹן (ל), כִּי דְרָךְ הַסְּפִינּוֹת שֶׁל מְלַחְמָה, שְׁחוֹמְפִין עַל
 הַיָּם סְפִינָה עִם הָאֲנָשִׁים שָׁבָה לְתוֹךְ הַפְּלָעוֹן, דִּהֵינּוּ בְּשִׁבְיָה, אֲבָל
 בְּשֶׁהַסְּפִינָה הַנַּ"ל מְדִינַת רְגָאוּ מוֹצִיָּאָה דְגָל שְׁלָה, אַזֵּי אֵין לוֹקְחִין
 מֵהֶם לְתוֹךְ הַפְּלָעוֹן; וְכֵן הָיָה, שְׁשֹׁכְרוּ לוֹ סְפִינָה כְּזוֹ.

וּכְשִׁשְׁמַע הָרַב הַצַּדִּיק, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנַּ"ל, שְׁרַבְנוּ זְכוּרֵנוּ
 לְבָרְכָה רוּצָה לְנַהֵג נְסִיעוֹת לְבֵיתוֹ, שְׁלַח שְׁלִיחַ מִיַּחַד
 אֵלָיו עִם אַגְרָתוֹ וְגַם אַגְרַת הַכּוֹלָלוֹת, וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה זְרוּ אֵת
 עֲצָמוֹ מְאֹד, וְלֹא רָצָה לְהִמָּתִין עַל אַגְרַת שֶׁל הָרַב הַנָּאוֹן דְקַהֲלַת
 שְׁפִיטוּבָקָע, וַיֵּצֵא מִשָּׁם בְּעֶרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פְּרֻשַׁת זְכוּר, וְהִלְכוּ כָּל הַלַּיְלָה
 עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת קֹדֶם קְבֻלַּת שַׁבַּת; אַז כָּאוּ לְסִפְרָ שֶׁל עֵבֹ, וְשִׁלְחוּ
 הַטְּלָמְטָשׁ (מ), שְׁיַקַּח אוֹתָם עַל הַסְּפִינָה, וּכְאִי וְהִשִּׁיב, שְׁאֵי אֶפְשָׁר
 בְּשׁוּם אַפֵּן לְקַח אוֹתָם, מִחַמַּת שְׁכָבֵר הַסְּפִינָה מְלֵאָה מִהָאֲנָשִׁים,
 שְׁנִכְנְסוּ לְשָׁם יוֹתֵר מְדִי, וְהִכְרַחוּ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה עִם הָאִישׁ שְׁהָיָה
 עִמּוֹ לְכַנֵּם לְתוֹךְ הָעִיר עֵבֹ לְשַׁבַּת שָׁם פְּרֻשַׁת זְכוּר.

וְהִלְכוּ לְהַגְבִּיר, שְׁהָיָה לָהֶם אַגְרַת אֵלָיו מִהָרַב הַקְּלִיֶּסְקֵר הַנַּ"ל,
 וְנִתְאַרְחוּ אֶצְלוֹ, וְשָׁם נִפְּל עֲלֵיהֶם פַּחַד גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד
 מִחַמַּת שְׁהָיָה שָׁם בְּעֶרְךְ חֲמֻשֵׁה־עֶשֶׂר אֶלֶף אֲנָשֵׁי־חֵיל יִשְׁמַעֲאֵלִים וַיּוֹתֵר
 עִם כָּל הַשְּׂיָדָה לָהֶם לְתַכְסִּיִּם מְלַחְמָה, וְסִגְרוּ הַדְּלַת שֶׁל חוֹמַת הָעִיר.

(ל) בשביה. (מ) סוכן נסיעות.

וּבְשֶׁבֶת בִּפְקֹד, בַּעַת הַתְּפִלָּה, בָּא הַטְּלַמְטָשׁ וְאָמַר, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 לְמַצֵּא עוֹד שׁוֹם סְפִינָה רְגִיעָה, רַק סְפִינּוֹת סוֹחְרִים
 יִשְׁמְעֵאלִים, שְׁהוֹלְכִים לְסַטְנָבּוֹל עִם סְחוּרָה, וְאַף-עַל-פִּי שְׁעִמָּהֶם יֵשׁ
 פֶּחַד לִילָךְ מִסְכַּנַּת אַנְשֵׁי-חֵיל, שְׁהָיוּ מְצוּיִים אֲזַי עַל הַיָּם, שְׁלֹקְחִין
 לְתוֹךְ הַפְּלָעוֹן, דִּהְיִינוּ לְשִׁבְיָה, אַף-עַל-פִּי-כֵן טוֹב יוֹתֵר לְפָנֶם בְּסַכָּנָה זֹאת
 מִלְּהִיזוֹת כָּאֵן, כִּי בָּאָה הַפְּקֻדָּה, שְׁאַחַר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים תִּהְיֶה
 הַמְּלַחְמָה, וּמִן הַסֵּתֶם יִהְיֶה הַרְבֵּה בְּעִיר הַזֹּאת, וּמָה לָּכֶם לַצָּרָה
 הַזֹּאת, עַל-כֵּן יִתִּיר לִי מַעַלְת־כְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ לִילָךְ לְשֹׁכֵר סְפִינָה עֲבוּרְכֶם
 בְּשַׁבָּת, כִּי פְקוּח־נַפְשׁ דּוֹחָה שַׁבָּת. וְכֵן הָיָה, וְהָלַךְ הַטְּלַמְטָשׁ וְשֹׁכֵר
 סְפִינָה עֲבוּרִם, וְנָתַן אֲדָרוּף (ג) אֶחָד דִּינָר זָהָב.

וּבְתוֹךְ כֵּךְ בָּאוּ עוֹד הַרְבֵּה סְפִינּוֹת עִם אַנְשֵׁי-חֵיל מִעֲנַגְלָנְד (ס)
 גַּם-כֵּן לְעַבּוֹ, וּנְתַרְבָּה שָׁם עוֹד הַפֶּחַד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהָיָה
 דִּחַק גָּדוֹל בְּעִיר, כִּי הָיָה הַמָּקוֹם צָר לָהֶם לְהַכִּיל רַבּוּי אוֹכְלוּסִין
 כָּל-כָּף, וְהָיָה פֶּחַד גָּדוֹל שָׁם בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת (וְכָל בְּנֵי-הַבַּיִת, שְׁעָמַד
 שָׁם רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, בְּלֵם פֶּרְשׁוֹ כִּפְיָהֶם), אֲךֵן אַף-עַל-פִּי-כֵן הָיָה
 לָהֶם, לְרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וּלְהָאִישׁ שְׁהָיָה עִמּוֹ, קִצָּת נְחֻמָּה מֵהַ
 שְׁכָבֵר שְׁכָרוֹ סְפִינָה בְּשִׁבְלֵם. גַּם הָיָה לָהֶם צֶעַר, מֵהַ שְׁלֵא הִכִּינוּ
 לְעִצְמָם כָּלֵל שׁוֹם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה לְקַח עַל הַסְּפִינָה, כִּי כִּפְתָאֵם הָיָה
 הַדָּבָר כִּנְ"ל, וְזָכְרוּ אֶת עִצְמָם, שְׁבִכְנִיסָתָם עַל הַסְּפִינָה מִחוּץ-לְאֶרֶץ
 לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הָיָה לָהֶם עַל הַסְּפִינָה כָּל טוֹב עַל אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה
 חֲדָשִׁים, בְּמִנְהַג הוֹלְכֵי הַיָּם, וְעַכְשָׁיו לֹא הָיָה לָהֶם כָּלוּם:

(ג) דמי קדימה. (ס) מאנגליה.

בַּבֶּקֶר בַּיּוֹם רֵאשׁוֹן שָׁלַח רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, שִׁילַךְ עִם הַטְּלֻמָּטָשׁ לְקִנּוֹת צִידָה לְקַח עַל הַסְּפִינָה, בְּנֵהוּג, וְלֹא מָצָא לְקִנּוֹת עַל הַשּׁוּק, וְחָזַר לְאַכְסֵנְיָא, וְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה עִמָּד אִזּוּ מְעַטְפָּה בְּטִלְיָת וּתְפִלִּין, וְלֹא דִבֵּר אִתּוּ מְאוּמָה; וְהָאִישׁ הַנַּ"ל נָפַל וְנִרְדָּם מִגְּדֹל הַצֶּעַר וְהָאִימָה, וְרַבְּנוּ לֹא יָדַע שֶׁהוּא בְּבֵית. בְּתוֹךְ כֶּךָ נַעֲשֶׂה הַרְעַשׁ הַגָּדוֹל שָׁם, בִּי בָּא הַפְּקֻדָה מִהַפְּעָשָׂא, שֶׁהוּא נוֹתֵן אַרְבָּא רַק שְׁתֵּי שָׁעוֹת; מִי שְׂאִינוּ יוֹדַע תַּכְסִּיּוֹסֵי מְלַחְמָה, יִרְאֶה לְבָרַח עַל הַיָּם, כִּי אֵין שׁוֹם שְׁעַר פְּתוּחַ לְצֵאת מִן הָעִיר, כִּי־אִם דְּרֹךְ הַיָּם, וּמִי שִׁימָצָא תוֹךְ הָעִיר אַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת, יִשְׁחַטוּ אוֹתוֹ שָׁם, כִּי הִישְׁמַעְאֲלִים שָׁל הָעִיר הָיוּ רוֹצִים לַעֲשׂוֹת הַרְחָבָה בְּתוֹךְ הָעִיר, שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם דִּחַק כָּל־כָּךְ מֵאֲנָשִׁים הַרְבֵּה, עַל־כֵּן רָצוּ לְשַׁחֵט אֶת הַנִּמְצָאִים שָׁם, לְפָנּוֹת לָהֶם מְקוֹם, שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם דִּחַק כָּל־כָּךְ. וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וְצַעֲקָה גְדוֹלָה בְּעִיר וּפְחַד וְאִימָה גְדוֹלָה מְאֹד, וּבְשַׁעַת הַרְעַשׁ הַגָּדוֹל בָּרַח רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה מִשָּׁם עַל הַיָּם, וְלֹא הִסְתַּכַּל כָּלֵל עַל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ, וְהוּא הָיָה נִרְדָּם כַּנַּ"ל. אַחֲר־כֶּךָ הִתְעוֹרַר הָאִישׁ הַנַּ"ל, וְרָאָה שֶׁרַבְּנוּ אֵינוּ בְּבֵית, וְהִמְתִּין עַד בּוֹשׁ, וְאַחֲר־כֶּךָ הִלֵּךְ לְחָצֵר, וְרָאָה וְשָׁמַע, שְׂאֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָרַף צוֹעֲקִים וּבּוֹכִים בְּמִרְיוֹת גְּדוֹל מְאֹד, וַתַּעַל שׁוֹעַת הָעִיר הַשָּׁמַיִם. וְהַגְּבִירָה שָׁל הַבֵּית, כְּשֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ, אֶת הָאִישׁ שָׁל רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, בָּאת אֶצְלוֹ וְאָמְרָה לוֹ: אוֹי וְאֵבוֹי! חָם אָנִי עַל גְּעוּרֵיכֶם, שְׂאֲתֶם תִּהְיוּ נִהְרָגִים פֹּה; אֲנַחְנוּ קַבְּלָנוּ עַל־כָּל־פָּנִים טוֹבָה כָּאֵן, עַכְשָׁו אָנוּ צְרִיכִים לְקַבֵּל גַּם־כֵּן מֵהַ שְׁנַגְזוֹר עַל הַמְּקוֹם הַזֶּה, אֲבָל עֲלֵיכֶם רַחֲמָנוֹת גְּדוֹל, כִּי תֵאבְדוּ פֹה מִמִּשְׁפַּחוֹתֵיכֶם וְכוּ', וְכִי־יֵצֵא בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה. וְנָפַל עָלָיו חֲרָדָה גְדוֹלָה, עַד שְׁלֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ לְמִשְׁמַשׁ בְּאַצְבָּעוֹתָיו, וְשָׂאל אוֹתָהּ

על רַבְנוּ, וְהַשִּׁיבָה: כְּמִדָּמָה לִי, שֶׁהוּא בָּרַח עַל הַיָּם; וְהוּא, כְּשִׁשְׁמַע
זֹאת, רָצוֹנוּ הָיָה לְקַח הַתְּבָה עִם הַמְּעוֹת וְהַחֲפָצִים שְׁלָהֶם, כִּי רַבְנוּ
זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה בְּרַח שֵׁם לְבָדוֹ, בְּלִי שׁוּם דָּבָר, וְלֹא יָכַל הָאִישׁ לְבָדוֹ
לְשֵׂאת אֶת הַתְּבָה. וְהוֹמִין לוֹ הַשֵּׁם אֵיזָה פְּרָנְק, וְנָתַן לוֹ הַתְּבָה עִם
הַחֲפָצִים וּבָרַח עִמוֹ לַיָּם. וּמַחֲמַת הַמְּהוּמָה הַגְּדוֹלָה, שֶׁהִיְתָה בְּעִיר,
כְּמַעַט שְׁאֶחָד תִּקַּע סְפִינוּ בַּחֲבָרוֹ; לֹא הָיָה בְּאִפְשָׁרֵי לִילֵךְ בְּעִיר, אֶךְ
בְּחִמְלַת הַשֵּׁם, הָיְתָה סָבָה מֵאֵת הַשֵּׁם, שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה עָמְדוּ
יִשְׁמַעְאֵלִים עַל גַּג הַחוּמָה וְהַכְּרִיזוּ עַל אֵיזָה בְּשׂוֹרָה טוֹבָה, וְנִתְקַבְּצוּ
אֵלֵיהֶם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, וּמַחֲמַת זֶה הָיָה לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲבֹר בְּעִיר לִילֵךְ אֶל
הַיָּם:

וְכֹאֲשֶׁר בָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל אֶל הַיָּם, רָאָה הַרְבֵּה סְפִינוֹת, וְלֹא רָאָה
אֶת רַבְנוּ שָׁם, וְהָיָה מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׁ מְאֹד בְּחַפְזוֹ אַחֵר
חַפְזוֹ, עַד שֶׁמָּצָא אֶת רַבְנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה, שִׁוֵּי־שֵׁב בְּסַפִּינָה, וְהִסְפִּינָה
מְלֵאָה מִיִּשְׁמַעְאֵלִים, וְרַבְנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה יָשָׁב בְּאִמְצַע; וּכְשֶׁנִּתְּוַעְדוּ
יַחַד, רַבְנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה עִם הָאִישׁ שְׁלוֹ הַנַּ"ל, הָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמֻחָה
גְּדוֹלָה, כִּי מִתְחַלָּה הָיָה לָהֶם צַעַר גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, מִחֲמַת שֶׁלֹּא
יָדְעוּ זֶה מִזֶּה. וְהָיוּ יוֹשְׁבִים תְּחִלָּה בְּסַפִּינָה הַקְּטָנָה, הַנִּקְרָא בְּרָקָם,
אַחֲרֵי־כֵן הָלְכוּ עִם סַפִּינָה זוֹ, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַסַּפִּינָה הַגְּדוֹלָה, הַנִּקְרָאת
אֶקְרָנָא, שֶׁהִיְתָה עוֹמֶדֶת סְמוּךְ לְחִיפָה, וְרָאוּ שֶׁהַסַּפִּינָה מְסַבֶּכֶת עִם
הוֹרְמַאטְעִים (ע), וְהָיָה לָהֶם לְפָלֵא, אֶךְ אָמְרוּ בְּלִבָּם, שֶׁמַּחֲמַת שְׁעַת
מְלַחְמָה הִיא, עַל־כֵּן גַּם הַסַּפִּינָה שֶׁל הַסּוֹחָרִים הוֹלְכֶת גַּם־כֵּן עִם
הוֹרְמַאטְעִים. וּבְאֵמֶת, סַפִּינָה זוֹ הִיְתָה סַפִּינָה שֶׁל מְלַחְמָה עִם אֲנָשֵׁי־חֵיל

וּבְלִי-זֵינִן, וּבְיַדָּי הוּא סִפְנָה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם יַחַד, בְּפָרֵט עִם אַנְשֵׁי-חֵיל יִשְׁמַעְאֵלִים, שֶׁהֵם פְּרִיא־אָדָם, וּבְפָרֵט לְפָרֵשׁ עִמָּהֶם עַל הַיָּם, וְרַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה, בְּשַׁעַת בְּרִיחָתוֹ בְּעֵצֶם הָרַעֵשׁ, לֹא בִּזְיוֹן לְכַנֵּס בַּסְּפִינָה שִׁשְׁכְּרוּ לוֹ, כִּי לֹא יָדַע הַיָּכֵן הוּא, וְנִכְנָס בְּשַׁעַת בְּהִלָּה בַּסְּפִינָה זֹו, וְלֹא יָדַע כָּלָל, שֶׁהִיא סְפִינָה שֶׁל מְלַחְמָה:

וּלְקַחוּ אוֹתָם הַיִּשְׁמַעְאֵלִים, וְהַכְּנִיסוּ אוֹתָם אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה, וְנָתַנוּ לָהֶם חֶדֶר מִיַּחַד, וְגַם נָתַנוּ לְהָאִישׁ הַזֶּה, שֶׁהָיָה עִם רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה, קְנֵה-שְׂרָפָה טְעוּנָה, וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְשָׂאֵל אוֹתָם דְּבַר, כִּי לֹא יָדְעוּ הַלְשׁוֹן, וְלֹא הָיָה לָהֶם שׁוֹם מֵאֲכָל וּמִשְׁתֵּה בַּסְּפִינָה, וְאַחַר שְׁתֵּי אֲוֵ שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת בְּלִילָה סָגְרוּ הַדֹּלֶת מִהַחֶדֶר וְשָׁכְבוּ לִישׁוֹן, וְלֹא אָכְלוּ מְאוּמָה, כִּי לֹא הָיָה לָהֶם מַה לְאָכַל כַּנֶּ"ל, וְאַחַר שָׁעָה אֲוֵ שְׁתֵּי פָתַח אֶחָד אֶת הַדֹּלֶת, וְאָמַר לָהֶם בְּלִשׁוֹן נְכָרִים שֶׁל מְדִינָתָנוּ: מָה אַתֶּם עוֹשִׂים כָּאֵן; הֲלֹא זֹאת הִיא סְפִינָה שֶׁל מְלַחְמָה, וְאַתֶּם תִּתְאַבְּדוּ פֶה חֵם וְשָׁלוֹם; הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים, שֶׁהַסְּפִינָה מְלֵאָה סָבִיב עִם הוֹרְמָאטְעִים טְעוּנִים. וְנִתְעוֹרְרוּ מִשְׁנָתָם, וְחָטְפוּ אוֹתוֹ בְּכַבְדּוֹ, וְהָיָה הַבְּגָד מְגִיּוּוּאֲנֵט (פ), אֲךָ צוֹרְתוֹ לֹא רָאוּ, וּבִקְשׁוּ אוֹתוֹ שִׁיעוֹז לָהֶם, שִׁינִיחוּ אוֹתָם לְצֵאת מִהַסְּפִינָה עַל הַסֶּפֶר שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּבֵד רָאוּ שֶׁהֵם בַּסְּפִינָה, קְרוֹבִים לְמִיתָה מִחַיִּים, כִּי רָאוּ שֶׁפָּרְחוּ הַקּוּיִלִּין (צ) סָמוּךְ לַסְּפִינָה, עַל-כֵּן אָמְרוּ: טוֹב יוֹתֵר לְשָׂאֵר בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, שִׁיְהִיוּ עֲצֻמוֹתֵיהֶם נִשְׂאָרִים שָׁם בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, כִּי רָאוּ שֶׁקִּשָּׁה לְהַמְלִט מִן הַהֲרָגָה:

וְאָמַר, שְׁמִכְרָחִים לְתַן לוֹ אֵיזָה סֶךְ טָאָלְעֶר (ק) בְּשָׁבִיל זֶה, וְאָמַר,
 שְׂיִלְךָ לְהַקְפִּיטֹן, וְהִלְךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל לְפִתּוֹחַ הַתְּבָה לְקַח
 הַטָּאָלְעֶר, וְנִתְמַהֵמָה קָצַת, וְהִלְךְ לְהַקְפִּיטֹן, וּפְשֵׁט יָדוֹ לְתַן הַמְעוֹת
 לְהַקְפִּיטֹן, כִּי סָבַר שְׂוִיָּה שְׁדַבֵּר בְּלִשׁוֹן נְכָרִים אֲלֵיהֶם, כְּכָר בְּקִשׁ
 עֲבוּרָם אֶת הַקְפִּיטֹן עֲבוּר זֶה שְׂיַנִּיחַ אוֹתָם, וְהַקְפִּיטֹן צָעַק עָלָיו צָעָקָה
 גְּדוֹלָה, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כָּלָל; וְאַחֲר־כֵּן הָיוּ מְחַפְּשִׁים אַחַר זֶה שְׁדַבֵּר
 אֲלֵיהֶם בְּלִשׁוֹן נְכָרִים, וְחִפְּשׂוּ בְּחִפּוּשׁ אַחַר חִפּוּשׁ, וְלֹא מָצְאוּ שֵׁם
 שׁוּם בֶּן-אָדָם, שְׂיִוִּכַל לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רוּסְיָא, רַק הַכֹּל — יִשְׁמַעֲאֵלִים
 וְעֲרַבִּיִּים, וְאִזּוּ נִפְלַעְלָה עֲלֵיהֶם פֶּחַד גְּדוֹל, וְאַחֲזוֹתָם רְעֵדָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁלֹּא
 הָיוּ יְכוּלִּים לָנוּחַ עַל הַמְשָׁכָב מִחֲמַת רְעִידַת הַגּוֹף מִגְּדֹל הַפֶּחַד, כִּי
 אִזּוּ הִבִּינוּ, שֶׁהֵם בְּסַפִּינָה שֶׁל מִלְחָמָה, שְׁקוֹרִין "קְרִיג-שִׁיף", וְהוּא סַפִּינָה
 גְּדוֹלָה בְּלִי עֶרְךָ, וְעֵדִין אֵין יוֹדְעִים מִי הִיָּה זֶה, שְׁדַבֵּר לָהֶם בְּלִשׁוֹן
 רוּסְיָה וְהוֹדִיעַ לָהֶם, שֶׁהִיא סַפִּינָה שֶׁל מִלְחָמָה:

כא

וּבְבִקְרָא בָּאוּ אֶל הַסַּפִּינָה אַנְשֵׁי-חַיִל, שְׁקוֹרִין בְּרַנְד־וֹאָד, וְרַבְּנוּ זְכָרוֹנוֹ
 לְבִרְכָה עִם הָאִישׁ שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל רָצוּ עוֹד לָבוֹא לְהַתְנַפֵּל לְפָנָיו
 רְגְלֵי הַקְפִּיטֹן וּלְהַתְחַנֵּן לוֹ, שְׂיַנִּיחַ אוֹתָם לָשׁוּב אֶל הַסֶּפֶר, אֵךְ בְּתוֹךְ
 כֵּן עָקְרוּ הָאֲנָקְרִים (ר), וּבְרַחוּ לְצַד שְׁהָרוּחַ נִשְׁאָם מִחֲמַת פֶּחַד, כִּי
 הַמִּלְחָמָה נִתְעוֹרְרָה מִיָּד, וְנִשְׁמַע קוֹלָם מְאֹד, וְשָׁמְעוּ שֵׁם עַל הַסַּפִּינָה
 קוֹל גְּדוֹל מְאֹד שֶׁל הַהוֹרְמַאטֶעס וְהַבְּאִמְפֶּעס (ש) וְשָׁאָר קוֹלוֹת כְּאֵלוֹ

(ק) סך מטבעות. (ר) עוגני הספינה. (ש) תותחים ופצצות.

מעניני מלחמה, כי קולם נשמע למרחוק מאד. וגדל הפכנה והאימה והפחד, שהיה להם אז, אין לשער, ונפלו למשכב שניהם יחד, ולא היה להם אפלו מים לשתיית, כי לא הכינו להם כלום, כנזכר לעיל; וה' ברב רחמיו וחסדיו נתן להם חן בעיני ישמעאל אחד, שהוא היה קעקער (ת) אצל הקפיטן, ונתן להם בגיבה שאל אחד קאווע (א) שחורה לכל אחד ואחד בבקר ובערב. ומחמת החלשה שלהם היו מטלים על ערש־דוי, רחמנא לצלן, ולא ידעו בעצמם היכן הם, כי היו סגורים בחדר שלהם נופלים למשכב, אך זאת שמעו, שהיה רוח־סערה, ונשא את הפינה, ולא ידעו לאיזה מקום נשאה.

בְּשִׁשְׁמֵעוּ, שהגיע הפינה לאיזה ספר, הלכו מהחדר לחוץ לראות המקום שהגיעו לשם, וראו שאין זה סטנבול. ושאלו את הישמעאל הנ"ל, ואמר, שהמדינה הזאת נקראת אדל (ב), והם שמעו כבר הנהגתם, שכשכבא יהודי לידם, מצוה ראשונה אצלם להקריבו לקרבן, וכאשר שמעו שזה אדל, הלכו מיד לחדר שלהם וסגרו הדלת בעדם והחביאו עצמם שם, והיה עליהם פחד גדול. ועמדה הפינה שם שלשה ימים, ואפשר היה בדעת הקפיטן לעמוד שם עוד, אך שפתאם עמד רוח־סערה, ונתקו החבלים של האנקר, ונשאר האנקר בים, והלכה הפינה מעצמה משם, והיה שם צעקה גדולה בין הישמעאלים: המן! המן! דהינו גיוואלד! (ג), והיתה הפינה מטופת בים כל הלילה עד אור הבקר, אז נשקט הרוח־סערה, וישמחו כי ישתקו, אך לא הנחם למחוז הפצם, כי על־ידי הרוח־סערה

(ת) טבח. (א) היינו כוס של קפה. (ב) מדינה ערבית ידועה בזמן ההוא שהיתה תחת חסותה של ממשלת תורכיה. (ג) אהה! אהה!

חֲזְרוּ וּבְאוּ סְמוּךְ לְעֵכּוֹ, בְּעֶרְךָ מִהַלְךָ יוֹם, וְאַחֲר־כֵּן, אַחַר חֲצֵי הַיּוֹם,
נִתְעוֹרַר עוֹד הַפֶּעַם רוּח־סְעָרָה גְּדוֹלָה וְנִשְׂאָ אֶת הַסְּפִינָה, וְהִיָּתָה
הַסְּפִינָה מְטוֹרֶפֶת וּמְבַלְבֶּלֶת כַּמָּה יָמִים וְלֵילוֹת רְצוּפִים, יַעֲלוּ שָׁמַיִם,
יִרְדּוּ תְּהוֹמוֹת, וְלֹא הָיָה לְבַעֲלֵי הַסְּפִינָה שׁוֹם עֲצָה אִיךָ לְהַפְּלִיט, וַיַּחֲגּוּ
וַיִּנּוּעוּ כַּשְּׂפוֹר, כָּל חֲכָמָתָם תִּתְּבַלֵּעַ:

וּבַיּוֹם חֲמִישִׁי, שָׁעָה שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה, הִתְחִילוּ לְהוֹצִיא הַמַּיִם מִהַסְּפִינָה
מִהַמְּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי עַל-יְדֵי הַפְּלוֹמְפִין (ד), בְּדֶרֶךְ בְּעַל־יְהַסְּפִינָה,
וְדַרְכָם הָיָה בְּכָל מַעַת-לָעַת, שֶׁנִּשְׁתָּהוּ בְּהוֹצֵאת הַמַּיִם רְבִיעִית שָׁעָה,
וְעִכְשָׁו, כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְשָׂאֵב, לֹא הִסְפִּיקוּ לְשָׂאֵב עַד אֲשֶׁר הִגִּיעַ עַת
הַלֵּילָה, וְנִתְרַבּוּ הַמַּיִם הַרְבֵּה עַל הַסְּפִינָה מִחֲמַת הַשְּׂאִיבָה, וְהָלְכוּ
הַמַּיִם גַּם לַחֲדָר שְׁלָהֶם, שֶׁל רַבְּנוּ זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁכֵּב
עַל הַמְּשָׁכָב שָׁם, כִּי גָאוּ הַמַּיִם שָׁם, וְהִכְרַח רַבְּנוּ לְעֵלוֹת עַל אֵיזָה
מָקוֹם גְּבוּהָ לְשַׁכֵּב, וְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ עָלָה לְמָקוֹם אַחֵר, כִּי לֹא רָצוּ
לְצֵאת לְהִתְרַאוֹת בְּפָנָיו הַיִּשְׁמַעְאֵלִים. וְהַמַּיִם שֶׁבַּסְּפִינָה הָלְכוּ וְנִתְרַבּוּ
בְּכָל פֶּעַם יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, עַד שֶׁהִכְרַחוּ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים לְעַקֵּר הַפְּלוֹמְפִין,
וַעֲשׂוּ גִלְגָּלִים, וְשָׂאֵבוּ עַל-יָדָם מַיִם עִם פְּלִים גְּדוֹלִים. וְהַרוּח־סְעָרָה
הוֹלְךָ וְחֹזֵק מְאֹד, וּמְגַדֵּל הַתְּנַבְּרוֹת הַרוּח־סְעָרָה עָלוּ הַגְּלִים כְּמַעֵט
עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ כְּמוֹ הָרִים גְּבוּהִים וּבִקְעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהָיָה כֵּן
כָּל הַלֵּילָה גַם-כֵּן, וּכְשֶׁהָאִיר הַיּוֹם, בָּא הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ זְכָרוֹנוֹ
לְבִרְכָה, וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שֵׁישׁ לוֹ חֲלִישוֹת הַלֵּב מְאֹד
מְגַדֵּל הַפַּחַד, כִּי אֲנִי רוֹאֶה בְּלִבִּי, שֶׁאֲנִי עֹכְשׁוֹ בְּסַפְּנָה גְּדוֹלָה, כִּי אֵין
זֶה דָּבָר פְּשׁוּט, אֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵין אֲנִי רוֹאֶה מַה הֵם עוֹשִׂים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן

הַלֵּב רוֹאֵה, וְהָאִישׁ הַנִּ"ל בְּחֵשׁ לוֹ וְאָמַר לוֹ: אֵל תִּפְחָדוּ, כִּי, בְּרוּךְ הַשֵּׁם, הַכֹּל עַל גְּבוּרָתוֹ.

וְהַלֵּךְ הָאִישׁ הַנִּ"ל לְהִסְתַּכֵּל בְּהַמְּבָר (ה), בְּמָקוֹם שֶׁהֵם שׂוֹאֲבִין הַמַּיִם, וְרֹאֵה, שֶׁכָּבֵד יֵשׁ שָׁם כְּמוֹ גְּלִים קְטַנִּים, כְּמוֹ עַל הַנְּהָרוֹת שְׁלָנוּ, כִּי הַסְּפִינָה נֶעֱשָׂה טְעוּנָה מִמַּיִם לְבַד, כִּי דֶרֶךְ הַסְּפִינָה לְהִיּוֹת טְעוּנָה עִם מִשְׁאוּי שְׁנֵי חֲלָקִים, וּכְבֵּר הַשְּׁלִיכוֹ הַיִּשְׁמַעְיָאֵלִים כָּל הַמִּשְׁאֵלוֹת, וְנִשְׁאַרְהָ הַסְּפִינָה טְעוּנָה עִם מַיִם לְבַד, וּמָה שֶׁהָיָה שָׁם עוֹד יוֹתֵר מִמִּשְׁקַל הַמִּשְׁאוּי הָרְאוּי לְהִיּוֹת בַּסְּפִינָה, אֵלּוֹ הַמַּיִם שֶׁאָבּוּ לַחוּץ, וְגַם עַל זֶה לֹא הָיוּ מִסְפִּיקִים לְשֹׂאֲבֵי; וְאִזּוֹ רֹאֵה הָאִישׁ, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר עוֹד עַל־פִּי דֶרֶךְ הַטָּבַע לְהַנְצִיל, וּבֹא אֶל הַחֶדֶר שֶׁלָּהֶם, וּמַחֲמַת גְּדֵל הַצֶּעֶר וְהַפְּחָד לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר כְּמַעֲט. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה: מָה זֹאת, וְאֵיךְ פִּיךָ, אֲשֶׁר אָמַרְתָּ שֶׁאֵין זֶה כְּלוּם, וְעַכְשָׁו אַתָּה בְּעֶצְמְךָ מִתְפַּחֵד כָּל־כָּף. וְהַשִּׁיב לוֹ, שֶׁשׁוּב אֵין סִבְרָא עַל־פִּי דֶרֶךְ הַטָּבַע לְהַנְצִיל, כִּי הַמַּיִם מִתְרַבִּים וְהוֹלְכִים בַּסְּפִינָה, וְאֵין בִּיכָלְתָם לְשֹׂאֲבֵי הַכֹּל, כִּי כָּשָׁל כַּח הַסֶּפֶל, כִּי זֶה קְרוֹב לְמַעַת־לַעַת, שֶׁלֹּא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ וְלֹא רָאוּ שֶׁנָּה בְּעֵינֵיהֶם.

וְאָמַר לוֹ הָאִישׁ, שֶׁעַדִּין לֹא הִתְפַּלֵּל. הַשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה: אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַכְשָׁו, רַק תִּקַּבֵּל עַל־מַלְכוּת־שָׁמַיִם בְּפֶסוּק רֵאשׁוֹן, וְתֹאמַר שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת וְכוּ', וְאָמַר לוֹ: קַח כָּל הַמַּעוֹת, עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה, וְתַחֲלַק לְשָׁנִים: מַחְצָה — תִּקְשֹׁר אֶצְלָךְ עַל גּוּפְךָ, וּמַחְצָה — אֶקְשֹׁר עַל גּוּפִי. וְשִׁאֲלוֹ הָאִישׁ:

(ה) מָקוֹם פְּתוּחַ שֶׁהוּא מָקוֹם שְׂאִיבַת הַמַּיִם.

לְמָה זֹאת, הֲלֹא הִדַּג שְׁפָיִם יוֹכֵל לְבַלְעַ אֹתָנוּ בְּלֹא הַמְעוֹת. הַשִּׁיב
 לוֹ: עֲשֵׂה כָּךְ, כְּמוֹ שְׂאֲנִי אֹמֵר לְךָ; יִשְׂרָאֵל הָיוּ עַל הַיָּם — וְלֹא
 טָבְעוּ, וְאֲנַחְנוּ עַדִּין בְּסַפִּינָה וְכוּ'. וְעֲשֵׂה מָה שְׁעֲשֵׂה, וְאָמַר לְהָאִישׁ,
 שְׁיִלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ וַיַּחְגֹּר בַּחֲגוּרָה עַל הַטִּילּוֹפ (ו), וְגַם הוּא עֲשֵׂה כָּךְ,
 כְּמוֹ אֶחָד שְׂמוּכֵן לִילָךְ בַּדְרֶךְ.

וְשִׂאֵל אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר לוֹ: אֵינִי יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל, אֶפְלוּ תִּפְלָה
 הַסְדוּרָה מֵאֲנָשֵׁי-כְּנֶסֶת-הַגְּדוּלָּה, מִכָּל-שָׁפֵן עֲכָשׁוּ, בְּעֵת צָרָה
 הַזֹּאת, אֲבָל כְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל בְּעַד כָּל־לְיוֹת וּפְרָטִיּוֹת; מִפְּנֵי
 מָה אֵין אַתֶּם מִתְפַּלְּלִין עֲכָשׁוּ. וְהַשִּׁיב, שְׁעֲכָשׁוּ, מִחַמַּת הַמּוֹחִין דְּקַטְנוֹת
 אֲנִי מֵרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל עֲצָתִי אֲמוּנָה מִחַמַּת אֵין בְּרָרָה, מִחַמַּת
 גְּדוֹל הַסִּפְּנָה, שְׂאֲנַחְנוּ עֲכָשׁוּ בְּסַפְּנָה נוֹרָאָה וְעֲצוּמָה כְּזוֹ — הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ, שְׁכָּל יְמֵי חַיֵּי עַדִּין לֹא הָיִיתִי מִשְׁתַּמֵּשׁ מֵעוֹלָם בְּזִכּוֹת
 אָבוֹת, רַק מִחַמַּת הַהֶכְרַח מִכְּרַח אֲנִי לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁיַעֲשֵׂה
 זֹאת לְמַעַן זִכּוֹת זְקֵנִי, רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל-שֵׁם-טוֹב, זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָּה, וְזִכּוֹת
 זְקֵנָתִי אֲדַל וְזִכּוֹת זְקֵנִי, רַבִּי נַחֲמָן מֵהַרְיֵדְנָקָא — וַיִּתֵּר מְזֵה לֹא הַזְכִּיר
 עוֹד:

וְאַחַר זֶה רָאוּ מֵרַחוֹק כְּמוֹ עֵנָן גְּדוֹל, אֶפְלֵ מְאֹד, וְנִפְּלַ עֲלֵיהֶם עוֹד
 פֶּחַד גְּדוֹל, מִחַמַּת שְׁלִפְעָמִים כְּשֶׁהָעֵנָן מִתְאַסֵּף וּמִתְקַשֵּׁר
 לְשֵׁאֵב הַמַּיִם מֵהַיָּם, נַעֲשֵׂה שָׁם כְּמוֹ בִקְעָה, וְכִשֶּׁהִסְפִּינָה יוֹרֶדֶת לְשָׁם,
 אֲזִי נִטְבָּעִין שָׁם, וְהִתְקַנָּה לָזֶה — לִירוֹת בְּקֵנֵי-שְׂרָפָה וְהוֹרְמֵאֲטֵעִים
 בַּדְרֶךְ הַמְּלַחְמָה כְּדִי לְשַׁבֵּר הָעֲנָנִים, וְלָהֶם לֹא הָיָה פְּנָאֵי לָזֶה, מִחַמַּת

(ו) מעיל פרווה מכובד.

שָׁהָיו צְרִיכִין לְשֹׂאב הַמַּיִם מִהַסְפִּינָה כַּנִּל, וְהָיוּ הַצָּרוֹת צְרוּרוֹת זֶה לָזֶה כְּמוֹ זְבוֹרָא וְעֶקְרָבָא (ז), אֲךָ בְּחֻמְלַת הַשֵּׁם, מִחֲמַת תַּקְּףָה הַרוּחַ־סְעָרָה הָיָה הַלִּיכַת הַסְפִּינָה בְּמַהִירוֹת גְּדוֹל, וּפְרָחָה הַסְפִּינָה כְּמוֹ חֵץ מִקְשֶׁת מִמֶּשֶׁשׁ, וּבָאָה הַסְפִּינָה לְמָקוֹם הַנִּל, שֶׁהֶעֱנַן שׁוֹתָה מִשָּׁם, וְהָיָה שָׁם כְּמוֹ שֶׁעַר וְהָרִים סָבִיב לָהּ, וְעִבְרָה הַסְפִּינָה מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. וּבַתּוֹךְ כֶּךָ הָאִיר ה' עֵינֵיהֶם, וּמִצָּאוּ הַחֹזֵר, שֶׁדָּרָךְ שָׁם נִכְנָסִין הַמַּיִם בַּסְפִּינָה, וְשִׁחְטוּ תִישׁ, וְלָקְחוּ הָעוֹר הַשָּׁלוּ, וְתִקְנוּ הַסְפִּינָה, וְנִצְלוּ בְּשָׁלוֹם מִסְּפָנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת הַלָּלוּ. וְהָיָה זֹאת בְּעֶרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְהָיָה לָהֶם שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה, וְאָמַר רַבְּנֵנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרָכָה אֲזִי "הוֹדוּ לַה" בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה:

מִשָּׁם הִלְכוּ דָרָךְ מְקוֹמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד, וְאָכִילָה שָׁהָיָה לָהֶם עַל הַסְפִּינָה הָיָה רַק מָה שֶׁנָּתַן לָהֶם הַקֶּכֶר הַנִּל מִצֵּד רַחֲמָנוֹת מִהַמְּגִיזָאן שֶׁלָּהֶם סוּחָרְעִים (ח), וְתוֹלָעִים הָיוּ מְרַחֲשִׁים עֲלֵיהֶם. וְהָיוּ הוֹלְכִים וּמְבַקְשִׁים וּפּוֹרְשִׁים יְדֵיהֶם בְּהַכְנָעָה בְּכָל יוֹם כְּעֵנִי בַּפֶּתַח, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם מֵאֱלוֹ הַסּוּחָרְעִים, וְאָכְלוּ זֹאת לְבַד. וַיְהִי בַּעֲלוֹת עַל לָבַם, שֶׁהוּא סָמוּךְ לַפֶּסַח, הָיָה לָהֶם צֶעַר גְּדוֹל, כִּי הָיוּ הוֹאֲגִים מִהַ יַעֲשׂוּ בַּפֶּסַח, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהַתְעַנּוֹת כָּל יְמוֹת הַפֶּסַח. וְאַחַר שֶׁעָשָׂה אוֹ שְׁתֵּים כָּאוֹ אֵל כֶּרֶךְ גְּדוֹל, הָעוֹמְדָת עַל הָהָר שֶׁל אֲבָנִים בְּאֲמִצֵּעַ הַיָּם, וְשָׁם קָנוּ הַיְשָׁמְעָאִלִּים פִּירוֹת הַרְבֵּה, וְלָהֶם נָתַנוּ בְּעֵד טְאֲלֵעַר אֶחָד חֲרוּבִים, שְׁקוֹרִין "בְּאֶקְסֵרִין", הַרְבֵּה, בְּעֶרְךָ טְשַׁעֲטוּוֹיִרְט (ט), וְאָמַר רַבְּנֵנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרָכָה: לָעַת עָתָה גַּם זֶה טוֹב מְאֹד, כִּי יְכוֹלִין לְחַיּוֹת שְׂמוֹנֵת יְמֵי הַפֶּסַח עִם חֲרוּבִין לְבַד, אֲךָ מִי יִתֵּן, שְׂיִזְכֶּה אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם מִצְוֹת אֲכִילַת מִצָּה וְאַרְבַּע פּוֹסוֹת:

(ז) צרעה ועקרב — חגיגה ה. (ח) מהמחסן נתן להם צנימים. (ט) משקל של שלוש קילו בערך.

כב

וְגִדְל עֵצִים הַסְּפָנוֹת, שֶׁהָיָה לָהֶם בַּחֲזִירְתָּם, אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, כִּי הָיוּ
עַל הַסְּפִינָה הַזֹּאת שֶׁל מִלְחָמָה, שֶׁהָיְתָה מְלָאָה יִשְׁמַעְאֵלִים, וְהֵם
הָיוּ רַק שְׁנֵי יְהוּדִים לְבַד, וְדַרְךְ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים, בְּפָרֵט אַנְשֵׁי מִלְחָמָה,
לְתַפֵּס יְהוּדִים וּלְמַכְרֵם בְּמַרְחָקִים לְעִבָדִים, וְהָיָה לְרַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה
פֶּחֶד גָּדוֹל מְזֵה, וְאָמַר, שֶׁהִתְחִיל לְחַשֵּׁב בְּעֵצְמוֹ: מַה יַעֲשֶׂה, אִם יוֹלִיכוּ
אוֹתוֹ לְאִיזָה מְקוֹם עַל הַיָּם, שְׂאִין שֵׁם יְהוּדִי, וַיִּמְכְּרוּ אוֹתוֹ שֵׁם, וּמִי
יֵדַע מְזֵה, וְהָיָה לוֹ צֶעַר גָּדוֹל, אִיךָ יוּכַל לְקַיֵּם שֵׁם אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה,
וְהִתְחִיל לְחַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ בְּעֵנִין זֶה, עַד שִׁזְכָּה שָׁבָא עַל הַשְּׁגָה, שְׂיוּכַל
לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֶפְלוּ כְּשֵׁלָא יוּכַל, חֵם וְשָׁלוֹם, לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת,
כִּי הִשְׁיֵג אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁל אֲבוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהָיָה לָהֶם קֹדֶם מִתְּנִי-תּוֹרָה,
שְׂקִימוּ כָּל הַמִּצְוֹת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא עָשׂוּ אֶת הַמִּצְוֹת כְּפִשׁוּטָן, כְּמוֹ
יַעֲקֹב אָבִינוּ, שְׂקִימוּ מִצְוֹת תְּפִלִּין עַל-יְדֵי הַמְּקִלוֹת אֲשֶׁר פִּצַּל, בְּיָדוּעַ (י),
וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, עַד שֶׁהִשְׁיֵג אִיךָ לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת בְּדַרְךְ זֶה כְּשִׁיחֵיהָ
אָנוּם שֵׁם בְּמְקוֹם שְׂיִמְכְּרוּ אוֹתוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם; וְתִכְף כְּשִׁזְכָּה לְהַשְּׁגָה
זוֹ, עָזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּבָאָה הַסְּפִינָה וְהִגִּיעָה אוֹר לְאַרְבָּעָה-עָשָׂר בְּנִיָּסִין
לְכַרְךְ גָּדוֹל, שְׂעוֹמֵד עַל אִי הַיָּם, וְשֵׁם עִיר גְּדוֹלָה לְאֵלֶקִים, וְשִׁמָּה
רֵאדִישׁ (כ), וְהַכִּירוּ, שְׁזֵה עִיר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה לָהֶם שְׂמִחָה גְּדוֹלָה,
כִּי יוּכְלוּ לְקַנּוֹת כָּאֵן מִצְוֹת לְפִסַּח וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת, אִךְ זֶה לֹא עָלָה
עַל דַּעְתָּם, שֶׁהַקְּפִיטָן וְהַיִּשְׁמַעְאֵלִים יִנְיְחוּ אוֹתָם לְכַנֵּם לְעִיר הַזֹּאת,
כִּי רָאוּ וְהִבִּינוּ, שֶׁהַיִּשְׁמַעְאֵלִים רוֹצִים לְתַפְּסֵם וּלְגַזְּלֵם, וְאֶפְשָׁר יִמְכְּרוּ
אוֹתָם בְּעֵצְמָם וְכַ"ל:

(י) זוהר בראשית קסב. (כ) כיום רודוס.

כג

וּבְבִקְרָה, שֶׁהוּא עֶרְב־פֶּסַח, נָסַע הַקְּפִיטָן עִם כַּמָּה יִשְׁמַעְאֵלִים עַל
הַסְּפִינָה הַקְּטָנָה לְתוֹךְ הָעִיר, וּבָאוּ לְפָנָיו וּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לֶחֶם
לֶאֱכֹל, וּדְבָרוּ עִמּוֹ בְּרַמְיָזָה, וְהִשִּׁיב לָהֶם בְּרַמְיָזָה וְהוֹדִיעָם, שְׂיֵשׁ כָּאֵן
יְהוּדִים וַיְכוּלִים אַתֶּם לְקַנּוֹת לָכֶם לֶחֶם; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו, אֲשֶׁר
בָּיְדוֹ יָב מַלְכִים וְשָׂרִים, הִסִּיר לָבוֹ וּבִלְבַל דַּעְתּוֹ, עַד שְׂיֵצֵא מִפְּיוֹ כְּלֵי
יִשׁוּב־הַדַּעַת, וְאָמַר, שְׂיִקַּח אֶחָד מֵהֶם כְּדֵי לְקַנּוֹת לֶחֶם עֲבוּרִם. וְנָסַע
מִיַּד עִמּוֹ הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וּבָא אֶל הָעִיר, וְהִלֵּךְ אַחֲרָיו
אֶחָד מֵהַיִּשְׁמַעְאֵלִים שָׁלוֹ לְשִׁמְרוֹ שְׁלֵא יִבְרַח. וְדַרְךְ הִלִּיכְתּוּ לָעִיר הָיָה
גַּם־כֵּן סַכָּנָה גְּדוּלָה, כִּי אָז הָיָה שְׁעַת מְלַחְמָה גְּדוּלָה, וּבִקְל הָיוּ
יְכוּלִים לְתַפְסּוֹ, שֶׁהוּא אֶחָד מֵהַמְּרַגְלִים, כִּי נִכְרַ בּוֹ שְׂאִינוֹ מִמְּדִינַתְם,
כִּי־אִם מִמְּדִינָה רְחוּקָה מְאֹד, אֵךְ בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם עָבַר עַל כָּל שׁוֹמְרֵי
הַשְּׁעָרִים, וְלֹא עָשׂוּ לוֹ מְאוּמָה, עַד שֶׁבָּא אֶל הַחֲכָם הַכּוֹלֵל, וְסִפֵּר
לוֹ מַה שְּׂאֲרַע לָהֶם, וְשֶׁהֵם נִלְכְּדוּ בַּסְּפִינָה שֶׁל מְלַחְמָה, אֵךְ הוּא
בְּעֵצְמוֹ לֹא יָדַע מַה לְסַפֵּר, כִּי הֵם בְּעֵצְמָן לֹא יָדְעוּ כּוֹנֵת הַקְּפִיטָן,
מַה הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם, אֵךְ בְּדַרְךְ כָּלֵל סִפֵּר לוֹ, שֶׁהֵם כְּמַעֲט
בְּשִׁבְיָה חֵם וְשָׁלוֹם, וְהֵם בַּסְּפִינָה; וְאֶצְלוֹ הִיְתָה הַשְּׁעָה הַזֹּאת גְּדוּלָה
כִּמוֹ כַּמָּה שְׁעוֹת, וְהַחֲכָם הָיָה מְתַאֲוֶה לְשִׁמְעַ סְפוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת מֵהַמְּלַחְמוֹת
וּכְיוֹצֵא, וְאָמַר לוֹ בְּכָל פַּעַם: לֹא תִפְחָד.

וְהָיָה לוֹ צַעַר גְּדוֹל, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְקַנּוֹת מִצוֹת וַיִּינַן וּלְחַזֵּר לַסְּפִינָה,
אֵךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שָׁלַח לוֹ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ: הִיּוֹת שְׁבַהֲיוֹתְם בְּאִכְסִינְיָא
בְּמִבְרָיָה שְׁמַעוּ מִרְבֵּי צְבֵי הָאֲרָקְעָר, שְׂאֲשֵׁתוֹ מִמְּשַׁפַּחַת פְּרַעֲנִיקֵעוֹ,
וְשֶׁהִיא מִיְחַסַּת גְּדוּלָה, וְאָמַר, שְׂיֵשׁ לָהּ אַח בְּרַאדִישׁ, חֲכָם

גְּדוֹל וְצַדִּיק, וְעָלָה זֹאת עַל דַּעְתּוֹ, אֲךָ לֹא יָדַע שְׁמוֹ, רַק שָׁמָּה שָׁל
 אִשְׁתֵּי רַבֵּי צְבִי הַנַּ"ל יָדַע, וְתַכְרָף וּמְיָד שָׁאֵל עַל זֶה הַחֲכָם, שֵׁישׁ לוֹ
 אַחוֹת בְּמִבְרֵיָה, וּמְיָד שָׁלְחוּ אֶל הַחֲכָם הַנַּ"ל, וּבָא אֶצְלוֹ הָאִישׁ שֶׁל
 רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, וּכְבָר סִפְרוּ לְהַחֲכָם כָּל מַה שִּׁשְׁמָעוּ מִפִּי הָאִישׁ
 מִבֵּית הַחֲכָם הָרֵאשׁוֹן הַנַּ"ל, וְתַכְרָף בְּבוֹאוֹ אֶצְל הַחֲכָם הַזֶּה, אָמַר לוֹ:
 אֵין שׁוֹם פֶּחַד בְּזֶה, וְסִפּוּר־מַעֲשִׂיֹת תִּסְפֵּר לִי, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עַל
 הַ"סֵּדֶר".

וְהָיָה בְּלִבּוֹ תְּמִיּהָ גְּדוֹלָה, כִּי לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ, שֶׁתְּהִיָּה הַיְשׁוּעָה
 כָּל־כָּךְ בְּמַהְרָה, עַד שִׁזְכָּה לְהִיּוֹת כָּאֵן עַל הַ"סֵּדֶר", וְאָמַר
 לוֹ הַחֲכָם הַזֶּה: תִּדַּע, שְׁזֶה הַקְּפִיטָן כְּבָר עִקְלָנוּ אוֹתוֹ עִם הַסְּפִינָה,
 עַד שִׁנְיַח אֶתְכֶם לְצֵאת מִסְּפִינָתוֹ, וּמַעוֹת צְרִיכִים לְתֵן לוֹ כַּמָּה שִׁירְצָה,
 וְטוֹב לְהוֹדוֹת לָהּ, אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם וְהִפְלִיא עִמָּכֶם נְפִים וּנְפִלְאוֹת,
 שִׁזְכִּיתֶם לָבוֹא לְכָאן, וְשֶׁהַקְּפִיטָן יִבְלָבֵל דַּעְתּוֹ, וְיַנְיַח אוֹתְךָ לְכֶנֶס אֶל
 הָעִיר, כִּי זֶה הַקְּפִיטָן הוּא גְּזֹלָן מְפָרֶסֶם, וְהוּא מְשַׁרְשׁ בְּרִשְׁעָתוֹ, כִּי
 יַחוּסוֹ הוּא מַחֲמֶשֶׁת סְרֵנִי פְּלִשְׁתִּים (כ*), כִּי כָּךְ הוּא חוֹתֵם עַצְמוֹ.
 וְעַכְשָׁו אֵין פְּנָאֵי לְשִׁמְעַע סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיֹת; לָךְ עַמִּי לְרוּפֵא לְגַלַּח אוֹתְךָ
 לְכַבוֹד יוֹם־טוֹב. וְכָךְ הָיָה — הוֹלִיכוּהוּ מְיָד וּגְלָחוּ אוֹתוֹ וּרְחֲצוּ אוֹתוֹ,
 וְנָתַן לוֹ קֵאוּעַ לְשִׁתוֹת, וְשָׁאֵל אוֹתוֹ: מִי הוּא הַשֵּׁנִי, וְאָמַר לוֹ: שְׁמַעְתֶּם
 מִהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, וְהַשִּׁיב: הֵן, כִּי הַסְּפָרִים שֶׁל הַנְּאֻן הַחֲסִיד, אֲב־בֵּית־דִּין
 דְּקַהֲלַת־קֹדֶשׁ פּוֹלְנָאָה (כ**), גְּמַצָּאִים שָׁם; וְאָמַר לוֹ, שֶׁהוּא גְּכֵדוֹ וְגַם
 הוּא גְּכֵד לְרַבֵּי נַחְמָן הָרִידֶנְקֶער, וּבְעַצְמוֹ הוּא חֲכָם, כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ
 בְּעֵינֵיכֶם.

(כ*) יהושע יג, ג. שופטים ג, ג. (***) הוא בעל התולדות יעקב יוסף.

וְהָיָה לְזֶה הַחֶכֶם שְׂמֵחָה כְּפֹלָה, כִּי אָמַר: אִפְלוּ לְפָדוֹת אֲנָשִׁים
 פְּשׁוּטִים הוּא מְצֹוה רַבָּה, וּבְכֹרֵט שֶׁהַזְּמִין לוֹ הַשֵּׁם לְפָדוֹת
 אָדָם גָּדוֹל כְּזֶה וּמִיָּחָס מְגֹזַע קְדוֹשִׁים כְּאַלֶּה, וְזָרָז אֶת עַצְמוֹ עִם עוֹד
 אֲנָשִׁים לְנִסְעַ אֱלֹוֹ, אֵךְ בְּתוֹךְ כֶּךָ גְּזֵדִמֹן, שֶׁפָּגְעוּ יִשְׁמַעְאֵלִים זֶה כְּזֶה,
 וּנְתַקוּטָטוֹ אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, עַד שֶׁנֶּהְרָגוּ בִּינֵיהֶם כְּמָה יִשְׁמַעְאֵלִים בְּשׁוֹק,
 וְתַכְרַף כְּשִׁשְׁמְעוּ זֹאת, בָּרַח הַחֶכֶם הַזֶּה לְעַם כָּל הָאֲנָשִׁים לְחַצְרוֹ, וְגַם
 אֶת הָאִישׁ שֶׁל רַבְּנוֹ הַזֶּה לְקַחוּ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן, וְסָגְרוּ אֶת עַצְמָם סָגוֹר
 וּמְסֻגָּר, וְלֹא יֵצְאוּ הַחוּצָה בְּעֶרְךָ כְּמָה שָׁעוֹת, וְלֹא יִכְלוּ לְנִסְעַ אֱלֹוֹ,
 כִּי כְּבָר פָּנָה הַיּוֹם.

וְעַנָּה הַחֶכֶם וְאָמַר לוֹ: תִּדְעַ, שְׂאֲנִי מְנַעוּרֵי עוֹסֵק בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה
 וּבְמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים־טוֹבִים, וּמִן הַסֶּתֶם יֵשׁ לִי שְׂכָר בְּשִׁבִיל זֶה,
 חוּץ חֵלֶק עוֹלָם הֵבֵא שֵׁישׁ לִי בְּכִלֵּל יִשְׂרָאֵל. זֹאת לָכֶם בְּמִשְׁכּוֹן:
 בָּאֵם, חֵם וְשָׁלוֹם, לֹא אֲשַׁתַּדֵּל וְאֶתְאַמֵּן אֶת עַצְמִי לְהוֹצִיא אֶתְכֶם
 — יֵאבֵד הַכֹּל כִּאֲשֶׁר לְכָל; וְאִין כּוֹנְנִתִי לְהַתְּפָאֵר לְפָנֶיךָ, רַק כִּדִּי
 שְׁתֵּאמִין לִי, שְׂאִין אֲנִי מִפְּקִיר אֶתְכֶם, חֵם וְשָׁלוֹם, אֵךְ אִין פְּנֵאֵי לְעַסֵּק
 כְּזֶה הַיּוֹם. בְּכֵן, תִּקַּח עִמָּךְ מִצּוֹת, הֵן מְצָה שְׂמוּרָה, הֵן שְׂאָר מִצּוֹת
 — אִם תִּרְצוּ לֶאֱכֹל, וְיִין טוֹב מִהַמְּבַחֵר, וְיִרְקוֹת וְשְׂאָר דְּבָרִים הַשְּׂיִכִּים
 לְהַ"סְדֵר":

וְנִסְעַ בְּעַצְמוֹ הָאִישׁ הַזֶּה לְוָחֹזֵר אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה, שֶׁהָיָה שָׁם
 רַבְּנוֹ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה לְבָדוֹ; וּבְבוֹאוֹ לְשָׁם, אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה,
 שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת רְחוּק מִן הָעִיר, תַּכְרַף כְּשִׁשְׁמַע רַבְּנוֹ אֶת קוֹלוֹ, שֶׁמַּח
 מְאֹד שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה, וְרִץ לְנִגְדוֹ וְאָמַר לוֹ: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, שְׂאֲנִי רוֹאֶה
 אוֹתְךָ בְּחַיִּים, כִּי אָמַרְתִּי: אוֹלֵי טַבְּעוּ אוֹתְךָ בַּיּוֹם, וְגַם אוֹתִי יִטְבְּעוּ

בָּיָם, וְעַכְשָׁנוּ, בְּרוּךְ הַשֵּׁם, הַנּוֹתֵן לַיַּעַף כֹּחַ, כִּי לֹא הָיָה לִי עוֹד כֹּחַ לְסַבֵּל הַיְסוּרִים עַד בּוֹאֲךָ, כִּי אָמַרְתִּי: אָמוּת עַד בּוֹאֲךָ, כִּי הָיָה לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה כְּלִיּוֹן עֵינַיִם מְאֹד בְּכָל אוֹתָן הַשָּׁעוֹת, שֶׁנִּפְרַד הָאִישׁ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאַר לְבָדוֹ עַל הַסְּפִינָה, וְהָיָה עוֹמֵד וּמְצַפֶּה, וְעֵינָיו כָּלוּת כָּל הַיּוֹם עַל בִּיאָתוֹ. וְהִתְפַּלְלוּ וְסִדְרוּ אֶת הַ"סֵּדֵר" כְּרֹאוּי, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְסִפֵּר הָאִישׁ כָּל הַדְּבָרִים הַנִּ"ל, וְשָׂמַח שְׂמִיחָה גְדוֹלָה.

וּבַיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בָּאָה הַפְּקֻדָּה, שְׂיוּלִיכוּ אֶת הַסְּפִינָה אֶל הָעִיר, וְלִקְשֶׁר אוֹתָהּ אֶל הַסֶּפֶר, וְהָיוּ שָׁם גַּם־כֵּן לִילָה שְׁנֵיָה בַּסְּפִינָה, וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי הֵלֵךְ הָאִישׁ שֶׁל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה אֶל הָעִיר לְבֵית־הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל, וְאַחֵר יִצְיָאתוֹ מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת הֵלֵךְ עִם הַחֲכָם לְבֵיתוֹ לֶאֱכֹל סְעֻדַת יוֹם־טוֹב, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ; וּבִשְׁעַת הַסְּעֻדָּה אָמַר הַחֲכָם תּוֹרָה, מִה שֶׁחִדַּשׁ בְּעֶצְמוֹ וְגַם בְּשֵׁם אֲחֵרִים וְגַם מִצְדִּיקֵי דוֹרֵנוּ שֶׁבְּמִדֵּינֵתָנוּ, וּבִקֵּשׁ מִהָאִישׁ הַנִּ"ל, שְׂיֹאמַר גַּם־כֵּן תּוֹרָה מִרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, וְאָמַר לוֹ אֵיזָה דָּבָר בְּשֵׁמוֹ, וְהָיָה לוֹ נַחַת גְּדוֹל מְאֹד, וְאָמַר: שִׁישׁוּ, בְּנֵי מַעֵי וְכוּ'.

וְאַחֵר הַסְּעֻדָּה חִזַּר אֶל הַסְּפִינָה, וְהִגִּבְאֵי הֵלֵךְ אַחֲרָיו, וְנִשְׂא מֵאֲכָלִים טוֹבִים לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה; וּבָבֹא הָאִישׁ הַנִּ"ל עַל הַסְּפִינָה, הָיָה נִרְאָה פָּנָיו כְּמוֹ מִי שֶׁהוּא בְּעֶצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוֹרָה, וּכְרֹאוֹת אוֹתוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה גְּדָמָה לוֹ, שֶׁמְכַרַח לְהִיּוֹת שְׁנֵת־הַפֶּךָ הַדְּבָר, וּמִי יוֹדֵעַ מִה נּוֹלַד הַיּוֹם, וְלֹא יָכַל לֶאֱכֹל מִחֲמַת צֶעַר, וּבִאֲמַת הָיָה — מִחֲמַת שֶׁהַחֲכָם אָנֹס אוֹתוֹ שֶׁם לְשֵׁתוֹת יֵין הַרְבֵּה, וְנִשְׁתַּפֵּר, וּמִחֲמַת זֶה הָיוּ נִרְאִין פָּנָיו זוֹעֵפּוֹת כְּשֶׁבָּא אֶל רַבְּנוּ, וְרַבְּנוּ שָׁאֵל אוֹתוֹ, וְהוּא לֹא הִשִּׁיב כְּלוּם, רַק אַחֲר־כֵּן הִנִּיחַ עֶצְמוֹ הָאִישׁ לִישֵׁן אֵיזָה

שְׁעוֹת, וְאַחֲר־כֵּן קָם מִהַשְּׁנָה בְּשָׁחוֹק וְאָמַר לְרַבְּנֵנוּ: לֹא יִדְעֶתֶם שֶׁהֵם
שָׁכְרוּ אוֹתִי, כִּי אֲנִסּוּנִי לְשָׁתוֹת יוֹתֵר מִדֵּי מַחְמַת שְׂמֻחָתוֹ; וְסִפֵּר לוֹ
כָּל הַדְּבָרִים, אִיךְ שֶׁהָיָה נוֹהֵג עִמּוֹ הַחֲכָם, וְהָיָה לוֹ נַחַת וְשְׂמֻחָה,
וְאִז אָכַל סְעֻדָתוֹ:

כד

וּבַיּוֹם רִאשׁוֹן דְּחַלְ-הַמוֹעֵד הִלְךְ הָאִישׁ לְהַחֲכָם, וְצִוָּה לוֹ הַחֲכָם לְקַח
בְּגִנְבָה כָּל הַמְּעוֹת שְׁלָהֶם וּלְהַבִּיאוֹ הָעִיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגּוֹל
מֵהֶם מְעוֹתֵיהֶם, וְעָשָׂה כֵּן. אַחֲר־כֵּן הִלְךְ הַחֲכָם עִם שְׁנֵי גְבוּרִים,
וְאָמְרוּ לְהַקְפִּיטָן: תֵּן לָנוּ שְׁנֵי הַנְּפָשׁוֹת הַלָּלוּ. וְהַשִּׁיב לָהֶם: מַה שְּׂיִכּוֹת
יֵשׁ לָכֶם לְנַפְשׁוֹת הָאֵלֶּה; אֲנִי מֵהַפְּקָר וְכִיתִי בָהֶם. וְסִפֵּר לָהֶם אֵת
כָּל הַתְּלָאוֹת אֲשֶׁר מְצַאתֶם בְּדַרְךְ וְאָמַר: וְלֹא זֹאת בְּלָבָד, מַה שְּׂאֲנִי
מְסַפֵּר לָכֶם, אֶלָּא שְׁכַמְעַט לֹא הָיָה רָגַע בְּלֹא פְּגַע, וְאֵלּוּ הַנְּפָשׁוֹת
כְּבֵר הָיִינוּ יְכוּלִים לְטַבְּעֵם בַּיָּם אוֹ לְמַכְרָם לִישְׁמַעְאֵלִים, וְכָל הַמְּעוֹת
וְהַחֲפָצִים שְׁלָהֶם הָיוּ הַכֹּל שְׁלָנוּ בְּאֵין פּוּצָה פֶּה וּמְצַפְצֵף כָּלָל, אִךְ
מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי מִזֶּלֶם גְּדוֹל עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, כִּי לֹא דֵי, שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד
עָשָׂה לָהֶם גַּם כְּזֶה, שֶׁבְּמִזֶּלֶם הִגִּיעַ פְּתָאֵם הַסְּפִינָה לְפָה, אַף גַּם
זֹאת, גַּעֲשָׂה לָהֶם גַּם בְּתוֹךְ גַּם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד הִסִּיר לְבִי וְסִפֵּר אֵת
דַּעֲתִי, עַד שֶׁלְקַחְתִּי אֵת אֶחָד מֵהֶם לְתוֹךְ הָעִיר הַזֹּאת, וְעָכְשׁוּ בּוֹדָאֵי
שׁוֹב אֵינִי רִשְׁאֵי אֶפְלוֹ לְקַח מְעוֹתֵיהֶם, רַק כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַעְמוּ הָעֲבָדִים
שְׁלִי, תִּנּוּ לִי מְאֹתִים טְאֵלְעֵר, וְקַחוּ אוֹתָם מֵעַל הַסְּפִינָה. וְכֵן הָיָה,
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ מִיַּד כְּמוֹ שְׂאֵמֵר, וְהִצִּילוּ אוֹתָם מִיַּד הַגּוֹלְגָנִים מִמְּוֹת לְחַיִּים,
מִשְׁעָבוֹד לְגֵאֲלָה:

כה

וְאִזּוּ בָּאוּ שְׂנֵיהֶם אֶל הָעִיר, רִבְּנוּ וּזְכָרוּנוּ לְבָרְכָה עִם הָאִישׁ הַמְּשַׁמֵּשׁ
 שְׁלוֹ הַנַּ"ל, וּבְכוּזָאם אֶל-הָעִיר אָמְרוּ הַיְשָׁמְעָאֲלִים שְׁהֵם מְרַגְלִים,
 וְנִפְל פַּחַד גָּדוֹל עַל הַסְּפָרְדִים בְּעֶצְמָם, וְתִכְף הִבִּיאוּ לָהֶם מְלַבּוּשִׁים
 שְׁלָהֶם, וְהִכְרַחוּ לְהַלְבִּישׁ עֶצְמָם בְּמְלַבּוּשִׁים שְׁלָהֶם כְּמִנְהַגָם, וְהָיָה
 רִבְּנוּ בְּצַעַר גָּדוֹל מִחַמַּת זֶה, וְהָאִישׁ הַנַּ"ל שָׁחַק, וְכַעַס עָלָיו רִבְּנוּ
 זְכָרוּנוּ לְבָרְכָה וְאָמַר לוֹ: אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מֵהַקְטָרוֹג, שִׁישׁ עָלֵינוּ בְּעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן, וְאָמַר אִזּוּ דְבַר נִפְלָא לְהָאִישׁ הַנַּ"ל, וְאִינוּ רוּצָה לְגַלוֹת. וְנִתְקַבַּל
 רִבְּנוּ זְכָרוּנוּ לְבָרְכָה לְפָנֵי הַחֲכָמִים, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, וְהִחֲזִיקוּ
 אוֹתוֹ לְחִדּוּשׁ גָּדוֹל. וְאַחֲר־כֵּן בָּא רִבְּנוּ זְכָרוּנוּ לְבָרְכָה בְּעֶצְמוֹ בְּשִׂמְחָה
 וְאָמַר: בְּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁזָכְנוּנוּ לְהַצִּלָּה הַזֹּאת. וְהָיָה שֵׁם בְּכָבוֹד
 גָּדוֹל מְאֹד עַד אַחַר הַחֵג, וְנִתְּנוּ אַנְשֵׁי-הָעִיר בְּעֶצְמָם מְפִיסִם הַמְּאֵתִים
 מְאַלְעֵר הַנַּ"ל, וְלֹא רָצוּ אַחֲר־כֵּן לְחֹזֵר לְקַבֵּל מִרִבְּנוּ זְכָרוּנוּ לְבָרְכָה
 שֵׁם, אַף-עַל-פִּי שְׁהָיָה לוֹ מְעוֹת הַרְבֵּה שֵׁם:

וְאַחַר הַחֵג שָׁכְרוּ לָהֶם סְפִינָה לְסַטְנָבוֹל, וְנִתְּנוּ לָהֶם אֲגָרַת —
 אוּלֵי, חֵם וְשָׁלוֹם, יוֹדְמָן לָהֶם עוֹד אֵיזָה סְבָה — שִׁיעֲמָדוּ
 בְּעֶזְרָם בְּכָל עִיר וְעִיר; וְהָלְכוּ עִם סְפִינָה זוֹ, וְשֵׁם הָיָה גְרַעְקִין (ל)
 הַרְבֵּה, וְהָיָה בָּהֶם עֲפוּשׁ, וְהֵם לֹא יָדְעוּ, אֵךְ רָאוּ שְׂמֵתִים עַל הַסְּפִינָה,
 וּבְרוּךְ הַשֵּׁם, שְׁהָיָה רוּח־סְעָרָה, וְנִשְׂאָה הַסְּפִינָה בְּמַהִירוֹת לְקַהֲלַת-קִדְשׁ
 סַטְנָבוֹל, וְאַף-עַל-פִּי שְׁהָיוּ לָהֶם יִסּוּרִים מִחַמַּת זַעֲפַת הַיָּם וּמִחַמַּת
 שְׁפָרְחָה הַסְּפִינָה כָּל-כֵּן בְּמַהִירוֹת, אֵךְ אַף-עַל-פִּי-כֵן הָיָה לָהֶם לְטוֹבָה,

שְׁעָבְרוּ בְּמַהֲרֹת וּבָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְקַהֲלַת־קֹדֶשׁ סְטַנְבוּל, וְהָיוּ שָׁם עֹשְׂרֵה יָמִים. וְגַם בְּסְטַנְבוּל הָיָה לָהֶם סַכְנָה, כִּי מִחַמַּת שְׁלֵא הָרָאוּ הַפְּרָאֲשׁוּרְטִין (מ) שָׁם בְּנִסְיַעְתָּם לְהִתָּם, עַל־כֵּן לֹא רָצוּ עֲכָשׂוּ לְהַנִּיחָם מִשָּׁם, וְהַעֲמִיסוּ עֲלֵיהֶם עַל כָּבֵד לִתְּן סֶךְ עֲצוּם מְאֹד בְּאִפְּן שִׁישִׁיגוּ הַפְּרָאֲשׁוּרְטִין מֵהַתּוֹגֵר; וְהַסֶּךְ, שֶׁצִּוּ לִתְּן, הָיָה סֶךְ עֲצוּם מְאֹד, שְׁלֵא הָיָה לָהֶם בִּיכָלְתָם בְּשׁוּם אִפְּן לְסַלְקוֹ.

וְהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ חֲמַל עֲלֵיהֶם, וְהַזְמִין לָהֶם אִישׁ אֶחָד, שְׁלֵא יִדְעוּ
אוֹתוֹ וְלֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ, וְהִלְךְ לְאִיזָה שׁוֹר מֵהַיִּשְׁמַעְאֵלִים, וְגַבֵּב
דַּעְתּוֹ, וְאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל כַּמָּה נִתְּן לוֹ, וְקִבֵּל קוּוִיטַל (ג) לְהַנִּיחַ אוֹתָם
מֵהַשְּׁעַר דְּקַהֲלַת־קֹדֶשׁ הַצִּ"ל, וְהִזְהִיר אוֹתָם, לְמַעַן הַשֵּׁם, לְהַסְתִּיר הַדְּבָר
מְאֹד מְאֹד, וְעַל־יְדֵי זֶה נִמְלְטוּ מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. וְהִלְכוּ עַל הַיָּם מִסְטַנְבוּל
לְגַלְצִין (ס), וְהִגִּיעוּ לְאִיזָה עִיר עַל אֵי הַיָּם, וְשָׁם לָקְחוּ אוֹתָם
לְבֵית־הָאֲסוּרִים, וְהִכְרִחוּ לִתְּן אַרְבָּעָה אֲדוּמִים בְּעַד כָּל נֶפֶשׁ; וּמִשָּׁם
וְהִלָּאָה לֹא אֶרֶץ לָהֶם שׁוּם דְּבָר, רַק זַעֲפַת הַיָּם הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים,
וּסְפִינָה אַחַת מְלָאָה גְרַעְקִין נִשְׁבָּרָה וְנִטְבָּעָה, וְלֹא נִשְׁאָרוּ מֵהֶם כִּי־אֵם
מַעַט דְּמַעַט, וְה' בְּרַחֲמָיו הִנָּחֵם לְמַחֲזוֹ חֲפָצָם, וְעָבְרוּ בְּשָׁלוֹם, עַד
שֶׁבָּאוּ לְגַלְצִין בְּשָׁלוֹם עַל חַג הַשָּׁבֻעוֹת:

כו

וּבְנִסְיַעְתָּם מִגַּלְצִין לְבֵיתָם, נָסְעוּ דְרָךְ קַהֲלַת־קֹדֶשׁ יֵאֵם, וְהָיָה שָׁם
עַפּוּשׁ גָּדוֹל, וְהָיָה לָהֶם יִסּוּרִים גְּדוֹלִים בְּכָל עִיר וְעִיר

(מ) הדרכונים. (נ) פתקה. (ס) שם החוף ברומניה.

וּבְכָל כְּפָר וּכְפָר, וְגַם הָיָה קָשָׁה לְעֵבֶר הַגֵּרְעִיץ (ע) מִחֲמַת זֶה, כִּי אִז
 לֹא הוֹעִיל אֲפִלּוֹ עֲמִידַת קֶאֱרָאן טָאן (פ) מִחֲמַת זֶה מִמְקוֹמוֹת כְּאֵלֶּה.
 וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרָם, וְנִצְּלוּ מֵהַכָּל: מִדְּבַר וְחֶרֶב וְרָעַב וְצָמָאון
 וְשָׁבִי, דְּכִלְהוּ הוּוּ בְּהוּ, וּבְחֶסֶד הַשֵּׁם נִמְלְטוּ מִכָּלֶם, וּבָאוּ לְבֵיתֶם
 בְּשָׁלוֹם: שָׁלוֹם בְּגוֹפוֹ, שָׁלוֹם בְּמִמוֹנּוֹ, שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ, כִּי זָכָה לְהַשְׁגָּה
 נִפְלְאָה בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, גְּבוּהָה וְעִצּוּמָה מְאֹד, עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית:

כז

עַד כַּה סִפְּרֵנוּ קִצַּת, מְעַט דְּמְעַט, כְּמִטָּה מִן הַיָּם, מֵעֵצִים הַתְּלָאוֹת
 וְהַהֲרַפְתָּקָאוֹת וְהַסְּפָנוֹת הָעִצּוּמוֹת וְהַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים וְהַפְּחָדִים
 הַגְּדוֹלִים, שְׁהָיוּ לְרַבְּנוּ וּזְכוּנוּ לְבִרְכָה בְּנִסְיָה לְאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, בְּהַלִּיכָה
 וּבַחֲזָרָה; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרוֹ, וְעָשָׂה עִמּוֹ נִסִּים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים
 בְּכָל עֵת וּבְכָל רִגְעַ, וְזָכָה לְגַמֵּר בְּשָׁלְמוֹת מַה שְּׁחָפֵץ, וְנִכְנַם בְּשָׁלוֹם,
 וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם, וּבָא לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם:

כח

וְתִקּוּף עֵצִים הַהַשְׁגָּה, שְׁהַשִּׁיג בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, אִי אֲפָשָׁר לְבָאָר וּלְסַפֵּר
 כָּלֵל, מִמָּשׁ לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה כְּזֹאת, שְׁיִזְכָּה יְלִוּד־אִשָּׁה
 לְהַשְׁגָּה כְּזוֹ עַל־יְדֵי אִוִּירָא דְאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, וְאִי אֲפָשָׁר לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר
 בְּזֶה. וְהָיָה מִתְּפִאָר עֲצָמוֹ מְאֹד בְּמָה שְׁזָכָה לְהִיּוֹת בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, וְגַם

(ע) הגבול. (פ) מחנה סגור שכונסים לתוכו מטעמי רפואה את הבאים מארץ אחרת.

בְּסוֹף יָמָיו אָמַר, שֶׁהוּא מְחִיָּה עֲצָמוֹ מְאֹד בְּמָה שְׁזָכָה לְהִיּוֹת
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר: זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ מִכָּבֶד, שֶׁכְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת
אִיזָה דָבָר שֶׁבְקִדְשָׁה וַיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת עַל זֶה וְכוּ', כַּמְבָאָר כֹּל זֶה
לְקַמֵּן (צ):

כט

וְזֶה הָאִישׁ, שֶׁבָּזָה אוֹתוֹ מְאֹד בְּסִטְנָבוֹל, נִפְטָר מִיָּד בְּבִיאָתוֹ לְבֵיתוֹ,
וְשָׂאֵל הָאִישׁ הַזֶּה, שֶׁהָיָה עִמּוֹ, אֶת רַבְּנוֹ זְכַרְוָנוֹ לְבִרְכָּה: הֲלֹא
כְּתִיב (ק): גַּם עָנֹשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב, וְהַשִּׁיב לוֹ מִשָּׁל עַל זֶה, שֶׁהָיָה
מְלֶךְ אֶחָד, וְאָהֵב אֶחָד מִבְּנֵי הַשְּׂרָרוֹת, וְחָבֵב אוֹתוֹ, וְקָרְבוֹ כָּכֵל מִיָּנִי
אֲהָבָה וְחִבּוּב, וְאַחֲר־כֵּן, כְּשֶׁהִגְדִּיל, הִעֲזוּ נֶגֶד הַמֶּלֶךְ. וְאָמַר הַמֶּלֶךְ:
תִּדַע, שֶׁאֶף־עַל־פִּי שָׂאֵנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ מְאֹד, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵי אֶפְשָׁר
לִי לַעֲבֹר עַל דַּת וּמִשְׁפַּט הַמַּלְכוּת, וּמִשְׁפָּטֶיךָ חָרוּץ לְמִיתָה, וְתִכְרַף
צוּה הַמֶּלֶךְ לְסַגְרוֹ בְּכַבְלֵי־בְרוֹזַל, וּנְתַנּוּ בְּבֵית־הַסֵּהַר; וְהִתְחִיל זֶה
הַבֶּן־שְׂרָרָה לְצִיר בְּדַעְתוֹ הַיְסוּרִים שָׁלוֹ, שֶׁהָיָה לוֹ מִן הַמִּיתָה, וְרָאָה,
שֶׁצִּעְרוּ לֹא יִמְשֹׁךְ זְמַן הַרְבֵּה, פִּי־אִם עַד שִׁיְהָרֵג; אֲבָל כְּשֶׁהִתְחִיל
לְצִיר בְּדַעְתוֹ צִעַר הַמֶּלֶךְ רָאָה, שֶׁצִּעַר הַמֶּלֶךְ יִגְדַל מְאֹד, כִּי צִעַר
הַמֶּלֶךְ יִהְיֶה תָמִיד, כִּי הוּא יוֹדֵעַ, שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד, וַיְהִי
לוֹ גַּעְגּוּעִים גְּדוֹלִים אַחֲרָיו וְצִעַר גְּדוֹל מְאֹד לְעוֹלָם; וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת
עַל צִעַר שֶׁל הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִצִּעְרוֹ, וְחָשַׁב מִחֲשָׁבוֹת אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת
הַמֶּלֶךְ מִצִּעְרוֹ, וּנְתִישָׁב כֵּן: הֲלֹא בּוֹשָׁה חֲשׂוּבָה כְּמוֹ מִיתָה, וְצוּה

(צ) בשיחות הר"ן סי' יא. (ק) משלי יז, כו.

לְהַשִּׁיר שֶׁל הַתְּפִיסָה לְהַכְנִיסוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְאָמַר אֶל הַמֶּלֶךְ: הָאִמַּת
 יִדְעָתִי, כִּי צִעְרְךָ גָּדוֹל מִצִּעְרֵי, אֲךָ אֵי אֲפֹשֶׁר לְךָ לְעֵבֶר עַל חֶק וְדַת
 הַמַּלְכוּת; כִּכֵּן, זֹאת הָעֵצָה הַיְעוּצָה, שְׁתַּסַּכֵּב תַּחֲבוּלוֹת, שְׂיִבְיֵשׁ אֶחָד
 אוֹתִי בְּרַבִּים, וְהַבּוֹשָׁה חֲשׂוּבָה כְּמוֹ מִיתָה, עַל־כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹצִיא
 מֵהַשְּׁבוּיִים גְּזֹלָן אֶחָד, שְׂדִינוֹ לְהַרְגָּה, וְאֲנִי אֶתְגַּרְהָ בּוֹ, עַד שְׂיִכְעֶם
 עָלַי וַיִּבְזֶה אוֹתִי וַיִּכֶּה אוֹתִי בְּרַבִּים, וַיִּגְיַע לִי מְזֶה בּוֹשָׁה גָּדוֹלָה, וַיְהִי
 נֶחֱשָׁב כְּמוֹ מִיתָה, וְאַחֲר־כֵּךְ יִקְחוּ אֶת הַגְּזֹלָן, הַחַיִּב מִיתָה בְּלֹא זֶה,
 וַיִּמִּיתוּהוּ כְּדִינוֹ, וְהָעוֹלָם יִהְיוּ סוֹבְרִים, שְׂבִשְׁבִיל שְׂבִזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ
 הַחַיִּב נִהְרָג, וְלֹא יִתְחַלֵּל כְּבוֹד הַמַּלְכוּת וְהָעֶבֶד שְׁלוֹ.

כֵּךְ, לְפַעֲמִים אֶחָד מְבִזֶּה אֶת הַצַּדִּיק, וּבִאֲמַת הוּא עוֹשֶׂה טוֹבָה
 גְּדוֹלָה לְהַצַּדִּיק, כִּי מְכַפֵּר לוֹ עַל זֶה מֵה שֶׁהָיָה חַיִּב לְהַסְתַּלֵּק,
 וּנְתַחֲלַף עַל בּוֹשָׁה זוֹ, אֲךָ אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵין זֶה כְּבוֹד שָׁמַיִם, שְׁלֹא
 לְקַח נִקְמָה מְזֶה, שְׂבִזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הַחַיִּב לוֹ מְאֹד; וְלַעֲנֹשׁ אֶת זֶה
 שְׂבִזָּה אֶת הַצַּדִּיק בְּשִׁבִיל זֶה — גַּם־כֵּן לֹא נִיחָא קָמָה, כִּי "גַּם
 עֲנֹשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב", עַל־כֵּן הוּא יִתְבַּרֵּךְ מִסְּבוֹת מִתְהַפֵּךְ, וּמַעֲמִיד
 עַל הַצַּדִּיק אִישׁ בְּזֶה, שֶׁהוּא חַיִּב מִיתָה וְעֲנֹשׁ מְכַבֵּר, וּמְזַמְּנֵם שְׁנִיָּהם
 לְפַנְדֵּק אֶחָד, וְזֶה מְבִזֶּה אֶת הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק נִפְטָר בְּזֶה מִן דִּינוֹ כִּי־לֹ,
 וְזֶה הָאִישׁ נִעְנָשׁ אַחֲר־כֵּךְ, וּנְתַקְדֵּשׁ שֵׁם־שָׁמַיִם, שְׂבִשְׁבִיל כְּבוֹד הַצַּדִּיק
 נִעְנָשׁ, וּבִאֲמַת — גְּבָרָא קָטִילָא קָטִיל (ר), כִּי כִכֵּר הוּא חַיִּב עֲנֹשׁוֹ
 מִקִּדְּם; וְדַרְכֵי הַשֵּׁם יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עוֹלָתָה בּוֹ:

ל

וּבְאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל הָיָה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבְכָל יוֹם כָּתַב בְּעֵצְמוֹ
 תּוֹרָתוֹ, וְהָיָה מְתַפְאֵר מְאֹד וְאָמַר, שֶׁהַחֲלוּק בֵּין
 תּוֹרַת חוּץ-לְאֶרֶץ לְתוֹרַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל — בְּרַחוּק מְזוּרָח מִמַּעֲרֵב, וּבְכָל
 יוֹם וַיּוֹם הֵלְכוּ אֵלָיו הַגְּדוֹלִים עִם הַקְּטַנִּים לְשִׁמְשׁוֹ כְּדֵי לְשִׁמְעַת חֲכַמַת
 תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד:

לא

וּפְעַם אַחַת בָּא אֵלָיו אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים, שֶׁהָיָה חָשׁוּב מְאֹד בְּאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל
 וּבְחוּץ-לְאֶרֶץ, וְקִלְסוּהוּ, שֶׁהוּא בָּקִי בְּכָל הַשָּׁ"ס כְּמַעֲט בְּעַל-פֶּה,
 וְשֶׁהוּא גַם-כֵּן מְפָרֵי קְבִלָּה, וּבָא אֶל רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָּהּ, וְהִזְהִיר
 לְהוֹצִיא כָּל אִישׁ מֵעֲלֵיהֶם, וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתָּם בְּהַתְּוַעֲדֵם יַחַד, אֶךְ
 הָאִישׁ הַנּוֹכַח לְעֵיל, שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָּהּ, נִשְׁאַר שָׁם, וְהַפְצִיר
 אוֹתוֹ הַגְּדוֹל הַנִּ"ל, וְאָמַר לְרַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָּהּ בְּלִשׁוֹן זֶה: יִדְעֵנוּ,
 שְׁכְבוּד-תּוֹרָתוֹ לֹא בָּא לְאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁאֵר הַהֲמוֹן בְּמַחֲזִין דְּקַטְנוּת,
 דְּהִינּוּ כְּדֵי לִילָךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בֶן עוֹלָם הֵבֵא אוֹ
 שָׂאֵר מַחֲשָׁבוֹת כְּאֵלוֹ, כְּדָרְךְ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, רַק בְּנֻדְאֵי כְבוֹד-תּוֹרָתוֹ
 בָּא לְכָאן בְּמַחֲזִין דְּגִדְלוּת וְלַפְעַל הַשְּׁגָה גְּדוּלָּה בְּעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ,
 עַל-כֵּן רְצוֹנֵנוּ לִידַע בְּאִיזָה נִקְדָּה מְנַקֶּדֶת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל נִכְנָס כְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ,
 וּמָה הוּא רוֹצֵה לַפְעַל כָּאן בְּעִבּוּדַת הַבּוֹרָא, וְאֲנִי מוֹכֵן לְשָׂרְתוֹ בְּגוֹפֵי
 וּבְנַפְשֵׁי-רוּחֵי-נִשְׁמָה שְׁלִי וְכוּ'.

וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ: יָדִיד נַפְשִׁי, אֵל תִּצְעְרוּ אוֹתִי בְּדָבָר זֶה, כִּי לֹא דָבָר קָל הוּא לְגִלּוֹת לָכֶם, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת וּבְשִׁבִיל מָה בָּאתִי לְפָנֶיךָ, וְאוֹלֵי אֲנִי מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד עַל זֶה וְכוּ'. וְהִתְחִיל שׁוֹב הָרַב הַגָּדוֹל הַנִּ"ל לְהַפְצִיר אוֹתוֹ מְאֹד, וְאָמַר: שְׂאֵלְתֵנוּ וּבִקְשָׁתֵנוּ: עַל-כָּל-פָּנִים יִלְמְדֵנוּ רַבְּנוּ אֵיזָה חֲדוּשׁ מִחֲדוּשָׁיו הַנְּחַמְדִים וְהַנְּעִימִים, אֲשֶׁר חָנְנוּ ה', יַחְנֵנוּ גַם-כֵּן וְיִטְעִימוּנוּ מֵהֶם, וְאִין כּוֹנְנֵנוּ חֶסֶם וְשָׁלוֹם לְאֵיזָה פְּנִיָּה, רַק כּוֹנְנֵנוּ לְשִׁמְעַת חֲדוּשֵׁי-תוֹרָה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, אוֹלֵי יִתְעוֹרֵר לְבַבְנוּ מִחֲדָשׁ לְעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְגַם אוֹלֵי גִזְפָּה מִמִּילָא לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל אֵיזָה רְמִיזָא מִהַנְּקֻדָּה הַנִּ"ל.

מִיָּד הִתְחִיל רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה לְהַתְּלַהֵב מְאֹד בְּרִשְׁפֵי רִשְׁפֵי אִשׁ שְׁלֵהֲבַתְיָהּ, וּפְנִיּוֹ נִבְעְרוּ וְנִתְלַהְבוּ כְּלַפְיָדִים מִמָּשׁ, וּמַחֲמַת הַהִתְלַהְבוֹת תִּסְמַר שְׁעָרוֹת רֵאשׁוֹ, וְהַשְׁלִיךְ הַכּוֹבֵעַ עָלָיוֹן מֵעַל רֵאשׁוֹ, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר בְּלָשׁוֹן זֶה: הַיְדַעְתֶּם סוּד כּוֹנְנוֹת הַתְּפִלִּין. הַשִּׁיב לוֹ הַנִּ"ל קֶצֶת כּוֹנְנוֹת. אָמַר לוֹ: לָאוּ, לֹא זֶה הַדְּרָךְ שֶׁל כּוֹנְנֵי תְּפִלִּין; וְכִיּוֹן שְׂאִינְכֶם יוֹדְעִים סוּד כּוֹנְנוֹת תְּפִלִּין, אֵינְכֶם יוֹדְעִים סוּד אַרְבַּע רוּחוֹת שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁיו אֲתַחִיל לְגַלּוֹת לָכֶם אֵיזָה רָמֵז מְזִהָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְחִיל לְדַבֵּר, הִתְחִיל לְצֵאת דָּם מִגְּרוֹנוֹ, וְאָמַר לְהַחֲכֶם הַנִּ"ל: עָתָה רְאוּ בְּעֵינֵיכֶם, כִּי אִין מִסְבִּימִים מִן הַשָּׁמַיִם לְגִלּוֹת לָכֶם דְּבָר. וְתִכַּף כְּשֶׁרָאָה הַחֲכָם הַנִּ"ל זֹאת בְּעֵינָיו, נִעְנַע לוֹ רֵאשׁוֹ וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ מְאֹד, שְׂיִמְחַל לוֹ מַה שֶׁהִטְרִיחַ אוֹתוֹ כָּל-כָּף, וְנִבְהַל מְאֹד מְזִהָה, וְלֹא רָצָה לְזוּז מִשָּׁם, עַד שֶׁמְחַל לוֹ רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה:

גַּם תִּכְרַף כְּשֶׁבֵא לְשֵׁם, לְמִבְרִיָּה, שְׁלַח אֱלֹוֵי הַרְבֵּי הַחֲסִידֵי הַמִּפְרָסִם,
הַגְּבִיר, מוֹרְנוּ הַרְבֵּי מִשָּׁה, זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, בֶּן הַרְבֵּי הַקְדוּשׁ הַמִּפְרָסִם,
מוֹרְנוּ הַרְבֵּי מִנְחָם מְנַדִּיל, זְכוֹר צַדִּיק לְבָרְכָה, וּוִיטְפָסְקֵר, שְׁרוּצָה לְהַתְחַתֵּן
עִמוֹ. וְהַשִּׁיב רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה: הַאִיךְ יְכוּלִים לְמֵאֵן בְּשִׁדוּד; מִן
הַסֶּתֶם מֵהַשֵּׁם יֵצֵא הַדְּבָר, שְׁתִּהְיֶה בְּתֵי בְּאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה; וְלֹא דְבַר
יֹוֹתֵר. וּמִיָּד הַלֵּךְ הַשְּׂדֵכָן, וְהַשִּׁיב לְהַרְבֵּי רַבִּי מִשָּׁה הַגַּ"ל, שְׂרַבְנוּ זְכוֹרֵנוּ
לְבָרְכָה מְרֻצָּה; וְתִכְרַף עֲשֵׂה סְעֵדָה גְּדוּלָּה, וְהָיוּ עַל הַסְּעֵדָה כָּל גְּדוּלֵי
אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הֵן מְמַדִּינַת לִיטָא וְהֵן מְמַדִּינַת פּוֹלִין, כֻּלָּם כְּאַחַד, גְּדוּלִים
וְקִטְנִים; וְהָיָה לָהֶם שְׂמֵחָה גְּדוּלָּה, וּבְתוֹךְ הַסְּעֵדָה דִּבְרֵי־תוֹרָה
בִּינֵיהֶם, וְרֹאשׁ הַמְּדַבְּרִים הָיָה זֶה הַגְּדוֹל הַגַּ"ל, שְׂרַצָּה שְׂרַבְנוּ יִגְלָה
לוֹ הַנִּקְדָּה וְכוּ'. בְּתוֹךְ דְּבַרְיָהֶם נִשְׁכַּח מֵהֶם אִיזָה רַש"י, אִיזָה אִפּוּא
מְקוּמָה, וְרָצוּ לְהַעֲלוֹתָהּ עַל זְכוֹרֵנָם, כִּי הָיָה מְכַרְח לָהֶם מְאֹד לְעַנְיָנָם,
וְלֹא יָכוּלוּ לְזוּז מִשָּׁם מִחֲמַת זֶה, וְהָיָה לָהֶם לְפִלָּא, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד
מֵהֶם סִיִּם בְּסִמוּךְ כָּל הַש"ס, וְאִין אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ מְקוֹם הַרַש"י
הַגַּ"ל, אִיפֹה הִיא נִשְׁנִית; וְרַבְּנוּ הָיָה דוֹמָם, כְּמוֹ שְׂאִינֹו יוֹדֵעַ גַּם־כֵּן,
אִךְ בְּרֹאוֹתוֹ שָׁיֵשׁ לָהֶם צֶעַר גְּדוֹל מְזָה, וְהֵם הַפְּצִירוּ בּוֹ עַד בּוֹשׁ,
נִעְנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא רַש"י זֶה מְקוּמָה בְּמִסְכַּת זְבַחִים, בְּדָרַף זֶה, עַל
רֹאשׁ הָעֵמוּד. וְכֵן הָיָה, וְהָיָה לָהֶם לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׂמְחָה. וְנִמְשָׁכָה סְעֵדָה
זוֹ מִזְמַן מִנְחָה גְּדוּלָּה עַד אֹרֶךְ הַיּוֹם, וְנִעְשָׂה הַתְּקַשְׁרוֹת בִּינֵיהֶם.

אִךְ אַחֲרֵי־כֵן, כְּשֶׁיֵּצֵא רַבְּנוּ מִשָּׁם, מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ־לְאֶרֶץ, נִפְטָר
הַחֲתָן, בְּנוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, מוֹרְנוּ רַבִּי מִשָּׁה הַגַּ"ל, וְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה
נִשְׁתַּדֵּךְ עִם בְּתוּ, שְׁהִיְתָה הַפְּלָה שֶׁל בֶּן הַרְבֵּי מוֹרְנוּ רַבִּי מִשָּׁה

הַנִּלְעַם עִם כְּבוֹד הַגָּאוֹן הַמְפָרֵס, הַרְבֵּי דְקָהֳלֵת־קִדְשׁ וְלִיטְשֵׁי־סֶק, וְנִתְגַלְגַּל
 אַחֲר־כֶּף מֵאֵת הַשֵּׁם, שְׁנַסַּע הַרְבֵּי הַגָּאוֹן הַנִּלְעַם לְאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה, וְלָקַח
 אֶת בְּנוֹ, חֲתָן רַבְּנוֹ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ, עִמּוֹ לְשֵׁם, בְּדֵי שְׁיִלְמַד אֶצְלוֹ שֵׁם,
 וְאַחֲר־כֶּף נִסְעָה בֵּת רַבְּנוֹ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ גַּם לְשֵׁם, וְנִתְקִימוּ דְבָרֵי רַבְּנוֹ
 זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ, שְׁאָמַר, שְׁמֵאת הַשֵּׁם הוּא, שְׁפִתוֹ תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה,
 וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרָיו אַחֲזֹר לֹא יָשׁוּב רִיקָם:

לג

וְאַחֲרַי כָּל אֱלֹהִים, אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת הַנִּלְעַם בְּאֵמֶת
 וּבְתַמִּים וְהִרְבָּה בְּתַעֲנִיתִים וּבְתַפְלוֹת רַבּוֹת מְאֹד וּבְסִגְוּפִים
 וְשִׁבִירַת תְּאוֹת וּמִדּוֹת, וְעָמַד בְּנִסְיוֹנוֹת רַבּוֹת וּשְׁאָר כָּל עֲנִינִים הַנִּלְעַם,
 וְהִרְבָּה בְּהַתְּבוֹדָדוֹת מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנּוֹ וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ
 בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ וְכוּ', כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, עַד שְׁזָכָה לְמִדְרַגָּה גְבוּהָה וְעֲלִיּוֹנָה
 מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַקְדוּשָׁה וּבְתַכְלִית הַבְּטוּל וּבְהַתְּקַרְבוֹת גְּדוֹל לְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ בְּמִדְרַגַּת גְּדוּלֵי בְּנֵי־עֲלִיָּה, וְכָל זֶה זָכָה בִּימֵי יְלָדוֹתוֹ מִמָּוֶשׁ, כִּי
 יוֹמָם לֹא נָח, לֵילָה לֹא נָם וְלֹא שָׁקַט, וְהַתְּמִיד מְאֹד בְּעֲבוֹדָתוֹ מִיּוֹם
 אֶל יוֹם מִתְחִלַּת יְמֵי קִטְנוּתוֹ וַיְמִי נְעוּרָיו, וַיִּגַע וַיִּטְרַח מְאֹד מִיּוֹם אֶל
 יוֹם, עַד שְׁזָכָה בִּימֵי נְעוּרָיו מִמָּוֶשׁ לְכָל הַנִּלְעַם, לְקַדְשָׁה גְבוּהָה וְנוֹרָאָה
 וְהַשְּׁגָה עֲצוּמָה מְאֹד וְכוּ' בְּמִדְרַגַּת גְּדוּלֵי בְּנֵי־עֲלִיָּה, וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר זָכָה
 לְכָל זֶה, אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מְקַרֵּר דַּעְתּוֹ בְּזֶה, וְלֹא הִנִּיחַ עֲצָמוֹ
 לְעָמֹד, רַק גַּם אַחֲר־כֶּף בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה הָיָה מְשִׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגַּע
 וְנִכְסֵף לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל בְּשׁוּם עֲבוֹדָה בְּעוֹלָם,
 וְאַפְלוֹ אַחֲרֵי שֶׁבֵּא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְזָכָה שֵׁם לְהַשְּׁגָה עֲלִיּוֹנָה וּגְבוּהָה

מֵאֵד מְאֵד, אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר כָּלֵל, אַף־עַל־פִּי־כֵן מִיּוֹם שָׁבַא מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל
עַד הַיּוֹם שְׁנַסְתִּילַק בְּשָׁלוֹם לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, הָיָה לוֹ תָמִיד גְּעֻגּוּעִים
וְכַסּוּפִין וְכוּ' לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל.

וְלִסְפָּר בְּעֵינָיו זֶה תִּקְצַר הַמוֹן יְרִיעוֹת, אֲפֹלוּ מֵה שְׁזַכֵּינוּ לְהַבִּין קֶצֶת
בְּעֵינָיו זֶה, כִּפִּי מֵה שִׁשְׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ וְרֵאֵינוּ בְּעֵינֵינוּ,
כִּי בְּכָל פֶּעַם הָיָה דִּרְכּוֹ, שֶׁהָיָה מִתְגַּעְגַּע לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה שָׁפֵל
בְּעֵינָיו עֲצֻמוֹ בְּאַמֶּת, וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוֹת גְּדוֹל עַל עֲצֻמוֹ, בְּאֵלוֹ לֹא הָרִיחַ
עַדִּין מֵעוֹלָם שׁוֹם רִיחַ שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְכִמוֹ שֶׁלֹּא הִתְחִיל עַדִּין
כָּלֵל, וּבְאַמֶּת אֲפֹלוּ מִי שֶׁעָבַר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, חֵם וְשָׁלוֹם, כַּמָּה
וְכַמָּה פְּעָמִים, וּכְשֶׁזָּה הָאִישׁ נִתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה בְּאַמֶּת, שָׂאז בּוֹדֵאֵי,
כְּשִׁמְסִתִּיבֵל בְּעֲצֻמוֹ הֵיכֵן הוּא בְּעוֹלָם, בּוֹדֵאֵי יֵשׁ לוֹ לֵב גִּשְׁפָּר מְאֵד
וְיֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוֹת גְּדוֹל מְאֵד עַל עֲצֻמוֹ בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ', וְאֵין צָרִיךְ
לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה, בְּדַבָּר הַמוּבָן בְּעֲצֻמוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲפֹלוּ זֹאת הַרַחֲמָנוֹת
וְהַלֵּב גִּשְׁפָּר שֶׁל הַבַּעַל־תִּשׁוּבָה הַזֶּה לֹא יִגִּיעַ לְחֶלֶק מֵאַלְפֵי וּרְבָבָה
שֶׁל גְּדֹל הַרַחֲמָנוֹת וְהַלֵּב גִּשְׁפָּר בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ', שֶׁהָיָה לְרַבֵּנוּ
זְכוּרָנוּ לְבָרָכָה בְּכָל פֶּעַם וּפְעַם קֹדֶם שָׁבַא לְאַיִזָּה הַשָּׁנָה:

וְהַכָּלָל — כִּי לְעוֹלָם לֹא נָח וְלֹא שָׁקֵט, אֲפֹלוּ בִימֵי גְּדֻלָּתוֹ,
אַף־עַל־פִּי שֶׁכָּבַר זָכָה לְמָה שְׁזַכָּה, לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹת בְּמִדְרָגָה
גְּבוּהָה, עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה מְאֵד, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מְסַתְּפֵק עֲצֻמוֹ
בְּזֶה, וְטָרַח וַיִּגַּע בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְקִבֵּל יִסּוּרִין עַל עֲצֻמוֹ, יִסּוּרִים
קָשִׁים וּמְרִים, אֲשֶׁר כִּמְעַט אֵין דִּגְמָתָם בְּעוֹלָם, וְהַרְבֵּה בְּתַפְלוֹת
וְתַחֲנוּגִים וּבְהַפְצָרוֹת וּבְקִשּׁוֹת רַבּוֹת וּבְגֻעֻגּוּעִים וְכַסּוּפִין גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים
מְאֵד מְאֵד, עַד שָׁבַא לְהַשְׁגָּה וּמִדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְאַחֲר־כֵּן, תִּכְרַף

שְׁזֹכָה לְזֹאת הַהִשְׁגָּה, וְאִז הָיָה קִצַּת בְּשִׂמְחָה, וְלִפְעָמִים זָכִינוּ לְשִׁמְעַת מִפִּי שְׁהוֹדִיעַ לָנוּ, שְׂכַעַת נוֹדַע לּוֹ חֲדָשׁוֹת וְכוּ', וְאִז הָיָה שְׂמִיחַ קִצַּת; וְאַחֲר־כֵּן, תִּכְרַף שְׁזֹכָה לְזֹה, אַחֲר־כֵּן הִתְחִיל עוֹד מִחֲדָשׁ, וְשָׂכַח כָּל הָעֶבֶר כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל, וְחֹזֵר וְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ כְּמוֹ שְׂמִתְחִיל לִילָךְ וְלִכְנֹס בְּקִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל.

וְלִפְעָמִים הָיִינוּ שׁוֹמְעִים מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ, שְׂאֵמֵר בְּלִשׁוֹן הַשְּׂתוּקוֹת וְכִסּוּפִין: אֵיךְ זֹכִין לְהִיּוֹת יְהוּדִי. וְאָמַר זֹאת בְּאֵמֶת וּבִתְמִימוֹת גְּדוֹל, כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל, וְכֵן הָיָה כְּפֹה פְּעָמִים. וְהָיָה תָּמִיד הוֹלֵךְ וְעוֹלָה מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה, אֶפְ-עַל-פִּי שְׁזֹכָה לְמְדֻרְגוֹת גְּבוּהוֹת וְנוֹרְאוֹת מְאֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְכוּ', אֶפְ-עַל-פִּי-כֵן מְעוֹלָם לֹא הָיָה מְקַרֵּר דַּעְתּוֹ בְּזֹה כָּלֵל, וְתִכְרַף אַחֲר־כֵּן הָיָה לוֹ לֵב נִשְׁפָּר, וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוֹת גְּדוֹל עַל עַצְמוֹ בְּהִכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ', כַּנְּזָכָר לְעֵיל, עַד שְׁזֹכָה לְמְדֻרְגָה יוֹתֵר גְּבוּהָה, וְכֵן הָיָה דִּרְכּוֹ תָּמִיד, עַד הַסּוּף. וְכִמָּה וְכִמָּה פְּעָמִים הָיָה דִּרְכּוֹ, שְׂאֵמֵר, שְׁעֵתָה אֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל, כָּלֵל וְכָלֵל לֹא, וּפְעָמִים נִשְׁבַּע עַל זֶה, שְׂבִאֵמֶת אֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל, אֶפְ-עַל-פִּי שְׂבִיוֹם הַקּוֹדֵם וּבִשְׁעָה הַקּוֹדֶמֶת גָּלָה דְּבָרִים עֲתִיקִים, אֶפְ-עַל-פִּי-כֵן אַחֲר־כֵּן אָמַר, שְׂאֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל; וּבְעֵינָיִן זֶה הָיָה חֲדוּשׁ גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר בְּפִרוּשׁ עַל עַצְמוֹ, שְׁהִתּוֹרָה שְׁלוֹ הוּא חֲדוּשׁ גְּדוֹל מְאֹד, אֲבָל הַ"אֵינּוּ יוֹדַע" שְׁלוֹ הוּא חֲדוּשׁ גְּדוֹל בְּיוֹתֵר, הֵינּוּ עֵינָיִן הַנִּ"ל, כִּי בְּכָל פֶּעַם הָיָה דִּרְכּוֹ לֹמֵר, שְׁעַבְשׁוּ אֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל. וְעֵינָיִן עוֹד מְזִיָּה בְּמָקוֹם אַחֵר (ש):

לד

וּבְכָבֶד גִּשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוּשׁ שְׁאָמַר, כִּי יֵשׁ צְדִיקִים, שְׁעָבְדוּ וּמְרָחוּ,
 עַד שְׁזָכּוּ לְאִיזָה מְדֻרָּגָה וּמַעְלָה, כָּל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ; כְּמוֹ,
 לְמִשְׁלַל, אֵצֶל מַלְךְ, שְׁשָׂרָיו זֹכִין עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתָם כָּל אֶחָד לְאִיזָה
 מַעְלָה, לְאִיזָה הַתְּמִנּוֹת גְּבוּהָ, כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ; אֲבָל עַל עֲצֻמוֹ אָמַר,
 שְׂאֵם הָיָה יוֹדֵעַ, שֶׁהוּא עֹבְשׁוֹ בְּאוֹתָהּ הַמַּעְלָה וּמְדֻרָּגָה שֶׁל אֲשֶׁתְקַד,
 אִינוֹ רוֹצֵה אֶת עֲצֻמוֹ כְּלָל (וְאָמַר בְּלִשׁוֹן גְּנָאִי עַל עֲצֻמוֹ עַל עֵינָי
 הַנִּ"ל אִם הָיָה נִשְׁאָר בְּמְדֻרָּגָה שֶׁל אֲשֶׁתְקַד), רַק בְּכָל פַּעַם הוּא עוֹלָה
 מִמְדֻרָּגָה לְמְדֻרָּגָה. וַיֵּשׁ הַרְבֵּה מְאֹד בְּעֵינָי זֶה לְסִפְרָא, אֵיךְ אֵי אֶפְשָׁר
 לְסִפְרָא כָּל זֶה בְּכֹתֵב כְּלָל, כִּי־אֵם מִי שְׁזָכָה לְרֵאוֹת בְּעֵינָיו וּלְשִׁמְעַ
 בְּאֵזְנָיו, הָיָה יָכוֹל לְשַׁעַר בְּלִבָּהּ מְעַט מְקַצֵּת עֵינָי זֶה, אֵיךְ לְעוֹלָם לֹא
 הָיָה עוֹמֵד עַל מְדֻרָּגָה אַחַת בְּשׁוּם פַּעַם, רַק תִּכְרַף הָיָה מִשְׁתוֹקֵק
 לְעֹלֹת לְמְדֻרָּגָה גְּבוּהָ יוֹתֵר, עַד שְׁזָכָה וְכוּ', וְכֵן לְעוֹלָם; וְהָיָה חֲדוּשׁ
 גָּדוֹל בְּעֵינָי זֶה. וְכָל זֶה הָיָה כְּפִי תְּפִיסָתֵנוּ הַמְּעוּטָה, וַיּוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ
 בְּעֵינָי זֶה סְתָרֵי גִּסְתָּרוֹת, פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת, וְדֵי בְּזָה:

לה

וּבְעֵינָי "תְּכִלִּית הַיְדִיעָה — אֲשֶׁר לֹא גִדַּע" (ש*) סִפְרָא גַּם־כֵּן קִצַּת
 עֲמָנוּ אִיזָה פְּעָמִים, אֵיךְ בְּכָל יְדִיעָה יֵשׁ זֶה הַתְּכִלִּית, וְעַל־כֵּן
 אֶף־עַל־פִּי שְׁזוֹכִים לָבוֹא לְזֶה הַתְּכִלִּית, אֲשֶׁר לֹא גִדַּע, אֶף־עַל־פִּי־כֵן
 עֲדִין אִין זֶה הַתְּכִלִּית הָאֲחֵרוֹן, כִּי עֲדִין אִין זֶה תְּכִלִּית הַיְדִיעָה כִּי־אֵם

(ש*) בחינת עולם יג, לג.

בידיעה זו, וצריכים אחר-כך לטרח לזכות לתכלית גבוהה יותר, לזכות למדרגת התכלית אשר לא גרע בידיעה הגבוהה יותר, וכן לעולם. נמצא, שלעולם אין יודעין כלל, ואף-על-פי-כן לא התחיל עדין להשיג התכלית (וכבר מבאר מזה קצת בדברינו במקום אחר (ת)), וענין זה עמק ונסתר מאד מאד. ועוד יש בענין זה, מה ששמענו פעם אחת אחר פסח, ויתבאר במקום אחר (ת*), אם ירצה השם:

לו

פעם אחד שלח מלך אחד שלשה אנשים למדינה עם דבר-סתר למלך אחר, והם עברו בתוך המדינות, שהיו שם חולקים על המלך. והראשון נהג עצמו בחכמה והעלים הענין לגמרי, ועבר המדינה, ולא הבינו כלל שיש לו דבר-סתר; והשני עבר לשם, ועמדו בני המדינה על הדבר, והבינו שיש לו דבר-סתר, ותפסו אותו שיגיד להם, ועשה בחכמה או בגבורה ונמלט מידם; השלישי עבר שם, ועמדו עליו גם-כן, והבינו בו שיש לו סוד, ותפסו אותו, והיו מענים אותו בכמה וכמה ענויים, הרבה מאד, וכל מה שעשו לו ענויים ויסורים וצרות גדולות, והוא לא הגיד דבר, ועמד בנפיון ולא גלה הסוד, עד אשר ראו שאין מועיל לו שום דבר, והניחיהו, (כי חשבו: מסתמא אינו יודע כלל). ועבר ובא להמלך:

והיו חוקרים למי מהשלוש הנ"ל מגיע שכר יותר: קצתם אמרו — להראשון מגיע יותר, שעשה בחכמה להעלים לגמרי;

(ת) בשיחות הר"ן סי' ג. (ת*) חיי"מ סי' רפב.

קִצְתָם אָמְרוּ — לְהַשְׁנִי מִגֵּיעַ יוֹתֵר, שֶׁכָּבֵר עָמְדוֹ עַל דַּעְתּוֹ וְאַף־עַל־פִּי־כֵן
 נִמְלֵט מֵהֶם בְּחֻכְמָתוֹ וְכוּ' כַּנִּ"ל. אָמַר הַמֶּלֶךְ: לְהַשְׁלִישִׁי מִגֵּיעַ שְׁכָר
 יוֹתֵר מִכֶּלֶם, כִּי כָּבֵר נִתְפָּס בְּמִצּוֹדָתָם, וּבְיָדָיו גַּם הוּא הָיָה רוֹצֵה
 לְהַעֲלִים, אֲךָ לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ, וְנִתְפָּס בְּיָדָם, וְעֵנִי אֹתוֹ, וַיִּסְרוּ אֹתוֹ
 בְּיַסּוּרִים וְעֵנִיִּים כְּאֵלוֹ, שָׂאֵם הָיָה מְגַלָּה סוּד אַחַד, הָיוּ הַכֹּל רָצִים
 אַחֲרָיו, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עָמַד בְּנִסְיוֹן כְּזֶה, וְלֹא גָלָה דְבָר, עַל־כֵּן מִגֵּיעַ
 לוֹ שְׁכָר יוֹתֵר מִכֶּלֶם. (וְהַנְּמָשָׁל מוֹבֵן קִצְתָּ מְעַט לְמַבִּינִים):

תִּזְק תִּזְק וְנִתְחַזַּק

כָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיְעֶקֹב כֹּחַ וְלֵאֵין אֹנִים עֲצָמָה יִרְבֶּה
 תָּם וְנִשְׁלָם שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם